

Əziz Mirəhmədovun 100 illik yubileyinin qeyd edilməsi haqqında

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin Sərəncamı

2020-ci ildə Azərbaycan ədəbiyyatşünaslığının görkəmli nümayəndəsi, tanınmış tədqiqçi və mətnşünas alim, Azərbaycan Respublikası Elmlər Akademiyasının müxbir üzvü, Əməkdar elm xadimi, filologiya elmləri doktoru, professor Əziz Mirfeyzulla oğlu Mirəhmədovun anadan olmasının 100 illiyi təmam olur.

Professor Əziz Mirəhmədov ömrünün altmış ilini ədəbiyyat tariximizin xüsusən XIX əsri və XX əsrin əvvəllərini əhatə edən dövrünün sistemli tədqiqinə həsr etmiş, sanballı araşdırmaları ilə milli ədəbiyyatşünaslıq elmini zənginləşdirmişdir. Alimin Mirzə Fətəli Axundzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Cəlil Məmmədquluzadə və Məhəmməd Hadi kimi qüdrətli ədəbi şəxsiyyətlər haqqında ictimai fikir cərəyanları ilə bədii fikrin əlaqələrini vəhdətdə götürən fundamental əsərləri ədəbiyyatşünaslığımızın nailiyyətləri sırasında özünəməxsus yer tutur. Əziz Mirəhmədovun Azərbaycan romantizminin estetik prinsiplərinə dair ümumiləşdirici mülahizələri bu istiqamətdə sonrakı tədqiqatlar üçün elmi-metodoloji baza rolunu oynamışdır.

Ölkəmizdə ədəbiyyatşünaslıq ensiklopediyasının əsas yaradıcılarından olan Əziz Mirəhmədov, eyni zamanda, mətbuat tariximizin öyrənilməsində əhəmiyyətli işlər görmüşdür. "Əkinçi" qəzetinin və "Molla Nəsrəddin" jurnalının yeni əlifba ilə nəşr edilərək geniş oxucu auditoriyasına çatdırılması alimin mətnşünaslıq sahəsində təqdirəlayiq fəaliyyətinin nəticələrindəndir. Əziz Mirəhmədov yüksəkixtisaslı elmi kadrlar hazırlanmasına böyük əmək sərf etmişdir.

Azərbaycan Respublikası Konstitusiyasının 109-cu maddəsinin 32-ci bəndini rəhbər tutaraq və Azərbaycan ədəbiyyatşünaslıq elminin inkişafında mühüm xidmətlərini nəzərə alaraq, görkəmli alim Əziz Mirəhmədovun anadan olmasının 100-cü ildönümünün qeyd olunmasını təmin etmək məqsədilə **qərara alıram**:

1. Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Əməkdar elm xadimi Əziz Mirəhmədovun 100 illik yubileyinə dair tədbirlər planı hazırlayıb həyata keçirsin.

2. Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti bu Sərəncamdan irəli gələn məsələləri həll etsin.

İlham ƏLİYEV,
Azərbaycan Respublikasının
Prezidenti
Bakı şəhəri, 28 fevral 2020-ci il

MDB ölkələrinin elmi qurumları ilə əməkdaşlıq genişlənir

AMEA Rəyasət Heyətində "Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutuna (BNTİ) üzv Avrasiya ölkələri ilə əməkdaşlıq perspektivləri" mövzusunda müşavirə keçirilib.

Tədbir iştirakçıları əvvəlcə AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyevlə görüşüblər.

Prezident İlham Əliyevin elm siyasətinin həyata keçirilməsində AMEA-nın rolundan danışan akademik Ramiz Mehdiyev son aylarda akademiya da aparılan islahatlardan bəhs edib. Azərbaycanla Rusiya, eləcə də digər MDB ölkələrinin elmi qurumları arasında əməkdaşlıq əlaqələrinin genişləndirilməsinin vacibliyini qeyd edən akademik Ramiz Mehdiyev BNTİ ilə elmi əməkdaşlıq perspektivlərini xüsusi vurğulayıb.

AMEA rəhbəri fundamental və təcürbi tədqiqatları və ən son texnologiyaların tətbiqi ilə uğurlu inteqrasiyanı özündə birləşdirən dünyaca məşhur elmi mərkəzlə əməkdaşlığın əhəmiyyətini bildirib, görüşün elmi əlaqələrimizi daha da

dərinləşdirəcəyinə əminliyini ifadə edib.

Sonra Rusiya Federasiyasının Elm və Ali Təhsil nazirinin birinci müavini, akademik Qriqori Trubnikov son vaxtlar AMEA ilə qarşılıqlı elmi əlaqələrin əhəmiyyətli dərəcədə artdığını bildirib. Rusiya-Azərbaycan elmi əməkdaşlıq münasibətlərini yüksək dəyərləndirən nazir müavini son illər Rusiyada bir sıra elmi istiqamətlər üzrə həyata keçirilən layihələr barədə danışdı.

BNTİ-nin direktoru, akademik Viktor Matveyev və institutun Qazaxıstan üzrə səlahiyyətli nümayəndəsi, Qazaxıstan Milli Mühəndislik Akademiyasının müxbir üzvü Erqazi Kenjin əməkdaşlıq perspektivləri barədə söz açıblar.

Sonra "Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutuna üzv Avrasiya ölkələri ilə əməkdaşlıq perspektivləri" mövzusunda müşavirə keçirilib.

Akademik R.Mehdiyev tədbiri giriş sözü ilə açaraq Azərbaycanla Rusiya arasındakı elmi əlaqələri yüksək qiymətləndirib.

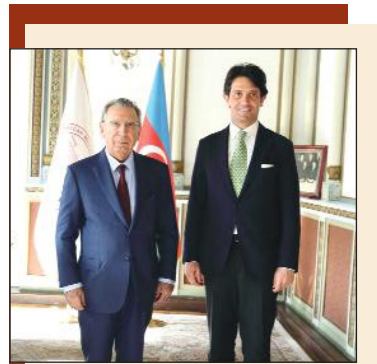
Akademik Q.Trubnikov öz növbəsində ölkələrimiz arasında qarşılıqlı elmi əməkdaşlığın perspektivlərindən söz açıb, AMEA-da keçirilən tədbirin xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini bildirib.

Təhsil nazirinin müavini Firudin Qurbanov çıxış edərək müştərək elmi əməkdaşlıq əlaqələrinin daha da genişləndirilməsinin vacibliyini deyib.

Müşavirədə akademik Viktor Matveyev, AMEA-nın Fizika İnstitutunun direktoru, akademik Nazim Məmmədov, müxbir üzv Erqazi Kenjin, akademik Adil Qəribov, özbəkistanlı nümayəndə Ənvər İnoyatoğlu, BNTİ-nin Maliyyə-iqtisad idarəsinin rəis müavini, fizika-riyaziyyat elmləri doktoru Mixail Vasilyev və başqaları məruzələrlə çıxış ediblər. Mövzular ətrafında fikir mübadiləsi aparılıb, təkliflər səsləndirilib.

Sonda AMEA ilə BNTİ arasında əməkdaşlıq memorandumu imzalanıb.

Görüşdə AMEA Rəyasət Heyətinin üzvləri, ali təhsil müəssisələrinin rektorları, bir sıra ölkələrin səfirləri, səlahiyyətli nümayəndələri və KİV təmsilçiləri iştirak ediblər.

**AMEA prezidenti
İtaliyanın ölkəmizdəki
səfiri ilə görüşüb**

səh. 2 ➡

**Azərbaycançılıq
Elmi-İdeoloji
Mərkəzi yaradılıb**

səh. 3 ➡

**Gənc alim və
mütəxəssislərin
II beynəlxalq
elmi konfransı**

səh. 7 ➡

**Elmi nəticələrin
iqtisadiyyata
inteqrasiyası**

səh. 8 ➡

AMEA prezidenti İtaliyanın ölkəmizdəki səfəri ilə görüşüb

AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev İtaliyanın ölkəmizdəki fövqəladə və səlahiyyətli səfəri Augusto Massari ilə görüşüb.

Görüşdə AMEA-nın birinci vitse-prezidentləri, akademiklər İsa Həbibbəyli və İbrahim Quliyev də iştirak ediblər.

AMEA Rəyasət Heyətində keçirilən görüşdə akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycanla İtaliya arasındakı münasibətlərin uzun tarixi dövrü əhatə etdiyini bildirib. O, bu yaxınlarda Prezident İlham Əliyevin İtaliyaya səfərini xatırladaraq, ölkələrimiz arasındakı əlaqələrin bütün istiqamətlərdə uğurla davam etdirildiyini vurğulayıb.

Akademik Ramiz Mehdiyev iki ölkə arasında bir sıra sahələrdə, o cümlədən elm sahəsində mövcud

əlaqələri yüksək dəyərləndirib, yeni elmi layihələrin işlənilib hazırlanmasının zəruriliyini qeyd edib. İtaliyanın elmi qurumları ilə AMEA arasında əlaqələrin genişləndirilməsinin önəmini vurğulayan alim yaxın günlərdə elmi əməkdaşlığa dair sənədin imzalanacağını da diqqətə çatdırıb.

AMEA rəhbəri, həmçinin ötən həftə İtaliyanın məşhur "Sandro Teti" nəşriyyat evinin rəhbəri ilə görüşünü xatırladı. O, görüşdə Azərbaycan tarixi, ədəbiyyatı və folklorunu əhatə edən bir neçə əsərin mərhələlərlə italyan dilinə tərcümə edilməsi barədə təklifin irəli sürüldüyünü bildirib. Akademik R.Mehdiyev italyan dilinə tərcümə edilərək yayılacaq kitabların İtaliya oxucularında Azərbaycanın siyasi həyatı ilə yanaşı, elmi və ədəbiyyatı haqqında da

geniş təəssürat yaradacağını qeyd edib.

Daha sonra çıxış edən İtaliyanın Azərbaycandakı səfəri A.Massari səmimi qəbula görə AMEA-nın prezidentinə minnətdarlığını bildirib. O, elmi əməkdaşlıq haqqında nəzərdə tutulan protokolun əhəmiyyətindən danışaraq, sənədin detallarını diqqətə çatdırıb. Səfir bu əməkdaşlığın səmərəli nəticələr verəcəyinə əminliyini ifadə edib.

AMEA Rəyasət Heyətinin Xarici əlaqələr idarəsinin rəisi, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Esmira Əlirzayeva Azərbaycan və İtaliya arasında imzalanacaq elmi əməkdaşlıq haqqında protokolun yekun mərhələdə olduğunu bildirib, ölkələrimizin elmi müəssisələri arasındakı mövcud layihələr barədə məlumat verib.

Elmimiz Avropada təbliğ olunacaq

AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev İtaliyanın məşhur "Sandro Teti" nəşriyyat evinin rəhbəri Sandro Teti və memar Laura Perretti ilə görüşüb.

Tədbirdə AMEA-nın birinci vitse-prezidentləri - akademik İsa Həbibbəyli və akademik İbrahim Quliyev də iştirak ediblər.

Görüşdə çıxış edən akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycanla İtaliya arasında tarixən mövcud olmuş əlaqələrdən söhbət açıb, bugünkü tədbirin iki ölkə arasında münasibətlərin möhkəmlənməsi baxımından səmərəli olacağını deyib. Bu yaxınlarda Prezident İlham Əliyevin İtaliyaya səfərini xatırladan akademiya rəhbəri ölkələrimiz arasında bir sıra sahələrdə, o cümlədən elm istiqamətində münasibətlərin yüksələn xətlə inkişaf etdiyini qeyd edib.

Akademik Ramiz Mehdiyev Azərbaycan elminin müxtəlif istiqamətlərini əhatə edən müxtəlif səpkili kitabların bu günə qədər dünyanın bir çox dillərinə tərcümə olunaraq yayıldığını qeyd edib. İtaliyanın nəşriyyat rəhbərinin Azərbaycanla bağlı təkliflərini yüksək dəyərləndirən AMEA rəhbəri ölkə elminin Avropada təbliği ilə bağlı tədbirlərin genişləndirilməsi məqsədilə bir sıra əsərlərin italyan dilinə tərcümə edilib yayılmasının xüsusi əhəmiyyət kəsb etdiyini vurğulayıb.

Sonra çıxış edən qonaq "Sandro Teti" nəşriyyat evinin fəaliyyəti barədə ətraflı məlumat verib. Rəhbərlik etdiyi poliqrafiya müəssisəsinin çap məhsullarının yayıldığı dünya ölkələri, həmçinin burada nəşr olunan kitabların tematikası, yayımı, çap sə-

viyyəsi haqqında danışan italyalı nəşir fəaliyyət sahələrinin tərkib hissəsini əhatə edən tərcümə əsərləri barədə də söhbət açıb. O, burada nəşr olunan xarici ölkə müəlliflərinin əsərlərinin alim-tərcüməçilər tərəfindən yüksək peşəkarlıqla tərcümə edildiyini, təqdim olunan əsərlərin orijinala daha yaxın olduğunu xüsusi vurğulayıb. "Sandro Teti" nəşriyyatında çap olunan kitablardan nümunələri və Azərbaycanla bağlı bir sıra kitabların çap olunmamış layihə variantlarını müzakirə üçün təqdim edən italyalı qonaq AMEA rəhbərliyinə də öz peşəkar xidmətlərini təklif edərək əməkdaşlıqda maraqlı olduqlarını diqqətə çatdırıb.

Görüşdə nəşriyyat işi və arxeoloji memarlıq sahəsində fikir mübadiləsi aparılıb, eləcə də Azərbaycan tarixi, ədəbiyyatı və folklorunu əhatə edən bir neçə əsərin mərhələlərlə italyan dilinə tərcümə edilməsi təklif olunub.

Daha sonra qonaq XX əsrin ən böyük şərqşünaslarından biri olan Yevgeni Bertelsin "Sandro Teti" nəşriyyatında çap olunmuş "Nizami Gəncəvi" monoqrafiyasını və İmadəddin Nəsiminin italyan dilində çıxmış kitabını AMEA rəhbərliyinə təqdim edib.

Sonda Ulu Öndər Heydər Əliyevin həyat və yaradıcılığını, ölkə Prezidenti İlham Əliyevin siyasi fəaliyyətini, "Kitabi-Dədə Qorqud" dastanını, o cümlədən çoxəsrlilik Azərbaycan ədəbiyyatı nümunələrini əhatə edən əsərlərin "Sandro Teti" nəşriyyat evində peşəkar şərqşünas alimlər tərəfindən italyan dilinə tərcümə olunaraq çap edilməsi barədə ilkin razılığa gəlinib.

Müstəqillik tariximizlə bağlı çoxcildlik nəşr ediləcək

Akademiyanın Rəyasət Heyətində AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyevin sədrliyi ilə "İstiqlal salnaməsi: Azərbaycan Respublikasının müstəqillik tarixi (1991-2020)" çoxcildliyinin müəlliflər heyətinin qarşısında duran vəzifələrlə bağlı müşavirə keçirilib.

Tədbirdə kitabın baş redaktoru, akademik Ramiz Mehdiyev çıxış edərək qeyd edib ki, çoxcildliyin hazırlanması və nəşri haqqında AMEA-nın Rəyasət Heyəti tərəfindən müvafiq qərar qəbul olunub. Ölkəmizin müstəqillik dövrünün elmi-nəzəri salnaməsi olacaq çoxcildliyin tarixi əhəmiyyətindən danışan alim nəşrin tematik və metodoloji xüsusiyyətlərindən ətraflı bəhs edib.

Kitabda Ulu Öndər Heydər Əliyevin və Prezident İlham Əliyevin siyasi hakimiyyətləri dövründə ölkəmizdə baş vermiş ictimai-siyasi proseslər, dövlət quruculuğu məsələləri, daxili və xarici siyasət, elm, təhsil və mədəniyyətin inkişafı və s. kimi prioritet istiqamətlərin yer alacağını deyən akademik Ramiz Mehdiyev əsərin böyük tarixi əhəmiyyətə malik olduğunu vurğulayıb. Akademiya rəhbəri ölkəmizin müstəqillik tarixinin bütün proseslərini əhatə edəcək "İstiqlal salnaməsi: Azərbaycan Respublikasının müstəqillik tarixi (1991-2020)" çoxcildliyinin humanitar və ictimai elmlər sahəsində çalışan alimlərimizin sanballı elmi araşdırmaları əsasında vaxtında və keyfiyyətlə işıq üzünə gələcəyinə əminliyini bildirib.

AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli

çoxcildliyin yazılıb hazırlanması ilə bağlı qarşıda duran vəzifələr barədə danışaraq, nəzərdə tutulan istiqamətlər, hər bir fəsil üzrə işlənəcək mövzular və müəlliflər heyəti haqqında şərhlerini diqqətə çatdırıb.

Müşavirədə Tarix İnstitutunun direktoru, akademik Yaqub Mahmudov, İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru, professor Nazim İmanov, Fəlsəfə İnstitutunun direktor müavini, professor Eynulla Mədətli, Dövlət İdarəçilik Akademiyasının kafedra müdiri, professor Əli Həsənov və başqaları çıxış edərək müzakirə olunan mövzu üzrə fikir və mülahizələrini səsləndirib, tapşırıqları vaxtında yerinə yetirəcəklərini bildiriblər.

Sonda akademik Ramiz Mehdiyev "İstiqlal salnaməsi: Azərbaycan Respublikasının müstəqillik tarixi (1991-2020)" çoxcildliyinin müəlliflər kollektivinə müvafiq tövsiyə və tapşırıqlarını verib.

Elmi əməkdaşlıq sənədləri imzalanıb

Martın 11-də Bakıda keçirilən Azərbaycan-Türkmənistan sənədlərinin imzalanması mərasimində "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının İdarəetmə Sistemləri İnstitutu ilə Türkmənistan Elmlər Akademiyasının Seysmologiya və Atmosfer Fizikası İnstitutu arasında Anlaşma Memorandumu" imzalanıb.

Sənədi Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Elmar Məmmədov və Türkmənistanın Təhsil naziri Məmmətmirət Geldiniyazov imzalayıblar.

Həmçinin "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutu ilə Türkmənistan Elmlər Akademiyasının Məhtimqulu adına Dillər, Ədəbiyyat və Milli Olyazmalar İnstitutu arasında əməkdaşlıq haqqında Saziş"i Azərbaycan Respublikasının Xarici İşlər naziri Elmar Məmmədov və Türkmənistanın Mədəniyyət naziri Atageldi Şamiradov imzalayıblar.

TƏYİNAT

AMEA Rəyasət Heyətinin qərarı ilə akademik Əli Abbasov "Yüksək Texnologiyalar Parkı" MMC-nin direktoru vəzifəsinə təyin edilib.

AMEA Rəyasət Heyətinin qərarı ilə akademik Fəxrəddin Qədirov Neft və Qaz İnstitutunun direktoru vəzifəsinə icra edən təyin olunub.

AMEA prezidentinin sərəncamı ilə Sevil Zulfuqarova Mərkəzi Elmi Kitabxananın direktoru vəzifəsinə təyin olunub.

SEÇKİ

Biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Ulduzə Qurbanova YAP AMEA ərazi təşkilatının sədri vəzifəsinə seçilib.

Azərbaycançılıq Elmi-İdeoloji Mərkəzi yaradılıb

AMEA-nın Rəyasət Heyətində Azərbaycançılıq Elmi-İdeoloji Mərkəzinin yaradılması və fəaliyyət istiqamətləri ilə bağlı müşavirə keçirilib.

Ölkə Prezidenti İlham Əliyevin siyasi-ideoloji çağırışlarının işığında yeni yaradılmış mərkəzin əhəmiyyətindən danışan AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev müşavirənin məqsədindən söz açıb. Bildirib ki, azərbaycançılığın müstəqil Azərbaycan dövlətinin ideya əsasını təşkil etməsi, onun bütün dünya azərbaycanlılarının birlik və həmrəylik ideologiyasına çevrilməsi ümummilli lider Heydər Əliyevin tarixi xidmətidir. Azərbaycançılıq ideologiyasında xalqımızın milli maraqlarının və dövlətçilik mənafehinin əks olunduğunu və mühüm tarixi əhəmiyyətə malik olduğunu bildiren akademik Ramiz Mehdiyev milli maraqlara cavab verən azərbaycançılıq məfkurəsinin dilimizin, mədəniyyətimizin, milli-mənəvi dəyərlərimizin yaşadılmasına, eləcə də gənc nəslin bu məfkurə əsasında tərbiyə olunmasına xidmət göstərdiyini xüsusi vurğulayıb.

İdeya və ideologiyanın xalqların, cəmiyyətlərin həyatında öz spesifik xüsusiyyət və mahiyyəti etibarilə bir-birindən fərqləndiyini deyən akademik Ramiz Mehdiyev azərbaycançılıqla bağlı yazılan kitab və məqalələrdə, o cümlədən mediada səsləndirilən fikirlərdə müxtəlif yanaşmaların olduğunu bildirib. Akademiyaya rəhbəri bu məfkurənin elmi cəhətdən araşdırılması üçün akademiyanın tərkibində ictimai əsaslarla yaradılan yeni mərkəzdə azərbaycançılıq ideologiyasının

siyasi, tarixi, fəlsəfi, ədəbi baxımdan öyrənilməsinin, bu sahədə tədqiqat və təbliğat işlərinin aparılmasının vacibliyini diqqətə çatdırıb.

Müşavirədə çıxış edən AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli akademiya belə bir mərkəzin yaradılmasını mühüm elmi-tarixi hadisə kimi səciyyələndirib. Elmi-İdeoloji Mərkəzin qarşısında xalqımızın çoxəsrlik milli dövlətçilik ənənələrinin, azərbaycançılıq ideyasının idealdan ideologiyaya qədərki formalaşma, inkişaf proseslərini tədqiq və təbliğ etmək kimi vacib məsələlərin dayandığını bildirib. Akademik

müstəqil dövlət ideologiyasının araşdırılmasında akademiyanın Humanitar və İctimai elmlər bölmələrinin alimlərinin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü qeyd edib. Ölkə elmində, xüsusən də Milli Elmlər Akademiyasında azərbaycançılıqla əlaqədar aparılmış tədqiqatların sistemli xarakter daşmadığı və konseptual tədqiqatlara ciddi ehtiyac duyulduğu nəzərə çatdırılıb.

Sonra çıxış edən Abbasqulu ağa Bakıxanov adına Tarix İnstitutunun direktoru, akademik Yaqub Mahmudov, Qafqazşünaslıq İnstitutunun direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Musa Qasımlı, AMEA-nın müxbir üzvü

Könül Bünyadzadə, Fəlsəfə İnstitutunun direktoru, fəlsəfə elmləri doktoru İlham Məmmədov, İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru, iqtisad elmləri doktoru Nazim İmanov, tarix elmləri doktoru Solmaz Rüstəmov-Tohidi, fəlsəfə elmləri doktoru Rəfiqə Əzimova, tarix elmləri doktoru Eynulla Mədətli, fəlsəfə elmləri doktoru Faiq Ələkbərlı və digərləri yeni qurumun elmi-tarixi əhəmiyyətindən ətraflı bəhs edərək azərbaycançılıq konsepsiyasının tarixi köklərinin, elmi-ideoloji əsaslarının öyrənilməsi və təbliği, Azərbaycan xalqının çoxəsrlik milli dövlətçilik ənənələrinin tədqiqi və ümumiləşdirilməsi, azərbaycançılıq anlayışının elmi-nəzəri şərh və vəzifələrin müəyyən olunması istiqamətində mülahizələrini və təkliflərini səsləndiriblər.

Tədbirin sonunda AMEA Rəyasət Heyətinin nəzdində yaradılmış Azərbaycançılıq Elmi-İdeoloji Mərkəzi tərəfindən "Azərbaycançılıq ideali: ideyadan ideologiyaya" mövzusunda elmi konfransın təşkili, "Azərbaycançılıq: mənşəyi, formalaşma prosesləri və milli dövlətçilik ideologiyasına çevrilməsi" mövzusunda monoqrafiyanın hazırlanması və nəşri, dövrü mətbuatda və elmi nəşrlərdə azərbaycançılıq məsələlərinə həsr edilmiş məqalələrin hazırlanması və nəşri, "Azərbaycançılıq: tarixdə və müasir dövrdə" adlı seminarların mütəmadi olaraq keçirilməsi qərara alınıb.

Azərbaycançılıq Elmi-İdeoloji Mərkəzinin sədri AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev, sədr müavini AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyliydir.

AMEA-nın 75 illik yubileyi yüksək səviyyədə keçiriləcəkdir

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Rəyasət Heyətinin növbəti iclası keçirilib.

AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev tədbiri giriş sözü ilə açaraq gündəlikdəki məsələləri iştirakçıların diqqətinə çatdırıb.

Sonra AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli gündəlikdə yer alan ilk məsələ, beş cildə nəşr edilməsi nəzərdə tutulan "İstiqlal salnaməsi: Azərbaycan Respublikasının müstəqillik tarixi" kitabı barədə məlumat verib. Kitabın ideyası, məzmunu, redaksiya və müəlliflər heyəti ilə bağlı geniş müzakirələr aparıldıqdan sonra, Rəyasət Heyətinin qərarı ilə nəzərdə tutulan çoxcildliyin baş redaktoru akademik Ramiz Mehdiyev olmaqla, 10 nəfərdən ibarət müəlliflər heyəti təsdiqlənib.

İclasda muzakirə olunan növbəti məsələ AMEA-nın 75 illik yubileyi ilə bağlı Tədbirlər planı haqqında olub. Məsələ ilə əlaqədar çıxış edən AMEA-nın akademik-katibi, AMEA-nın müxbir üzvü Əminə Sadıqova 2020-ci ildə Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının 75 illik yubileyinin yüksək səviyyədə qeyd edilməsini təmin etmək məqsədilə Rəyasət Heyəti tərəfindən müvafiq qərarın qəbul edildiyini diqqətə çatdırıb. Bildirib ki, AMEA-nın elmi bölmələri, müəssisə və təşkilatları, o cümlədən Rəyasət Heyəti aparatının idarə və şöbələri tərəfindən təqdim edilən təkliflər əsasında Tədbirlər planı hazırlanıb. Tədbirlər planı və onun icrasından irəli gələn məsələlər müzakirə olunduqdan sonra müvafiq qərar qəbul edilib.

Akademik-katib Əminə Sadıqova "AMEA-nın 2020-2025-ci illər

üçün Milli İnkişaf Proqramı"nın icrası ilə bağlı Tədbirlər planı barədə də danışaraq, proqramın əsas məqsədlərindən söz açıb. Bildirib ki, proqram mövcud elmi-texniki potensialın qorunması, inkişaf etdirilməsi, elmin təşkili və idarə edilməsi, yüksəkixtisaslı kadrların hazırlanması, elmi tədqiqatların ölkənin sosial-iqtisadi, mədəni-ictimai problemlərinin həllinə yönəldilməsi məqsədlərini daşıyır. Elmlə təhsilin inteqrasiyası, elmin normativ-hüquqi bazasının və informasiya təminatının gücləndirilməsi, elmi işçilərin sosial təminatının yaxşılaşdırılması istiqamətində kompleks tədbirlərin həyata keçirilməsi də proqram çərçivəsində nəzərdə tutulan tədbirlər sırasındadır.

Tədbirdə AMEA Rəyasət Heyətinin 28 dekabr 2019-cu il tarixli qərarı ilə təsdiqlənmiş inkişaf proqramının icrasına dair Tədbirlər planı müzakirələrə sonrakı təsdiqlənib.

İclasın gündəliyində duran növbəti məsələlər yubileylərlə əlaqədar olub. AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Milli Azərbaycan Ədəbiyyatı Muzeyinin 80, Nəriman Nərimanov və Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin 150, akademik Adil Qəribov və AMEA-nın müxbir üzvü Əbülfəz Quliyevin 70, həmçinin SSRİ EA-nın müxbir üzvü Əli Əmiraslanovun 120 illik yubileylərinin keçirilməsi qərara alınıb.

Sonra AMEA-nın müxbir üzvü Ə.Sadıqova "Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələrində qoyulmuş vəzifələrin həyata keçirilməsi üzrə AMEA-nın 2019-2020-ci illərə dair Tədbirlər Planı"nın ötənlik icra vəziyyəti barədə məlumat verib. Məlumatlar Rəyasət Heyəti tərəfindən nəzərə alınaraq, AMEA-nın elmi müəssisələrinin bu istiqamətdəki fəaliyyəti muzakirə olunub, müvafiq qərar qəbul edilib.

Digər məsələ, AMEA-nın Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin (FRTEB) Elmi şurasının tərkibi ilə bağlı olub. AMEA-nın vitse-prezidenti, FRTEB-in Elmi şurasının sədri, akademik Rəşad Əliyev bölmənin Ümumi yığıncağında seçilmiş 13 nəfərdən ibarət yeni tərkib haqqında məlumat verib. Məsələ muzakirə olunduqdan sonra tərkib təsdiq edilib.

Bundan başqa, Rəyasət Heyətinin qərarı ilə Dendrologiya İnstitutunun strukturunda qismən dəyişiklik edilib.

Daha sonra AMEA-nın akademik-katibi Əminə Sadıqova AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurasının təşkilatçılığı ilə "Fundamental və tətbiqi elmlərin müasir problemlərinin həllində multidissiplinar yanaşmalar" mövzusunda keçirilmiş II beynəlxalq elmi konfrans barədə məlumat verib. O, son illərdə ölkəmizdə aparılan gənclər siyasətinin

dən, cəmiyyətin bütün sahələrində gənclərin aktiv fəaliyyətindən, AMEA-da intellektual gəncliyin inkişafı ilə bağlı həyata keçirilən tədbirlərdən danışdı. Akademik-katib bildirdi ki, sözügedən konfrans intellektual gəncliyin öz elmi nəticələrini ictimaiyyətə təqdim etməsi, onların beynəlxalq elmi əməkdaşlıq proseslərində yaxından iştirakı baxımından xüsusi əhəmiyyətə malikdir.

Digər qərar doktorant və dissertantların AMEA-nın elmi müəssisələrinə köçürülməsi haqqında olub. AR Ekologiya və Təbii Sərvətlər Nazirliyinin ləğv olunmuş Bioloji Mühafizənin qorunması və xüsusi mühafizə olunan təbiət ərazilərinin inkişafı departamentinin, Hidrometeorologiya Elmi Tədqiqat İnstitutunun, Elmi Tədqiqat Balıqçılıq Təsərrüfatı İnstitutunun, o cümlədən Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin tabeliyində olan Əmək və Sosial Problemlər üzrə Elmi-Tədqiqat və Tədris Mərkəzinin bir qrup doktorant və dissertantının fəlsəfə doktoru hazırlığı üzrə təhsillərini davam etdirmələri üçün AMEA-nın müvafiq institutlarının doktorantura və dissertanturasına köçürülməsi ilə bağlı qərar qəbul olunub.

İclasda, həmçinin AMEA-da ödənişli əsaslarla fəlsəfə doktoru və elmlər doktoru proqramları üzrə, habelə əcnəbilər və vətəndaşlığı olmayan şəxslər üçün doktorantura və dissertanturada müvafiq ixtisaslar üzrə təhsil haqqının illik məbləği təsdiqlənib.

Sonda kadr məsələlərinə baxılıb. AMEA-nın Mərkəzi Elmi Kitabxanasının direktoru, tibb üzrə fəlsəfə doktoru Leyla İmanova vəzifəsindən azad olunub.

Elmi mühitdə və ictimai-siyasi həyatda qadınlar fəal iştirak edir

AMEA-nın Rəyasət Heyətində 8 Mart - Beynəlxalq Qadınlar Gününə həsr olunan tədbir keçirilib.

Tədbiri AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli açaraq iştirakçıları AMEA-nın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev adından salamlayıb. O, bu mötəbər elm məbədinə işləyən qadın əməkdaşları və onların təmsalında bütün Azərbaycan xanımlarını Beynəlxalq Qadınlar Günü münasibəti ilə təbrik edib, onlara can sağlığı və elmi fəaliyyətlərində uğurlar arzulayıb.

Akademik İsa Həbibbəyli Azərbaycan qadınlarının tarixi xidmətlərindən, cəmiyyətdəki rolundan və nüfuzundan bəhs edib. Bildirib ki, Azərbaycanın dövlət müstəqilliyinin bərpasından sonra onlar ölkənin ictimai-siyasi və sosial-iqtisadi həyatının fəal iştirakçısına çevrilib, təhsil, səhiyyə, elm və mədəniyyət sahələrində çoxsaylı nailiyyətlər qazanıblar.

Ölkəmizdə dövlət qadın siyasətinin əsasının ümummilli lider Heydər Əliyev tərəfindən qoyulduğunu deyən alim bildirib ki, Ulu

Öndər Azərbaycan qadınının cəmiyyətdə layiqli mövqe tutmasını, qadınlarla bağlı siyasətin gücləndirilməsini dövlətin mühüm, prioritet vəzifələrindən biri hesab edib. Vurğulayıb ki, həmin siyasət bu gün Prezident İlham Əliyev tərəfindən uğurla davam etdirilir.

Qeyd olunub ki, Azərbaycanın Birinci vitse-prezidenti Mehriban Əliyevanın ölkənin ictimai-siyasi həyatındakı uğurlu fəaliyyəti, dövlətimiz, dövlətçiliyimiz naminə, xalqın rifahı üçün gördüyü işlər, xeyirxah əməllər bu gün Azərbaycan qadınının nə qədər fəal olduğunu təsdiq edir. Onun elm, təhsil, mədəniyyət və digər sahələrin inkişafına verdiyi töhfələr təkcə ölkəmizdə deyil, beynəlxalq aləmdə də böyük hörmətlə qarşılanır.

Daha sonra AMEA-nın Qadınlar Şurasının sədri, fəlsəfə elmləri doktoru Rəna Mirzəzadə və Azad Həmkarlar İttifaqının sədri, hüquq elmləri doktoru Həbib Qurbanov çıxış edərək akademiya çalışan bütün qadınları bayram münasibətilə təbrik ediblər.

Tədbirin sonunda akademiyanın elmi və ictimai-siyasi həyatında fəal iştirak edən bir qrup qadına Fəxri fərmanlar təqdim olunub.

Əcnəbilər üçün hazırlanmış dərsliklərin təqdimatı olub

AMEA-da "Azərbaycan dilini dünyaya tanıdaq" devizi altında icra edilən "Salam, Azərbaycan!" adlı layihə çərçivəsində hazırlanmış tədris vəsaitlərinin təqdimatı keçirilib.

Tədbir AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutu, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi və Dövlət Miqrasiya Xidmətinin birgə təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Təqdimat mərasimi Azərbaycan Respublikasının Dövlət Himninin səsləndirilməsi ilə başlayıb. Daha sonra Suriyada şəhid olan türk əsgərlərinin xatirəsi bir dəqiqəlik sükutla yad edilib.

Yığıncağı AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli açaraq Dilçilik İnstitutunun müvafiq layihəsi çərçivəsində nəşr olunan kitablar barədə məlumat verib. Bildirib ki, bu layihə əsasında Azərbaycan dilini öyrənmək istəyən əcnəbilər üçün dünya standartlarına uyğun olaraq A, B, C səviyyələri üzrə tədris vəsaitləri təstibin hazırlanması nəzərdə tutulub. Hazırda A və B səviyyələri təqdim edilən bu vəsaitlər dəsti Azərbaycan dilini rus və ingilis dilləri bazasında öyrənmək istəyən əcnəbilər üçün nəzərdə tutulub.

Akademik İ. Həbibbəyli ölkə rəhbərinin Azərbaycan dilinin saflığının qorunması və inkişafı istiqamətində imzaladığı fərman və sərəncamları xatırladıb, təqdim olunan tədris vəsaitlərinin həmin sənədlərin icrasına əsasən nəşr olunduğunu söyləyib. O, Təhsil Nazirliyi, Xarici İşlər Nazirliyi və Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsi tərəfindən dilimizin saflığının qorunması istiqamətində addımların atıldığını, ölkəmizin xaricdəki diplomatik nümayəndəliklərində ana dilimizə maraq göstərən şəxslər üçün kursların, məşğələlərin təşkil edildiyini söyləyib.

İ. Həbibbəyli təqdimatı keçirilən A1, A2, B1, B2 səviyyəli dərs vəsaitlərinin ölkəmizdə təhsil alan əcnəbi vətəndaşlar, xarici investorlar, azərbaycanşünaslarla məşğul olmaq istəyənlər, elə

cə də Azərbaycanı tanımaqda maraqlı olan şəxslər üçün faydalı olacağını bildirib.

Nəşrlərin professor Mayıl Əsgərovun rəhbərliyi altında hazırlandığını diqqətə çatdıran AMEA-nın birinci vitse-prezidenti qeyd edib ki, müəllif qrupu tərəfindən Azərbaycan dilçilik elmində ilk dəfə dilin psixoloji aparılıb. O, dilin psixolinqvistik cəhətdən araşdırılmasının önəminə toxunaraq, dövlət başçısının AMEA-nın 70 illik yubiley tədbirindəki çıxışı zamanı ana dilimizin saflığının qorunmasına dair səsləndirdiyi təkliflər üzərində alimlərimizin səylə çalışdıqlarını vurğulayıb.

Nəşr nəşr olunan əsərlərin Azərbaycan Respublikasının xaricdəki diplomatik nümayəndəliklərinə və diaspor təşkilatlarına göndərilməsinin, həmçinin elektron şəkildə yayılmasının zəruriliyini bildirib.

Daha sonra Dilçilik İnstitutunun direktoru, akademik Möhsün Nağısoylu, Hindistan Respublikasının ölkəmizdəki fəvqəladə və səlahiyyətli səfiri Vanlalavna Bavintlunq, Roma-Katolik Kilsəsinin Azərbaycandakı ordinarisi Vladimir Fekete, Bakı və Azərbaycan Yeparxiyasının arxiyepiskopu Aleksandr İsein və digərləri çıxış edərək ölkəmizin multikultural dəyərlərindən danışaraq, nəşrlərin Azərbaycan dilini öyrənmək istəyən əcnəbi vətəndaşlar üçün dəyərli mənbə olduğunu söyləyiblər.

Azərbaycanda həyat keyfiyyətinin qiymətləndirilməsinə dair tədqiqatlar aparılır

AMEA-nın Əsas binasında İqtisadiyyat İnstitutunun təşkilatçılığı ilə "Azərbaycanda həyat keyfiyyəti - 2018: iqtisadi rayonların, respublika tabeli şəhərlərin və inzibati rayonların reytingi" mövzusunda tədbir keçirilib.

Tədbiri giriş sözü ilə açan AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyli ölkəmizdə elmin inkişafı, prioritet sahələr üzrə akademiyanın institutlarında aparılan tədqiqatlar və həyata keçirilən layihələr barədə danışdı. Bildirib ki, müxtəlif sahələr üzrə aparılan tədqiqatların əksəriyyəti ölkəmizdə əhalinin həyat keyfiyyətinin yüksəldilməsinə, regionların iqtisadi inkişafına xidmət edir.

Alim qeyd edib ki, AMEA rəhbərliyi Prezident İlham Əliyevin müvafiq tapşırıqlarına əsasən aparılan islahatlara dəstək vermək məqsədilə Humanitar və İctimai Elmlər bölmələri qarşısında da vəzifələr qoyub. Ölkə başçısının "Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası Yüksək Texnologiyalar Parkının yaradılması haqqında" 8 noyabr 2016-cı il tarixli Sərəncamından irəli gələrək həm ölkə daxilində, həm də xaricdə fəaliyyət göstərən sahibkarların müraciətləri əsasında rezidentlər müəyyən olunub: "Onlar iqtisadi proseslərə dəstək vermək məqsədilə ölkəmizin sosial-iqtisadi inkişafı üçün AMEA-da müxtəlif istiqamətlər üzrə aparılan tədqiqatlarda yaxından iştirak edirlər".

AMEA-nın birinci vitse-prezidenti "Elm haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanununa sahib-

karlıq üçün geniş imkanların açılmasına dair xüsusi maddənin əlavə olunduğunu, eyni zamanda Azərbaycanın sosial-iqtisadi inkişafı istiqamətində "Milli iqtisadiyyat və iqtisadiyyatın əsas sektorları üzrə strateji yol xəritələri"ndə elmin bu sahəyə dəstəyi məsələsinə yer ayrıldığını qeyd edərək, bu yöndə alimlərimizin özünə böyük vəzifələrin düşdüyünü vurğulayıb.

O, AMEA alimləri tərəfindən yerli xammal əsasında kimyəvi tərkibə malik olmayan gübrənin istehsal olunduğunu, daha keyfiyyətli və səmərəli işıq lampalarının hazırlandığını, dronların elektron sxeminin qurulduğunu, Naftalan yağının alındığını, nəqliyyatda istifadə olunan ekoloji təmiz məhsulların əldə edildiyini diqqətə çatdırıb.

İqtisadi sahədə də fundamental tədqiqatların nəticələrinin tətbiq olunmasının zəruriliyi məsələsinə toxunan alim bu sahədə fəaliyyət göstərən mütəxəssislərin praktiki işlərə daha çox üstünlük verdiyini qeyd edib. O, AMEA-nın iqtisadiyyat institutunun ölkənin bank-maliyyə bazasının tənzimlənməsi ilə bağlı bank sektoru nümayəndələri ilə birgə layihələr həyata keçirdiyini vurğulayıb. Bundan başqa, akademik

İ. Həbibbəyli AMEA-da əhalinin sosial müdafiəsinin daha səmərəli təşkili ilə bağlı Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyi ilə birgə işlərin icra olunduğunu əlavə edib.

Alim həyat keyfiyyətini müəyyən etmək meyarları üzrə aparılan təhlillərin əhəmiyyətini vurğulayıb, müzakirələr zamanı bu işlərin daha da konkretləşdiriləcəyini, elmləşdiriləcəyini və təkmilləşdiriləcəyini bildirib.

Çıxışının sonunda İsa Həbibbəyli tədqiqatların nəticələrinin kitab şəklində nəşr olunduğunu diqqətə çatdırıb.

Sonra iqtisad üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Pərviz Həsənov "Azərbaycanda həyat keyfiyyəti - 2018: iqtisadi rayonların, respublika tabeli şəhərlərin və inzibati rayonların reytingi" mövzusunda təqdimatla çıxış edib. Məruzədə Azərbaycanın iqtisadi rayonlarında, respublika tabeli şəhərlərində və inzibati rayonlarında həyat keyfiyyətini müqayisəli şəkildə qiymətləndirmək məqsədilə AMEA-nın iqtisadiyyat institutunda yerinə yetirilmiş kompleks tədqiqatın nəticələri təqdim olunub.

Qeyd edilib ki, qiymətləndirmələr institutun mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanmış Həyat Keyfiyyəti İn-

deksi (HKİ) əsasında aparılıb. Araşdırma ölkənin 8 iqtisadi rayonunu, həmin regionlara daxil olan 61 respublika tabeli şəhəri və inzibati rayonu əhatə edir.

Pərviz Həsənov bildirib ki, Azərbaycanın iqtisadi rayonlarının, respublika tabeli şəhərlərin və inzibati rayonlarının həyat keyfiyyəti üzrə reytingi 7 sub-indeksdə qruplaşdırılıb və 36 göstərici əsasında tərtib edilib. Həmin sub-indekslərə maddi rifah, sağlamlıq, təhsil, təhlükəsizlik, ailə möhkəmliyi, ekologiya və asudə vaxt imkanları daxildir.

Məruzəçi əlavə edib ki, təhlillərə görə Azərbaycanda həyat keyfiyyətinin ən yüksək olduğu bölgə Naxçıvan Muxtar Respublikasıdır. Şəhər və rayonların sıralamasında 1-ci yeri sub-indekslərin əksəriyyəti üzrə Naxçıvan şəhəri tutur. Muxtar respublikanın digər 6 rayonu (Ordubad, Sədərək, Babək, Şərur, Şahbuz və Kəngərli) 2-7-ci yerlərdədir. 3-cü yerdə qərarlaşmış Sədərək rayonunun sub-indekslər üzrə mövqeləri isə nisbətən az bəlləndir.

"Ölkənin iqtisadi rayonlarına gəlincə, onların həyat keyfiyyəti üzrə sıralamasında da 1-ci yeri Naxçıvan Muxtar Respublikası tutur. Lən-

kəran rayonu isə ailə möhkəmliyi sub-indeksinə görə Dağlıq Şırvan iqtisadi rayonu ilə 1-2-ci yerləri bölüşür" - deyər P. Həsənov bildirib.

Diqqətə çatdırılıb ki, bu tipli bölgələrarası müqayisəli tədqiqatlar mühüm elmi məsələlərin həllinə kömək etməklə yanaşı, ciddi praktik əhəmiyyət daşıyır. Alim onların nəticələrinin regionların sosial-iqtisadi inkişafı ilə bağlı qərarların qəbulunda, sosial-iqtisadi proqramların tərtibində, o cümlədən rayonlara əlavə dövlət vəsaitlərinin verilməsində faydalı olacağını bildirib. P. Həsənov Azərbaycanın iqtisadi rayonlarının, respublika tabeli şəhərlərin və inzibati rayonların həyat keyfiyyəti üzrə reytinginin geniş ictimai müzakirələrə səbəb olacağına əminliyini ifadə edib.

Tədbirdə İqtisadi İslahatların Təhlili və Kommunikasiya Mərkəzinin icraçı direktoru, i.e.d. Vüsal Qasımlı, Azərbaycan Respublikası Auditorlar Palatasının sədri, professor Vahid Novruzov, Bakı Biznes Universitetinin rektoru, professor İbad Abbasov, millət vəkili Əli Məsimli, İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru, professor Nazim İmanov, İdarəetmə Sistemləri İnstitutunun laboratoriya müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Qorxmaz İmanov və digər çıxış edənlər Azərbaycanda həyat səviyyəsinin iqtisadi-sosial cəhətdən regional qiymətləndirilməsinin vacibliyini vurğulayıb, yerinə yetirilmiş tədqiqat işini yüksək dəyərləndiriblər. Çıxış edənlər ölkəmizdə iqtisadi inkişaf və sosial həyatla bağlı vacib amilləri diqqətə çatdırıb, təhsil və səhiyyənin insan kapitalının inkişafında rolunu xüsusi qeyd ediblər.

Nüvə tədqiqatlarına dair çoxtərəfli beynəlxalq saziş

AMEA-nın Fizika İnstitutu, Bakı Dövlət Universiteti (BDU), Rusiyanın Birləşmiş Nüvə Tədqiqatları İnstitutu (BNTİ) və Qazaxıstanın Energetika Nazirliyi yanında Nüvə Fizikası İnstitutu arasında nüvə tədqiqatlarına dair çoxtərəfli beynəlxalq əməkdaşlıq sazişinin imzalanma mərasimi keçirilib.

BDU-da baş tutan mərasimi bu qurumun rektoru, fizika-riyaziyyat elmləri üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Elçin Babayev açaraq ölkəmizdə elm və təhsil sahəsində həyata keçirilən uğurlu dövlət siyasətindən, universitetin beynəlxalq əlaqələrindən bəhs edib. O, BDU-nun yeni inkişaf strategiyasından, təhsil, tədqiqat, innovasiya, sosial həyat və beynəlxalq əlaqələrin daha da təkmilləşdirilməsi

sahəsində görüləcək işlərdən danışaraq, birgə əməkdaşlığın bu istiqamətdə faydalı olacağını vurğulayıb.

Daha sonra çıxış edən BNTİ-nin direktoru, akademik Viktor Matveyev Rusiya ilə Azərbaycan arasındakı elmi əməkdaşlıq münasibətlərini yüksək dəyərləndirib. Bildirib ki, sazişin əsas istiqamətlərindən biri nüvə tədqiqatları sa-

həsində gələcək çağırışlara cavab verən elmi potensialın istehsalatda tətbiqidir.

Elmi-texniki əməkdaşlığın əhəmiyyətini vurğulayan Fizika İnstitutunun direktoru, akademik Nazim Məmmədov sazişin elmin, yeni texnologiyaların və innovasiya fəaliyyətinin inkişafı baxımından əhəmiyyətini qeyd edib.

Daha sonra Qazaxıstanın Energetika Nazirliyi yanında Nüvə Fizikası İnstitutunun baş direktoru Erqazi Kenjin çıxış edərək ölkələri arasında qarşılıqlı elmi əməkdaşlığın perspektivlərindən danışdı.

AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İbrahim Quliyev isə çıxışında müştərk elmi əlaqələrin

daha da genişləndirilməsinin vacibliyini diqqətə çatdırıb.

Sonra nüvə tədqiqatlarına dair çoxtərəfli beynəlxalq əməkdaşlıq sazişi imzalanıb. Sənəd müştərk innovativ tədqiqat layihələrinin işlənilməsi, qarşılıqlı əməkdaşlıq şəraitində tərəflərin elmi-texniki və tədris əlaqələrinin genişləndirilməsi, birgə konfrans, seminar və simpoziumların, eləcə də elmi-tədqiqat işlərinin və qrant layihələrinin həyata keçirilməsi məqsədi daşıyır.

Qeyd edək ki, mərasimdən öncə akademik Viktor Matveyev və Rusiya Federasiyasının Elm və Ali Təhsil nazirinin birinci müavini, akademik Qriqori Trubnikov Fəxri xiyabanda ümummilli lider Heydər Əliyevin məzarını ziyarət ediblər. Rusiyalı qonaqlar, həmçinin Şəhidlər xiyabanında Azərbaycanın müstəqilliyi və ərazi bütövlüyü uğrunda mübarizədə canlarından keçmiş şəhidlərin xatirəsini yad ediblər.

Elm gələcək üçün

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universitetində (UNEC) "Universitetlərdə akademik tədqiqatların kommersiyalaşması: beynəlxalq reallıqlar və yeni çağırışlar" mövzusunda konfrans keçirilib.

Konfransda çıxış edən AMEA-nın vitse-prezidenti, Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun direktoru, akademik Dilqəm Tağıyev bildirib ki, müstəqillik illərində Azərbaycanda elmin inkişafı istiqamətində ardıcıl olaraq islahatlar həyata keçirilib. Nəticədə AMEA-nın strukturu, idarəetmə və təşkilatı sistemi əsaslı olaraq təkmilləşdirilib, elmi müəssisələrin fəaliyyətinin məqsədyönlü koordinasiyası üçün mühüm işlər görüldü.

"Elm gələcək üçün, elm bütün insanlar üçün" mövzusunda məruzə ilə çıxış edən Dilqəm Tağıyev müasir dünyada elmin əhəmiyyətli rolu, elmin və tərəqqinin sürətli inkişafının nəticələri, elmi etika, bəşəriyyətin və ətraf mühitin qorunmasında alimlərin üzərinə düşən vəzifələr, eləcə də digər məsələlərdən bəhs edib.

Çin koronavirusu: miflər və gerçəklər, problemə elmi baxış

Molekulyar Biologiya və Biotexnologiyalar İnstitutunda (MBBI) "Çin koronavirusu: miflər və gerçəklər, problemə elmi baxış" mövzusunda seminar keçirilib.

Tədbir AMEA-nın Biologiya və Tibb Elmləri Bölməsinin təşkilatçılığı ilə baş tutub.

Əvvəlcə AMEA-nın vitse-prezidenti, bölmənin sədri, MBBI-nin direktoru, akademik İradə Hüseynova çıxış edərək seminarın məqsədini xarakterizə edərək söyləyib. O, dünyada yayılan müxtəlif viruslar və onlarla əlaqədar yanlış informasiyaların insanlar arasında təşviş yaratdığını deyərək, yeni növ koronavirus (COVID-19) təhlükəsinin Azərbaycan ərazisində yayılmasının qarşısının alınması istiqamətində dövlətimiz tərəfindən müxtəlif qabaqlayıcı tədbirlərin görüldüyünü bildirib.

"Koronaviruslar, təkamül, davamlılıq mexanizmləri və onlara qarşı mübarizə yolları: keçmiş, bu gün və gələcək risklər" mövzusunda məruzə ilə çıxış edən akademik İ. Hüseynova virusların onların mənşəyi, yaranması və yayılması, həm-

çinin mübarizə yolları barədə məlumat verib. Alim hazırda koronavirusun dünyada yayılma dinamika-sından, insanın virus infeksiyalarından, süni viruslardan bəhs edib. O, həmçinin koronavirusun həyat tsikli, genom tərkibi və filogenetik ağacı, SARS və ona bənzər viruslara qarşı COVID-19-un amin turşu əvəzləmələri barədə danışdı.

Seminarla MBBI-nin və ABŞ-ın Fraunhofer Molekulyar Biotexnologiya Mərkəzinin əməkdaşı Ayten Ağayeva "Patogenlər: təhlükə səviyyələri və eksperimental yanaşmalar", Səhiyyə Nazirliyinin baş epidemioloqu, Azərbaycan Tibb Universitetinin Epidemiologiya kafedrasının

müdiri, professor İbadulla Ağayev "Azərbaycanda koronavirusun yayılma təhlükəsi", Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Baytarlıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunun direktoru Sialə Rüstəmov "SARS-Co-2 koronavirusun mənşəyi, epizootologiyası və yayılma xüsusiyyətləri" mövzusunda məruzələrlə çıxış ediblər.

Tədbirdə, həmçinin "Patologiyaların törədicilərinin miqrasiya yolları və biotəhlükəsizlik prinsipləri", "Viruslarla bağlı risk menecment və ictimaiyyətin cəlb edilməsi: qabaqlayıcı tədbirlər və fəvqəladə vəziyyət zamanı mümkün ssenarilər" və digər mövzularda məruzələr dinlənib, müzakirələr aparılıb.

İntellektual məhsulların kommersiyalaşdırılmasına doğru

AMEA-nın Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin (FRTEB) Elmi Şurasının ilk iclası keçirilib.

İnformasiya Texnologiyaları İnstitutunda baş tutan tədbirdə AMEA-nın vitse-prezidenti, FRTEB-in sədri, akademik Rasim Əliquliyev, Elmi Şuranın üzvləri, bölmənin tərkibinə daxil olan elmi müəssisələrin rəhbərləri və aidiyyəti şəxslər iştirak ediblər.

Öncə akademik Rasim Əliquliyev gündəlikdə yer alan məsələləri iştirakçıların diqqətinə çatdırıb.

Daha sonra bir sıra elmi-təşkilatı məsələlərə baxılıb. Akademik R. Əliquliyev AMEA Rəyasət Heyətinin "Fizika-Riyaziyyat və Texnika Elmləri Bölməsinin 2019-cu il üzrə elmi və elmi-təşkilatı fəaliyyəti haqqında" qərarından irəli gələn vəzifələri diqqətə çatdırıb. O, bölmənin elmi müəssisələrinin 2020-ci il üçün fəaliyyət planının hazırlanmış 1 ay müddətində AMEA Rəyasət Heyətinə təqdim olunmasının vacibliyini qeyd edib.

FRTEB-in sədri sözügedən qərardan irəli gələn bir sıra mühüm elmi və elmi-təşkilatı məsələlərdən də söz açıb. Alimin sözlərinə görə, bölmə müəssisələrində əldə olunmuş

innovativ potensialı elmi nəticə və nailiyyətlərin tətbiqinə xüsusi diqqət yetirilməsi, intellektual məhsulların kommersiyalaşdırılması, digər qurumlarla münasibətlərin müəllif hü-

quqları, intellektual mülkiyyət hüquqları və digər normativ-hüquqi sənədlərin tələbləri çərçivəsində təşkil edilməsi, beynəlxalq və respublika səviyyəli qrantlarla fəaliyyətin gücləndirilməsi, eləcə də beynəlxalq elmi əlaqələrin genişləndirilməsi, meqalayihələrdə iştirakın təmin edilməsi cari ildə qarşıda duran prioritetlərə aiddir.

İclasda, həmçinin AMEA-nın 75 illik yubileyi ilə bağlı təkliflər müzakirə olunub, akademik Fəraməz Maqsudovun 90, akademik Adil Qəribovun 70 illik yubileylərinin keçirilməsi barədə müvafiq qərarlar qəbul edilib.

Daha sonra Elmi Şura akademik Telman Əliyevin, texnika elmləri doktorları Abbas Rzayev və Sakit Rəsulovun həmmüəllifi olduqları "Zəlzələlərin yaranma mexanizmi, monitorinq və proqnozu" kitabı, həmçinin texnika üzrə fəlsəfə doktoru Nəriman Rzayevanın "Ürək-damar sisteminə baş verən dəyişikliklərin roblast monitorinq sistemi", texnika üzrə fəlsəfə doktoru Elşən Mustafayevin "Çap əlyazma mətnlərin tanı-

ma üsulları", texnika üzrə fəlsəfə doktoru İcabikə Sərdarovanın "Qazlift neftçixarmasında eksperimental tədqiqatların idarə edilməsi" və texnika üzrə fəlsəfə doktoru Oqtay Mirzəyevin "Dozator-konveyerlərdə rəqəmsal idarəetmə" monoqrafiyalarının nəşrə tövsiyə olunmasını qərara alıb.

Elmi Şuranın digər qərarına əsasən, AMEA və Fransanın Monpelye Universiteti arasında ikili doktorantura proqramı üzrə imzalanmış saziş çərçivəsində 2019-cu ildə elan edilən müsabiqənin qalibi, Fizika İnstitutunun kiçik elmi işçisi Səid Paşayev Monpelye Universitetinə ezam olunub.

İclasda bir sıra kadr məsələləri nə də baxılıb.

Sonda Azərbaycan Respublikası Elmi Tədqiqatların Əlaqələndirilməsi Şurasının FRTEB-in elmi müəssisələrində mövcud olan Elmi Şuralarının yenidən formalaşdırılması və tərkibinin müəyyənəşdirilməsi və digər məsələlər ətrafında müzakirələr aparılıb, suallar cavablandırılıb.

Bərdənin orta əsrlər arxeologiyası dünya elmi ictimaiyyətinin diqqətində

Böyük Britaniyanın Oksford Universitetinin Ertegun House Mərkəzində Bərdə şəhərinin orta əsrlər arxeologiyasına həsr olunmuş kollokvium keçirilib.

Bərdənin Arxeoloji Tədqiqatları layihəsi 2013-cü ildə dünyanın ən qocaman və nüfuzlu universitetlərindən biri olan Oksford Universitetinin strukturunda Azərbaycan, Qafqaz və Mərkəzi Asiya tarixinin, dillərinin və mədəniyyətlərinin öyrənilməsi məqsədilə daimi əsaslarla yaradılmış Nizami Gəncəvi Mərkəzinin çox vacib elmi təşəbbüslərindən biridir.

Mərkəzin həyata keçirdiyi elmi əsərlərin yüksək akademik səviyyədə tərcümə edilməsi, beynəlxalq konfransların təşkili, əlyazmaların öyrənilməsi, aspirant və magistrantların hazırlanması kimi bir çox maraqlı layihələr arasında Bərdə şəhərində aparılan arxeoloji tədqiqatlar xüsusi yer tutur. Arxeoloji ekspedisiyaların əsas məqsədlərindən biri dünya elmi ictimaiyyətinə Azərbaycanın bu şəhərinin qədim irsi və zəngin tarixi haqqında daha dolğun məlumat verməkdir.

Tədbirdən bir gün əvvəl SOAS Universitetinin professoru, Oksford Universitetinin Xəlili Tədqiqat Mərkəzinin İncəsənət tarixi və arxeologiya kafedrasını təmsil edən Skott Redfordun "Cənubi Qafqaz orta əsrlərdə (XI-XIII əsrlər)" adlı mühazirəsi dinlənilib. Kollokviumun proqramı çərçivəsində 4 elmi sessiya keçirilib və burada Bərdə arxeoloji ekspedisiyasının iştirakçıları çıxış ediblər.

İştirakçıları salamlayaraq, tədbiri Oksford Universitetinin Şərqşünaslıq fakültəsinin dekani, Tibet və Himalayşünaslıq üzrə professoru Ulrike Rosler və Lomonosov adına Moskva Dövlət Universitetinin Bakı filialının rektoru, AMEA-nın vitse-prezidenti, Oksford Universitetinin Nizami Gəncəvi Elmi Mərkəzinin (www.orinst.ox.ac.uk/nizami-ganja-programme-study-languages-and-cultures-azerbaijan-and-qafqaz) İdarə Heyətinin üzvü, akademik Nərgiz Paşayeva açıq elan etdilər.

İştirakçılara müraciət edərək, professor Nərgiz Paşayeva dedi:

"Hörmətli həmkarlar və qonaqlar! Sizi burada görməkdən çox məmnunam. Əminəm ki, Bərdə arxeoloji qazıntılarına dair keçirilən bu tədbir maraqlı və faydalı olacaqdır. Elmi müzakirələr Qafqazın tədqiqinə dəyərli töhfə verəcək və bu sahədəki müəyyən boşluqların doldurulmasına imkan yaradacaqdır. Bundan əlavə, Bərdə arxeoloji layihəsi insanları və mədəniyyətləri bir-birinə daha da yaxınlaşdırır. Bu ilin payızında Bakıda Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunda Bərdədə aparılan qazıntı işləri və orada tapılan eksponatlarla bağlı seminar və sərgi keçirməyi planlaşdırırıq.

Azərbaycan arxeologiyasının tarixi haqqında bir neçə kəlmə də demək istədim. Azərbaycan Xalq Cümhuriyyəti dövründə, 7 dekabr 1919-cu ildə, Azərbaycan Parlamentinin birinci ildönümü şərəfinə Müstəqillik muzeyi yaradılmışdır. Bu muzey Parlamentin binasında açılmışdı və burada arxeoloji tədqiqatlar nəticəsində əldə olunmuş eksponatlar təqdim edilmişdir. 1920-ci ildə bu muzeyin bazasında Azərbaycan tarixi muzeyi yaradıldı. Beləliklə, biz arxeoloji təməlin qoyulduğunu deyə bilərik. O dövrdə muzeyin rəhbəri milli arxeoloji məktəbin ilk nümayəndəsi olan, tarixçi və etnoqraf Davud bəy Şərifov idi. 1920-ci ildə bu muzey Azərbaycanda ilk arxeoloji tədqiqat

işlərini təşkil etdi. Bu işlər Şirvanşahlar və Bakıda Qızqalas kompleksində təşkil edildi. Bu gün biz Azərbaycanda ilk arxeoloji layihənin 100 illik yubileyinin şahidi oluruq.

Rusiya imperiyası dövründə Tiflis Qafqazın inzibati mərkəzi olduğu üçün bütün bölgədən bir çox arxeoloji tapıntılar məhz Tiflisdə yerləşən Qafqaz muzeyinə göndərilirdi. 1925-ci ildə Davud Şərifovun təşəbbüsü ilə bəzi eksponatlar Azərbaycan Tarixi Muzeyinə verildi. Muzeyə verilən eksponatlar arasında çox maraqlı materiallar var. Məsələn, "Redkin Lager" haqqında materialları və Rusiya imperiyası tərəfindən dəvət edilmiş Fridrix Bayern haqqında bəzi məlumatları qeyd etmək olar. Bu materiallar hazırda Azərbaycan Tarixi muzeyində saxlanılır.

Azərbaycanın arxeoloji elmi beynəlxalq səviyyədə geniş şəkildə təmsil olunmamışdı. Biz yalnız 1981 və 1982-ci illərdə Fransada, Parisdəki İslam Muzeyində keçirilən və qədim insan məskənlərinin təmsil olunduğu sərgiləri xatırlaya bilərik. Sovet İttifaqı burada Məmmədli Hüseynov tərəfindən aşkar edilmiş Azərbaycan-dakı Azix mağarasından yalnız bir eksponatı təqdim etdi.

Mən, həmçinin azərbaycanlı alim İsa Səlimxanovun da fəaliyyətini qeyd etmək istədim. Yerli mütəxəssislərin müstəqil təbliğinin və tanınmasının əleyhinə olan Sovet ideologiyasına baxmayaraq, 1987-ci ildə İsa Səlimxanov Alman Arxeologiya İnstitutunun üzvü seçilmiş, Kaliforniya Universitetində Arxeoloji Cəmiyyətin üzvü və İngilis Metallurgiya Cəmiyyətinin fəxri üzvü seçilmişdir. 2002-ci ildə onun əsərləri Zana Dai onlayn kataloquna daxil edilmişdir.

Sonda bütün həmkarlarım, xüsusilə də professor Edmund Hertzq və doktor Pol Vordsvorta, eləcə də bizə köməklik edən və dəstəkləyən hər bir kəsə təşəkkürümü bildirmək istədim.

Diqqətinizə görə təşəkkür edirəm və sizə seminarın işində uğurlar arzulayıram!

Professor Nərgiz Paşayevanın çıxışından sonra Bərdə şəhərində aparılan arxeoloji tədqiqatların iştirakçıları olan məşhur alimlər ərazidə apardıqları qazıntılardan danışdılar.

Bərdə və Arranın tarixinə və tarixşünaslığına həsr olunmuş ilk sessiyada Oksford Universitetinin Şərqşünaslıq İnstitutunun professoru Edmund Hertzq "Orta əsrlərin Azərbaycan tarixinin yazılması" adlı məruzə ilə çıxış etdi.

Sonra "Azərbaycanda orta əsrlər dövrünün arxeologiyası" mövzusunda Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin direktoru, tarix elmləri doktoru, akademik Nailə Vəlixanlı çıxış etdi.

"Bərdənin tədqiqinə arxeoloji yanaşma və Azərbaycanda orta əsr şəhərlərinin landşaftları" mövzusunda həsr olunmuş ikinci sessiyada üç alim çıxış təqdim olundu.

"Bərdənin şəhər mənzərəsi, 600-1200" adlı məruzə ilə Oksford Universitetinin Brasenose Kollecinin elmi tədqiqatçısı, Bərdə Arxeoloji Ekspedisiya qrupunun rəhbəri Pol Vordsvort çıxış etdi.

Orta Asiya, İslam arxeologiyası və Qafqaz arxeologiyası üzrə mütəxəssis, Oksford Universitetinin Arxeologiya Məktəbinin təmsilçisi Ket Kempbellin təqdim etdiyi mövzu "Monqollar Qafqaz şəhərlərində" adlanırdı. Gürcüstanlı arxeoloq, Tbilisi Dövlət Universitetinin əməkdaşı David Naskidaşvilinin çıxışında Qafqazın orta əsrlər dövrü tarixinə aid arxeoloji qazıntı təcrübəsi barədə geniş məlumat verildi.

Üçüncü sessiyanın mövzusu "Bərdə şəhərindən əldə olunan bioarxeoloji dəlillər" adlanırdı və burada üç məruzəçi çıxış etdi. Zoarxeoloq, İngiltərənin Ekseter Univer-

sitetinin həndəsi morfometriya sahəsi üzrə mütəxəssisi, Martin Lüter adına Almaniyanın Halle-Vittenburg Universitetinin fəxri elmi işçisi Eşli Haruda "Orta əsrlər Bərdə şəhərinin qidalanma xüsusiyyətləri və iqtisadiyyatı" adlı məruzəsi ilə geniş məlumat verdi. Miçiqan Universitetini təmsil edən, Roma imperiyası dövrü Şimali Afrika, həmçinin landşaft arxeologiyası üzrə mütəxəssis Devid Stoun "Şəhərdə aşkar edilmiş arxeobotanik izlər" adlı məruzəsini təqdim etdi. Nyu-York Universitetinin Qədim Dünya Araşdırmaları İnstitutunun əməkdaşı, qədim insanların qida rasionu və məhsulların çeşidini araşdıran doktor Selin Nugent Bərdə və onun ətrafında - Qaratəpə ərazisində məskunlaşan insanlara aid məlumatları iştirakçılara çatdırdı.

"Bərdənin maddi mədəniyyəti" adlı dördüncü sessiyada Edinburq Universitetinin Arxeologiya Məktəbinin tədqiqatçısı Timoti Penn və Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin tədqiqatçısı, Bakı Dövlət Universitetinin Tarix kafedrasının müəllimi Aslan Qasımov "Orta əsr Bərdənin şüşə qabları və zərgərlik əşyaları" adlı məruzə ilə çıxış etdilər. A.Qasımovun çıxışında Milli Tarix Muzeyində Bərdə ilə bağlı mövcud materiallar haqqında məlumatlar da verilməmişdir.

Xatırladaq ki, 2015-ci ildən başlayaraq Oksford Universitetinin Brasenose Kollecinin tədqiqatçı-arxeoloqu Pol Vordsvortun rəhbərliyi ilə hər il Bərdənin Qaratəpə və Torpaq-qala ərazilərində Britaniyanın Oksford və Edinburq universitetlərinin, ABŞ-ın Pensilvaniya Universitetinin, İrlandiyanın Dublin Universitetinin, Almaniyanın Halle-Vittenburg Universitetinin, Danimarkanın Kopenhagen Universitetinin, Gürcüstanın Tbilisi Dövlət Universitetinin, həmçinin

ABŞ-ın İslam İncəsənəti üzrə Doris Duke Fondunun (Doris Duke Foundation for Islamic Art, USA), Britaniyanın York Arxeoloji Etimad (York Archaeological Trust) və "Sərhədsiz İrs" (Heritage Without Borders) təşkilatlarının, Sofiyadakı Amerika Tədqiqat Mərkəzinin (American Research Center in Sofia Foundation) nümayəndələrinin iştirakı ilə arxeoloji qazıntı işləri aparılır. Ekspedisiyanın tərkibində Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin əməkdaşı, Bakı Dövlət Universitetinin Tarix kafedrasının müəllimi və BDU-nun Tarix fakültəsinin iki tələbəsi də qazıntı işlərində iştirak etmişdilər. Ümumilikdə, qazıntı və tədqiqat işlərində 24 arxeoloq iştirak etmişdir.

2018-ci ilin mart və 2019-cu ilin aprel aylarında Bərdədə aparılan arxeoloji qazıntılar zamanı aşkar edilmiş maddi-mədəni nümunələrin fraqmentlərinin bir qismi elmi və laborator tədqiqatların aparması üçün Oksford Universitetinə göndərilmişdir. Bərdə rayonunun Qaratəpə adlanan ərazisində V-VI əsrlərə aid yaşayış məskəni aşkar edilmişdir.

Qeyd edək ki, Qaratəpə ərazisi ilk dəfə Bərdə arxeoloji tədqiqat layihəsi çərçivəsində elmi-tədqiqat ob-

yaqlarımızı ən yüksək səviyyədə təmsil edə biləcək bir layihədir...

Azərbaycan arxeologiyasına, Azərbaycan tarixinə töhfə verən alimlərin adı burada səsləndi və əlbəttə ki, yazıldı və həmin o çıxışların protokolları və sənədlərində həmişəlik qalacaq. Bu da sevindirici haldır.

Pol Vordsvort - Oksford Universitetinin doktoru, Bərdə Ekspedisiyasının rəhbəri:

- Bizim Bərdədə qazıntılar zamanı aşkar etdiyimiz tapıntıların ən əhəmiyyətli hissəsi 11, 12 və 13-cü əsrlərə aiddir. Həmin dövrdə Azərbaycan ərazisində Eldənizlər dövləti hakimiyyətdə olub. Bizim aşkar etdiklərimiz Azərbaycan tarixində iqtisadi cəhətdən çox parlaq və siyasi cəhətdən mühüm bir dövrə aiddir. Biz İran və Anadoludan uzaq məsafəli ticarətin mərkəzi kimi Azərbaycanda cəmləşdiyini göstərən materiallar, eləcə də bu şəhərdə, həmçinin Gəncə və digər böyük şəhərlərdə ölkənin mədəniyyət mərkəzi olduğuna dair faktlar aşkar etmişik... Biz Bərdədə aparılmış arxeoloji qazıntıların nəticələrini dərc etmək üçün bir nəşrlə birgə işləyəcəyik. Biz qazıntıların nəticələrini, eləcə də Dövlət Muzeyində saxlanılacaq artefaktlarla bağlı mühüm məlumatları dərc edəcəyik. Bu kitab icmalları rus və Azərbaycan dillərində olmaqla, ingilis dilində də nəşr olunacaqdır.

Skott Redford - Londonun SOAS Universitetinin professoru:

- Konfransın mövzusu Bərdə şəhərində aparılan qazıntılar olsa da, bütün orta əsrlər Azərbaycan ərazisində baxılır. Əfsuslar olsun ki, Azərbaycanda olmamışam, ancaq ölkənin zəngin tarixi olduğunu bilirəm. Çox maraqlı keramika, şüşə və metal əşyaları var ki, mən bunlarla əlaqədar konfransda təklif irəli sürdüm. Təklifim isə budur ki, orta əsrlər tarixinə aid toplanmış materiallardan bəhs edən kitab tərtib edilsin və Oksford Universitetinin Nizami Gəncəvi adına Elmi Mərkəzi kitabı ingilis dilinə tərcümə etsin. Çünki biz Azərbaycanın Orta əsrlər tarixini öyrənmək istəyirik.

Nailə Vəlixanlı - Milli Azərbaycan Tarixi Muzeyinin direktoru, akademik:

- Azərbaycan alimləri təxminən 1920-ci ildən başlayaraq Azərbaycan şəhərlərinin arxeoloji baxımdan öyrənilməsi ilə məşğul olublar. Lakin xarici alimlər, xüsusilə Qərbi Avropa alimləri tərəfindən Azərbaycan tarixinə olan bu böyük maraq Azərbaycanın dünyaya tanınması üçün ən gözəl vasitələrdən biridir... İngilis alimlərini Azərbaycanın tarixini təkcə arxeoloji cəhətdən deyil, həmçinin Azərbaycanın tarixinin kimlər tərəfindən öyrənilməsi, Azərbaycan tarixçilərinin öz tarixləri barədə hansı əsərlər yazması maraqlandırır... Onlar aparılan tədqiqatların nəticələrindən çox düzgün istifadə ediblər. Biz həm iqtisadi, həm siyasi məsələlər, burada əhalinin yerləşməsi, insanların buradakı vəziyyəti, sənətkarlıq, ticarət - nə istəyirsiniz var. Hətta paleontoloqlar elə məsələlər qoyub ki, onlar tariximizin açılması və işıqlandırılması baxımından çox maraqlıdır.

Mircavid Ağalarov - BDU-nun Tarix fakültəsinin tələbəsi:

Bakı Dövlət Universitetinin tələbəsi olaraq Oksford Universitetindən gələn mütəxəssislərlə birgə işləmək çox maraqlı idi. Orta əsrlər Bərdə tarixi çox da tədqiq olunmadığı üçün bu geniş miqyaslı tədqiqatda iştirak etmək böyük qürur hissi verir mənə. Həmin arxeoloji qazıntılarda iştirak etməyimin nəticəsi olaraq Oksford Universitetində keçirilən konfransda iştirak etmək böyük uğurdur və buna görə çox şadam.

Gənc alim və mütəxəssislərin II beynəlxalq elmi konfransı

AMEA-nın Əsas binasında Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası (GAMŞ) təşkilatçılığı ilə "Fundamental və tətbiqi elmlərin müasir problemlərinin həllində multidissiplinar yanaşmalar" mövzusunda II beynəlxalq elmi konfrans keçirilib.

SOCAR-ın Elm Fondunun maliyyə dəstəyi ilə baş tutan tədbir AMEA-nın 75 illiyinə həsr olunub.

Beynəlxalq konfransda AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İbrahim Quliyev, AMEA-nın vitse-prezidenti, akademik İradə Hüseynova, AMEA-nın akademik-katibi, AMEA-nın müxbir üzvü Əminə Sadıqov, akademiyanın elmi müəssisə və təşkilatlarının direktorları, həmçinin 12 ölkədən 300-dən çox gənc alim iştirak edib.

Konfrans İ. Sadıqov açaraq tədbir iştirakçılarına akademiyanın prezidenti, akademik Ramiz Mehdiyev adından salamlayıb. O, son illərdə ölkəmizdə aparılan gənclər siyasətindən, onların inkişafı, cəmiyyətin bütün sahələrində fəal iştirakı istiqamətində qəbul edilən qərarlardan danışdı. Qeyd edib ki, ölkə başçısının müvafiq Sərəncamı ilə təsdiq edilən "2015-2025-ci illərdə Azərbaycan gənclərinin İnkişaf Strategiyası", həmçinin "Azərbaycan gəncliyi 2017-2021-ci illərdə" Dövlət Proqramı mühüm əhəmiyyət daşıyır və bu gün keçirilən konfrans respublikada gənclər siyasətinə dair aparılan tədbirlərin tərkib hissəsindən biridir. 2011-ci ildə AMEA ilə SOCAR arasında memorandumun imzalandığını xatırladan İ. Sadıqov sözügedən sə-

nəddən irəli gələrək Elm Fondunun yaradıldığını, ötən müddət ərzində təşkilat tərəfindən 5 müsabiqənin həyata keçirildiyini və 160-a yaxın layihənin maliyyələşdirildiyini diqqətə çatdırıb.

Konfransın mövzusunda da toxunan Ə. Sadıqov müasir dövrdə multidissiplinar yanaşmaların ciddi elmi nəticələr əldə edilməsində mühüm rol oynadığını deyib, məhz buna görə də bir neçə sahəni birləşdirən alimlər qrupu tərəfindən tədqiqatlar aparmağın zəruriliyini vurğulayıb. O, tədbirin gənc alimlərin öz elmi nəticələrini ictimaiyyətə təqdim etmələrinə, həmçinin gələcək fəaliyyətləri üçün önəm kəsb edən beynəlxalq əlaqələr qurmalarına töhfə verəcəyini söyləyib.

Sonra SOCAR-ın Elm və texnika şöbəsinin müdiri, professor Nazim Vəliyev çıxış edərək təmsil etdiyi qurum barədə tədbir iştirakçılarına məlumat verib. Bildirib ki, SOCAR respublikanın bütün ərazisində, o cümlədən quru və dəniz ərazilərində neft və qaz yataqlarının axtarışı, kəşfiyyatı və işlənməsi, neftin, qazın, qaz kondensatının hazırlanması, emalı və nəqli, həmçinin onlardan alınan məhsulların daxili və xarici bazarlarda satışı ilə məşğul olur. O, həmçinin şirkət tərəfindən böyük həcmdə elmi-tədqiqat və layihə işlərinin yerinə yetirildiyini, kadr hazırlığına xüsusi önəm verildiyini, beynəlxalq standartlara uyğun ən müasir tədris proqramları və tədris texnologiyaları ilə təchiz olunmuş Bakı Ali Neft Məktəbinin fəaliyyət göstərdiyini diqqətə çatdırıb.

2014-cü ildə bu mövzuda keçirilmiş ilk tədbirin Neftçilər Gününə həsr olunduğunu xatırladan N. Vəliyev gənclərin elmə cəlb edilməsi və onların stimullaşdırılması istiqamətində birgə fəaliyyətin bundan sonra da davam etdiriləcəyini deyib, konfransın işinə uğurlar arzulayıb.

Daha sonra çıxış edən AMEA GAMŞ-ın sədri, fizika-riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru Fəmin Salmanov Azərbaycanda elmin koordinasiyası, inkişafı və gələcək perspektivlərinin müəyyənləşdirilməsi baxımından AMEA-nın müqayisəedilməz rola malik olduğunu söyləyib. Qeyd edib ki, 75 il öncə əsası qoyulan akademiya Azərbaycan elminin dünya elminə inteqrasiyası ilə əlaqədar bir sıra ümdə hədəflər müəyyənləşdirib və onların gerçəkləşməsi istiqamətində böyük irəliləyişlər əldə edib. Bu gün AMEA-nın gənc alimlərinin beynəlxalq həmkarları ilə birgə tədqiqatlar apardığını deyən F. Salmanov global miqyaslı tədbirlərin təşkilinin yeni yanaşma və metodologiyaların mənimsənilməsi baxımından əhəmiyyət kəsb etdiyini diqqətə çatdırıb.

Şura sədri II beynəlxalq elmi konfransın çoxşaxəli tədqiqatların fundamental və tətbiqi aspektlərini əhatə edən mühüm elmi yığıncaq olduğunu vurğulayıb, tədbirin təşkilinə görə AMEA rəhbərliyinə və SOCAR-ın Elm Fonduna öz minnətdarlığını bildirib.

Konfransda, həmçinin Rusiya Elmlər Akademiyasının Gənc Alimlər Şurasının sədri, fizika üzrə fəlsəfə doktoru Andrey Kotelnikov, Belarus Milli Elmlər Akademiyasının Gənc Alimlər Şurasının sədr müavini Stanislav Yuretski, İstanbul Texniki Universitetinin tədqiqatçısı, yer elmləri üzrə fəlsəfə doktoru Nedim Gökhan, qazaxıstanlı gənc alim Suxrab Japarov və digərləri çıxış edərək tədbirin birgə araşdırmalar üçün zəmin yaradaçağını söyləyiblər.

Qeyd edək ki, 3 gün davam edən konfrans çərçivəsində "İntellektual sistemlər və texnologiyalar", "Molekulyar biotexnologiya və gen mühəndisliyi", "Yer elmlərinin nəzəri və tətbiqi problemləri", "Nanotexnologiya və materialşünaslıq", "Tətbiqi kimyanın müasir problemləri", "Xəzər dənizinin çoxşaxəli elmi və nəzəri problemləri", "Bugünkü sosial və humanitar problemlər" və "Elmdə ilk addımlar (istedadlı şagirdlər üçün xüsusi bölmə)" istiqamətləri üzrə çıxış və təqdimatlar təşkil olunub.

Azərbaycanlı gənc alimlər belaruslu həmkarları ilə əməkdaşlıq edəcəklər

AMEA-nın Gənc Alim və Mütəxəssislər Şurası ilə Belarus Milli Elmlər Akademiyasının Gənc Alimlər Şurası arasında elmi-texniki əməkdaşlıq müqaviləsi imzalanıb.

Sənədi şuranın sədri, f.ü.f.d., dos. Fəmin Salmanov və Belarus MEA-nın Gənc Alimlər Şurasının sədr müavini Stanislav Yuretski imzalayıblar.

Müqavilədə gələcəkdə iki qurum arasında elmin bütün istiqamətləri

üzrə əlaqələri genişləndirmək, gənc alim və mütəxəssislərin qarşılıqlı təcrübə mübadilələrini təşkil etmək, birgə beynəlxalq səviyyəli tədbirlər keçirmək və digər məsələlər nəzərdə tutulub.

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində təqdimat

AMEA-nın aqrar məsələlər üzrə müşaviri, akademik Qərib Məmmədov Kənd Təsərrüfatı Nazirliyində olub.

Kənd Təsərrüfatı nazirinin müavini Elçin Zeynalov, nazirin müşaviri Şöhrət Vəkilov, Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzinin direktoru İmran Cümşüdoğru və digər şəxslərin iştirak etdiyi görüşdə iki qurum arasında birgə elmi tədqiqatların aparılması müzakirə olunub.

Görüş çərçivəsində akademik Qərib Məmmədov "Coğrafi informasiya sistemləri əsasında interaktiv elektron torpaq və torpaqların ekoloji qiymətləndirmə xəritələrinin tərtibi" mövzusunda təqdimatla çıxış edib. Akademik coğrafi informasiya sistemləri, ölkə ərazilərinin rəqəmsal yüksəklik modeli, aero və kosmik materiallar əsasında elektron torpaq xəritəsinin tərtibinin əsas xüsusiyyətləri və prinsipləri barədə məlumat verib. Bundan əlavə, ilk dəfə olaraq hazırlanmış 1:100 000 miqyasında torpaq xəritəsi üçün baza layının yaradılması, torpaq landşaft zonaları, alp və subalp çəmənliklərinin və çəmən bozqırlarının torpaqları, mezofil meşələrin torpaqları və s. haqqında danışdı.

Təqdimatın sonunda geniş müzakirələr aparılıb və görülən işlər təqdirəlayiq hesab edilib. Hazırlanmış interaktiv elektron xəritələrin daha da təkmilləşdirilməsi, DATA bazaların inteqrasiyası, birgə elmi tədqiqatların aparılması, kadr hazırlığı və belə görüşlərin mütəmadi keçirilməsi qərara alınıb.

Üzeyir Hacıbəylinin və Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin yubileyləri UNESCO-da qeyd olunacaq

Dahi bəstəkar Üzeyir Hacıbəylinin 135 və görkəmli yazıçı Əbdürrəhim bəy Haqverdiyevin 150 illik yubileyləri Beynəlxalq Türk Akademiyasının yubiley proqramları siyahısına salınıb.

Beynəlxalq Türk Akademiyasının prezidenti Darxan Kızıralı bildirib ki, hər iki ədibin yubileyi həm Parisdə UNESCO-nun Baş qərargahında, həm də türkdilli dövlətlərdə beynəlxalq səviyyədə qeyd olunacaq. O, türk dünyasının böyük şəxsiyyətlərinin yubiley mərasimlərinin beynəlxalq səviyyədə qeyd olunması barədə qərarın Türkdilli Dövlətlərin Əməkdaşlıq Şurasının sammitlərində üzv ölkələrin dövlət başçıları tərəfindən verildiyini söyləyib.

D. Kızıralı həmçinin Ü. Hacıbəyli və Ə. Haqverdiyevin əsərlərinin digər türk dillərinə tərcümə ediləcəyini vurğulayıb.

Musiqi məktəbinə akademik Arif Məlikovun adı verilib

Bakı şəhər 11 nömrəli onbirillik Musiqi Məktəbinə Azərbaycan musiqi sənətinin görkəmli nümayəndəsi, böyük bəstəkar, SSRİ Xalq artisti, Dövlət mükafatı laureatı, AMEA-nın həqiqi üzvü Arif Məlikovun adı verilib.

Bununla əlaqədar Nazirlər Kabineti tərəfindən müvafiq sərəncam imzalanıb.

Qeyd edək ki, ölkə başçısının 2019-cu ildə "A.C. Məlikovun xatirəsinin əbədiləşdirilməsi haqqında" imzaladığı Sərəncamda Bakı şəhərində yerləşən musiqi məktəblərindən birinə Arif Məlikovun adının verilməsi tapşırılmışdı.

REGION

LƏNKƏRAN

Kənd təsərrüfatı naziri elmi mərkəzin təcrübə sahəsinə baxış keçirib

Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimov, Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzinin direktoru İmran Cümşüdoğ, Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutunun (ETİ) direktoru İlham Qurbanov və Lənkəran Şəhər İcra Hakimiyyətinin başçısı Taleh Qaraşov AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzinin (LREM) təcrübə bazasına baxış keçiriblər.

LREM-nin direktoru, professor Fərman Quliyev qonaqlara Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Meyvəçilik və Çayçılıq ETİ-nin Lənkəran çay filialı ilə birgə apardıqları tədqiqatlardan, əldə olunan nəticələrdən danışdı. Qeyd edib ki, ötən müddət ərzində

dörd yeni məhsuldar çay sortu yaradılaraq rayonlaşdırılıb, həmçinin 2 sitrus sortu Dövlət Sort Sınağına təqdim olunub. O, digər sitrus sortları ilə bağlı elmi-tədqiqat işlərinin davam etdirildiyini, yeni yaradılan sort və növlərin artırılması, onların tezlik-

lə istehsalata tətbiqi məqsədilə əməli tədbirlərin həyata keçirildiyini vurğulayıb.

Nazir İnam Kərimov və qonaqlar mərkəz tərəfindən hazırlanan sadə dumanyaradıcı qurğu, o cümlədən ötən il salınan anacılıq tinglik çay plantasiyası ilə də tanış olublar. Professor Fərman Quliyev yeni yaradılan məhsuldar çay və sitrus sortlarının artırılması istiqamətində təkliflərini diqqətə çatdırıb.

İ.Kərimov verilən təkliflər əsasında burada daha müasir dumanyaradıcı qurğunun inşa ediləcəyini və sitrus bitkiləri genofondunun genişləndirilməsi üçün dəstək verəcəyini bildirib.

Daha sonra Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzinin direktoru İmran Cümşüdoğ və Meyvəçilik və Çayçılıq ETİ-nin direktoru İlham Qurbanov LREM-in əsas binasında olub, burada nümayiş etdirilən sitrus bitkiləri genofondundan ibarət sərgiyə baxış keçiriblər.

Qeyd edək ki, cari il yanvar ayının 30-da AMEA-da Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimovla keçirilən görüşdə akademiya ilə aqrar təşkilatların birgə fəaliyyətinin genişləndirilməsi, əldə olunan nailiyyətlərin istehsalata tətbiqi istiqamətində müzakirələr aparılıb.

Elmi nəticələrin iqtisadiyyata integrasiyası

Son vaxtlar AMEA-da aparılan struktur dəyişiklikləri, ölkə elminin beynəlxalq aləmə integrasiyası ilə bağlı tədbirlərin genişləndirilməsi, mövcud problemlərin həllinə dair müzakirələrin təşkili, xüsusən də elmi nailiyyətlərin ölkə iqtisadiyyatına tətbiqi istiqamətində görülən işlər elm adamları qarşısında ciddi vəzifələr qoyur.

AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi Mərkəzi də fəaliyyətini yeni istiqamətdə qurmaq üçün mühüm tədbirlər həyata keçirir. Mərkəzin əsas tədqiqat hədəflərindən biri Lənkəran bölgəsi üçün xarakterik olan çayçılıq və sitrusçuluqla bağlıdır. Məlumdur ki, ölkə Prezidenti İlham Əliyev tərəfindən son illər qeyri-neft sektorunun inkişaf etdirilməsi ilə əlaqədar bir sıra mühüm qərarlar qəbul edilib, həmin qərarlara əsasən əhəmiyyətli tədbirlər həyata keçirilib. AMEA Rəyasət Heyətinin 11 dekabr 2019-cu il tarixində baş tutan Ümumi yığıncağı və cari ildə akademiya Azərbaycan Respublikasının iqtisadiyyatı naziri Mikayıl Cəbbarov və Kənd Təsərrüfatı naziri İnam Kərimovla görüş zamanı AMEA-nın prezidenti, akademik Rəhim Mehdiyev bildirib ki, dövlət başçısının ölkəmizin hərtərəfli inkişafı üçün apardıqları islahat və yenilənmə xəttinə fəal şəkildə qoşulmaq, ona dəstək vermək hər bir vətəndaşın, xüsusilə alimlərimizin mənəvi borcudur.

Son dövrlər əldə edilən elmi nəticələrin ölkə iqtisadiyyatına tətbiq edilməsi respublikamızda çayçılığın inkişafının daha da sürətlənməsinə təkan verib. Belə ki, AMEA-nın Lənkəran Regional Elmi

Mərkəzinin Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Meyvəçilik və Çayçılıq Elmi-Tədqiqat İnstitutu ilə birgə apardıqları tədqiqatlara əsasən yaradılan 4 yüksək məhsuldar və keyfiyyətli çay sortunun 2019-cu ildə Dövlət Sort Sınağından uğurla keçərək qeydə alınması buna əyani sübutdur.

Bununla yanaşı, mərkəzdə yeni yaradılan çay sortlarının artırılması və çayçılıqla məşğul olan təsərrüfatlara təklif edilməsi məqsədilə əməli tədbirlər görülür. Ötən ilin payızında ilk dəfə olaraq yeni sortlardan ibarət məhdud ərazidə anacılıq çay plantasiyası salınıb. Həmçinin həmin ərazidə yaşıl çay çiliklərini yetişdirmək üçün sadə dumanyaradıcı qurğunun təşkilinə nail olunub.

Elmi mərkəz tərəfindən həyata keçirilən işlər elmi nəticələrin praktiki olaraq təsərrüfatlarda tətbiqinə yönəlib. Mərkəzin direktoru, professor Fərman Quliyev bildirib ki, fevral ayında təcrübə çay plantasiyasında məhdud miqdarda ağır budama aparılıb. Əldə olunan yenice rayonlaşdırılmış yüksək məh-

suldar sortlar gələcəkdə nümunəvi çay plantasiyasının salınmasına, keyfiyyətli çay əkin materiallarının praktiki nümayişinə imkan verəcək.

Professor F.Quliyev mərkəzdə sitrusçuluq sahəsində də bir sıra nailiyyətlərin əldə olunduğunu bildirib. Onun sözlərinə görə, yeni yaradılan daha məhsuldar "Lənkəran meyeri" limonu və "Karlik tez-yetişən" naringi sortları 2018-ci ildə Bitki Sortlarının Qeydiyyatı və Toxum Nəzarəti üzrə Dövlət Xidmətinə təqdim edilib. Hazırda bu bitkilərin sınağı uğurla davam etdirilir. Bundan əlavə, mərkəzdə bölgə üzrə ilk dəfə introduksiya olunmuş tropik-suptropik bitki olan quayava üzərində aparılan tədqiqat işləri başa çatmaq üzrədir.

Lənkəran Regional Elmi Mərkəzində AMEA rəhbərliyinin apardığı islahat və yenilənmə xəttini, eləcə də çayçılıq və sitrusçuluq üzrə Dövlət Proqramlarını əsas götürərək multidissiplinar tədqiqatların aparılması, mərkəzin fəaliyyət istiqamətlərinin daha da genişləndirilməsi nəzərdə tutulur.

NAXÇIVAN

"Sabahın tədqiqatçıları" layihəsi davam edir

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin Naxçıvan Muxtar Respublikası Təhsil Nazirliyi ilə birgə həyata keçirdiyi "Sabahın tədqiqatçıları" layihəsi davam etdirilir.

Bölmənin Bioresurslar İnstitutunun laboratoriya rəhbəri, b.ü.f.d., dos. Rəhim Ələkbərovun rəhbərliyi ilə Naxçıvan şəhər 15 saylı məktəbin IX sinif şagirdi Nigar Kərimova "Naxçıvan Muxtar Respublikası ərazisində limonlu kəklikotu növünün yayılması, tərkibindəki bioloji aktiv maddələrin və faydalı xüsusiyyətlərin öyrənilməsi" mövzusunda tədqiqat aparıb. Limonlu kəklikotundan ekstrakt, həb və dəmləmə hazırlanıb. Ekstraktın tərkibindəki bioloji aktiv maddələrin fotospektir vasitəsilə tərkibi araşdırılıb və müəyyən nəticələr əldə edilib.

Əlyazmalar Fondu zənginləşdirilir

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin Əlyazmalar Fondunun direktoru, filologiya üzrə elmlər doktoru Fərman Xəlilovun şəxsi kitabxanasından hədiyyə etdiyi 90 əlyazma və çap kitabının təqdimatı keçirilib.

Tədbirdə çıxış edən Fərman Xəlilov bildirib ki, Əlyazmalar Fondunun zənginləşdirilməsi daim diqqət mərkəzində saxlanılır. O, rəhbərlik etdiyi qurumun Naxçıvanda milli-mənəvi xəzinəmiz olan qədim əlyazma və çap kitablarının yorulmaz toplayıcısı, etibarlı qoruyucusu, araşdırıcısı və təbliğatçısı olduğunu deyib.

Daha sonra hədiyyə etdiyi əlyazma və çap kitabları haqqında məlumat verən F.Xəlilov bildirib ki, onların arasında satirik şair Mirzə Əli Möcüzün 100-dək əlyazmasının surəti, Lətif Hüseynzadənin "Naxçıvanın Tədqiq və Təتبəb Cəmiyyəti haqqında xatirələr", həmçinin Tədqiq və Təتبəb Cəmiyyətinin 1925-1928-ci illərdə keçirilən 41 iclas protokolunun əlyazma surəti yer alıb. Bundan başqa, Azərbaycan və dünya klassiklərinin bədii nəşrləri, dərsləklər, elmi, dini, fəlsəfi və tarixi əsərlər də bura daxildir.

Sonra tədbir iştirakçıları fonda hədiyyə edilən əlyazma və çap kitabları ilə əyani şəkildə tanış olublar.

Parlaq ulduzların müşahidəsi həyata keçirilir

AMEA-nın Naxçıvan Bölməsinin Batabat Astrofizika Rəsədxanasında Günəş sisteminin cisimləri ilə bərabər, parlaq ulduzların müşahidəsi və tədqiqatı da həyata keçirilir.

Rəsədxanada cari ilin yay-payız mövsümündə AMEA-nın Nəsirəddin Tusi adına Şamaxı Astrofizika Rəsədxanasının əməkdaşları ilə birgə ulduzların tədqiqatı sahəsində geniş müşahidələrin aparılması nəzərdə tutulub.

Hazırda tədqiq edilməsi planlaşdırılan parlaq ulduzlar seçilib və onların müşahidə olunması üçün nəzəri və metodik üsullar işlənilib hazırlanıb.

Müşahidələrin aparılmasında, həmçinin Rusiya Federasiyasının Şimali Qafqazda yerləşən TERSKOL Rəsədxanasının nümayəndələrinin də iştirakı nəzərdə tutulub.

ŞƏKİ

Prioritet istiqamətlər üzrə tədqiqat proqramı hazırlanıb

AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin (ŞREM) Elmi şurasının növbəti iclası keçirilib. İclası ŞREM-in direktoru, fizika-riyaziyyat üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Yusif Şükürlü açaraq gündəlikdə duran məsələlər barədə məlumat verib.

Əvvəlcə mərkəzin şöbələrinin 2020-2024-cü illərdə yeni prioritet istiqamətlər üzrə tədqiqat proqramlarına dair təqdimatlar dinlənilib və Elmi şura tərəfindən təsdiqlənib.

Daha sonra qurumun elmi işlər üzrə direktor müavini, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru Fərhad Əzizov çıxış edərək "AMEA-nın 2020-2025-ci illər üçün Milli İnkişaf Proqramı"ndan irəli gələn prioritet istiqamətlər və hazırlanmış Tədbirlər planı barədə məlumat verib, müvafiq qərar qəbul olunub.

İclasda, həmçinin Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin Şəki filialında 27 Mart - Elm Günü və Əbdülfəqir efəndi Nuxəvi Xalisəqarızadənin 200 illik yubileyi münasibətilə keçirilməsi planlaşdırılan seminar və elmi-praktik konfransa hazırlıq işləri müzakirə edilib.

Fizika və materialşünaslıq sahəsində ən son nailiyyətlərin elmi təhlili

AMEA-nın Fizika İnstitutunda İspaniyanın Donastia Beynəlxalq Fizika Mərkəzi və Bask Universitetinin professoru Yevgeniy Çulkov, Rusiyanın Bərk Cisimlər Fizikası İnstitutunun aparıcı elmi işçisi Vladimir Zveryev, eləcə də Kataliz və Qeyri-üzvi Kimya İnstitutunun direktor müavini, AMEA-nın müxbir üzvü Məhəmməd Babanlının iştirakı ilə "Topoloji izolyatorlar: fizika və materialşünaslıq sahəsində ən son nailiyyətlər" mövzusunda seminar keçirilib.

Seminarda institutun direktoru, akademik Nazim Məmmədov çıxış edərək bildirib ki, tədbirin məqsədi topoloji izolyatorlar, onların əhəmiyyəti və yeni kəşf olunan antiferromagnet topoloji izolyatorun kəşfində Fizika İnstitutunun alimlərinin gördüyü işlərin təqdim olunmasıdır.

Alim qeyd edib ki, bu yaxınlarda antiferromagnet topoloji izolyator haqqında tədqiqat nüfuzlu "Nature" jurnalında dərc olunub. N.Məmmədov bu izolyatorun gələcəkdə itkisiz enerji daşınması və digər sahələrə tətbiq olunması baxımından faydalı olacağını vurğulayıb. Bildirib ki, antiferromagnet topoloji izolyatorun kəşfi Rusiya, Azərbaycan, İspaniya, Almaniya, Avstriya, Yaponiya, İtaliya və ABŞ-in müxtəlif elm sahələri üzrə aparıcı tədqiqat mərkəzlərinin beynəlxalq kollaborasiyası nəticəsində ərsəyə gəlib.

Daha sonra professor Yevgeniy Çulkov mövzuya dair məruzə ilə çıxış edib. Məruzə ətrafında müzakirələr aparılıb, suallar cavablandırılıb.

Ərəbşünaslığa dair araşdırmalara qiymət

Qəterin Azərbaycandakı səfiri Feysal bin Abdullah Əl Hənzab AMEA-nın akademik Z.M.Bünyadov adına Şərqşünaslıq İnstitutunda olub.

Səfir əvvəlcə Şərqşünaslıq İnstitutunun direktoru, akademik Gövhər Baxşəliyeva ilə görüşüb. G.Baxşəliyeva Azərbaycanın ərəb ölkələri ilə elmi, mədəni əlaqələrindən söz açaraq, bu əlaqələrin möhkəmlənməsində şərqşünas alimlərin rolunu xüsusi qeyd edib. O, institutda ərəb ölkələrinin tarixi, iqtisadiyyatı, ərəb dili və ədəbiyyatı ilə bağlı aparılan tədqiqatlardan, nəşr olunan kitablarından bəhs edib, ərəb mənbələrində bir çox xalqların, o cümlədən Azərbaycanın tarixinə dair mühüm məlumatların olduğunu bildirib.

Sonra çıxış edən Feysal bin Abdullah Əl Hənzab Şərqşünaslıq İnstitutunda ərəbşünaslıq sahəsində aparılan tədqiqatları yüksək dəyərləndirib, Qəterin elm və təhsil məsələləri ilə əlaqələrin yaradılmasının əhəmiyyətini qeyd edib.

Səfir daha sonra Şərqşünaslıq İnstitutunun əməkdaşları ilə görüşüb. O, şərqşünas alimləri maraqlandıran sualları cavablandırılıb.

Gənc tədqiqatçı bitki yağlarından biodizelin alınmasında elmi yenilik edib

AMEA-nın akademik Əli Quliyev adına Aşqarlar Kimyası İnstitutunun Yanacaqlara aşqarlar laboratoriyasının elmi işçisi Lalə Mahmudova bitki yağlarından biodizelin alınması və onun əsasında dizel yanacaq kompozisiyalarının hazırlanması istiqamətində mühüm elmi nəticələr əldə edib.

Bitki yağlarından yüksək çıxımla biodizel əldə etmək məqsədilə gənc tədqiqatçı tərəfindən effektiv katalizatorların sintezinə və alınan biodizel əsasında ekoloji təhlükəsiz və yüksək istismar keyfiyyətinə malik yanacaq kompozisiyaları hazırlanıb.

Məqsəd müxtəlif bitki yağlarından biodizelin alınması prosesində biodizel və ənənəvi dizel yanacağı əsasında yanacaq kompozisiyalarının işlənilməsi və istismar xassələrinin öyrənilməsi olub.

Müəllif qeyd edib ki, XX əsrin sonlarından başlayaraq yanacaqların qeyri-neft məhsullarından alınması üçün alternativ yolların axtarışına maraq xeyli artıb. Belə alternativ üsullardan biri də müxtəlif bitki yağlarından (günəbaxan, qarğıdalı, pambıq, raps, soya, palma, kanola) biodizelin alınmasıdır. Biodizelin alınması prosesində "yaşıl" katalizatorların sintezi və tətbiqi müasir dövrün aktual problemlərindən biridir.

L.Mahmudova əldə etdiyi elmi nəticələrin yeniliyini 3 patentlə təsdiq edib.

Yaponiyalı alimlər Azərbaycanda tədqiqatlar aparır

Tokiodakı Kokuqakuin Universitetinin Yazı fakültəsinin doktoru, arxeoloq Hiroto Nakata və Yaponiya Elmin İnkişafı Fondunun və Perspektivli Tədqiqatlar Universitetinin doktoru, arxeoloq Sayci Arai AMEA-nın Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun nəzdindəki Arxeoloji Fondada kameral tədqiqatlar aparır.

Yaponiyalı alimlərin kameral tədqiqatlarının əsas obyekt arxeoloji qazıntılar zamanı Azərbaycan ərazisində aşkar edilmiş mezolit və neolit dövrünə aid daş və sümük əmək alətləridir. Aşkar edilmiş alətlərin trasoloji analizi Azərbaycan ərazisində yaşamış mezolit və neolit dövrü insanların daş və sümük emalı texnologiyalarının oxşar və fərqli xüsusiyyətlərinin müəyyən edilməsi, yerli özəlliklərin və əhəlinin mümkün miqراسı vektorlarının təyini.

Eyni zamanda, yaponiyalı mütəxəssislər 2015-2019-cu illər arasında Azərbaycanın Qərb rayonlarında, əsasən də Qazax rayonun hüdudlarında yerləşmiş Avey dağı ərazisində və Damcılı mağarasında tədqiqat apararaq Azərbaycan-Yaponiya beynəlxalq arxeoloji ekspedisiyasının üzvləridir.

Azərbaycan və Ukrayna alimləri Qafqaz regionunun geoloji quruluşunu öyrənir

Məlum olduğu kimi, 2019-cu ilin sonunda AMEA-nın Neft və Qaz İnstitutu ilə Ukrayna Milli Elmlər Akademiyasının (MEA) Geologiya Elmləri İnstitutu arasında elmi əməkdaşlığa dair saziş imzalanıb.

Sənəddə "Qafqaz regionunun çöküntü hövzələrinin neftqazlılığı ilə əlaqədar geoloji quruluşun öyrənilməsi" mövzusu üzrə iki qurum arasında birgə tədqiqatların aparılması nəzərdə tutulub.

Bu mövzu üzrə 2020-2022-ci illər ərzində prioritet istiqamət kimi Ön Qafqaz və Zaqafqaziyanın mikrofauna və mikroflorasının müxtəlif qrupları üzrə çöküntü təbəqələrinin nisbi yaşının müəyyənəşdirilməsi ilə kainozoy çöküntülərinin stratigrafiya, paleontologiya və paleogeografik vəziyyəti araşdırılacaq.

Müqavilə çərçivəsində Azərbaycanın maykop seriyasının yataqlarının öyrənilməsi üzrə birgə tədqiqat işlərində iştirak üçün Ukrayna MEA-nın Geologiya Elmləri İnstitutunun Müasir dəniz sedimentogenezi bölməsinin böyük elmi işçisi, geologiya üzrə fəlsəfə doktoru Anna-Xristian Klüşina AMEA-nın Neft və Qaz İnstitutunda olub.

A.Klüşina tərəfləri maraqlandıran sahələrdə Neft və Qaz İnstitutunda görülmüş işlərlə tanış olub, bu işə mövcud birgə sazişə əsasən konkret iş planının hazırlanmasında əksini tapıb. Tərtib edilmiş plana birgə elmi tədqiqatların aparılması, əldə olunan nəticələrin analizi ilə yanaşı, Azərbaycan və Ukrayna alimləri tərəfindən respublika və beynəlxalq səviyyəli jurnallarda məqalələrin nəşri, o cümlədən xarici konfranslarda təqdimatların edilməsi daxildir.

"Azofos-K" gübrəsinin əkinlərdə tətbiqi imkanlarının müzakirəsi

Azərbaycan Respublikası Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzində AMEA-nın Neft-Kimya Prosesləri İnstitutunun direktoru, akademik Vaqif Abbasovla görüş keçirilib.

Mərkəzin direktoru, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru İmran Cümşüdoğ nazirlik ilə AMEA arasında imzalanmış əməkdaşlıq memorandumuna əsasən, birgə elmi tədqiqatların aparılması, pestisid və üzvi gübrələrin təcrübələrinin təşkili və nəticələrin fermerlərə çatdırılması istiqamətində görülən işlərdən danışdı.

Daha sonra akademik Vaqif Abbasov çıxış edərək əməkdaşlığın hazırkı vəziyyəti və perspektivlərinə dair fikirlərini bölüşüb. O, institutda yaradılmış, AMEA Yüksək Texnologiyalar Parkının rezidenti olan "INKOR" MMC ilə birgə istehsal edilən "Azofos-K" üç qida ele-

mentli gübrə barədə məlumat verib. Bildirib ki, gübrə Şamaxıda süfrə üzüm bağlarının 28 hektarında və Ağsu rayonundakı 290 hektar nar bağında istifadə edilib. Üzüm bağlarına hektara 214 kiloqram gübrə verilib, nəticədə 252 tondan çox məhsul əldə olunub. Nar bağlarına isə hər hektara 110 kiloqram "Azofos-K" gübrəsi verilib və hər hektardan 15 ton məhsul yığılıb.

Vaqif Abbasov qeyd edib ki, bu gübrə zərərli komponentlərə, o cümlə-

dən nitrat azotuna malik deyil, səmərəlidir, maye halda olduğundan daşınması, saxlanması və damcı üsulu ilə sahəyə verilməsi asandır. Alim "Azofos-K" gübrəsinin əkinlərdə tətbiqi ilə bağlı maarifləndirmə tədbirlərinin aparılmasına ehtiyac olduğunu bildirib.

Görüşdə gübrənin fermer təsərrüfatlarında tətbiqi imkanları müzakirə olunub, regional Aqrar Elm və İnnovasiya mərkəzlərində təcrübələrinin aparılması və təbliği qərara alınıb.

Yeni bitki sortları yaradılacaq

Kənd Təsərrüfatı Nazirliyinin Aqrar Elm və İnnovasiya Mərkəzinin direktoru, aqrar elmlər üzrə fəlsəfə doktoru İmran Cümşüdoğun rəhbərlik etdiyi nümayəndə heyəti AMEA-nın Genetik Ehtiyatlar İnstitutunda (GEİ) olub.

GEİ-nin direktoru, AMEA-nın müxbir üzvü Zeynal Əkpərova görüşdə iki qurum arasında birgə fundamental və tətbiqiyönümlü elmi-tədqiqat

işləri, həmçinin konfrans və seminarların təşkili məsələləri müzakirə edilib. Z.Əkpərov rəhbərlik etdiyi müəssisənin Kənd Təsərrüfatı Na-

zirliyinin Əkinçilik, Tərəvəzçilik, Meyvəçilik və Çayçılıq, Heyvandarlıq, Baytarlıq və digər elmi-tədqiqat institutları ilə müqavilələr imzaladığını və birgə layihələr həyata keçirdiyini söyləyib.

Sonra GEİ-nin şöbə müdirləri nazirliyin müvafiq institutları ilə birgə əməkdaşlıq imkanlarına dair öz təkliflərini səsləndiriblər.

Görüşdə çıxış edən İ.Cümşüdoğ tərəflər arasında koordinasiya şəklində fəaliyyət üçün geniş imkanların olduğunu deyib. O, GEİ-nin alimləri ilə əmək bazarının tələblərinə uyğun yeni sortlar yaratmağın nəzərdə tutulduğunu bildirib.

Sonda birgə tədqiqatların aparılması üçün Koordinasiya Şurasının yaradılması və məqsədyönlü layihələrin hazırlanması qərara alınıb.

Sənətsünaslıq üzrə ilk elmlər doktoru dərəcəsi almış musiqişünas

AMEA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunun tanınmış yaradıcı alimləri arasında Azərbaycan incəsənətinin mühüm və aktual problemlərinin tədqiqi ilə məşğul olan musiqişünas alim, musiqi nəzəriyyəsinin, eləcə də Avrasiya xalqlarının mədəniyyətinin müqayisəli təhlili sahəsində mütəxəssis, AMEA-nın müxbir üzvü, sənətsünaslıq elmləri doktoru, professor Rəna Məmmədovanın xüsusi yeri var. Azərbaycan musiqi elmi sahəsində dərin tədqiqat işləri aparan etnoloq-musiqişünas R.Məmmədova bu gün zəngin və dəyərli elmi irsə malik olan bir alim kimi tanınır.

Rəna Məmmədova 1950-ci il fevralın 27-də Bakı şəhərində anadan olub. 1968-ci ildə Bülbül adına Orta ixtisas musiqi məktəbini, 1973-cü ildə isə Ü.Hacıbəyli adına Azərbaycan Dövlət Konservatoriyasını bitirib. O, 1981-ci ildə "Üzeyir Hacıbəylinin sonata formasının meydana gəlməsində muğamın meqam-intonasiya qanunauyğunluqlarının rolu" adlı namizədlik, 1990-cı ildə Kiyev Konservatoriyasında "Azərbaycan muğamı: təşəkkül və fəaliyyət mənbələri" mövzusunda doktorluq dissertasiyalarını müdafiə edib. R.Məmmədova sənətsünaslıq elmləri doktoru elmi dərəcəsinə almış ilk azərbaycanlı qadın musiqişünasdır. O, 1995-ci ildə professor elmi adını alıb, 2001-ci ildə isə AMEA-nın müxbir üzvü seçilib. 1978-ci ildə akademiyanın Memarlıq və İncəsənət İnstitutunda elmi işçi kimi fəaliyyətə başlayan Rəna xanım 1990-cı ildən incəsənətin qarşılıqlı əlaqələri şöbəsinə rəhbərlik edir.

Alimin çoxşaxəli elmi yaradıcılıq fəaliyyəti musiqişünaslığın müxtəlif sahələrini əhatə edir. O, bu sahədə elmi əhəmiyyət kəsb edən bir çox problemlərin araşdırılması işini uğurla başa vurub. Son dövrlərdə onun elmi tədqiqat dairəsinə böyük əhəmiyyət kəsb edən Avrasiya xalqlarının mədəniyyətinin müqayisəli təhlili məsələləri də daxil olub. Professor R.Məmmədova uzun illərin dərin elmi araşdırmaları nəticəsində musiqişünaslıq sahəsində "müqayisəli sənətsünaslıq" məktəbini, "musiqi türkologiyası" konsepsiyasını yaradıb.

Gərgin əməyi və böyük zəhməti hesabına o, demək olar ki, hər zaman öz məqsədlərinə nail olub. Musiqişünaslıq irsimizin təbliği sahəsində də R.Məmmədovanın səmərəli fəaliyyəti var. Alimin elmi nailiyyətləri sırasında yer tutan "Azərbaycan muğamlarının musiqi estetik xüsusiyyətləri", "Azərbaycan muğamında funksionallıq problemləri", "Muğam - sonata qovşağı" kitabları Azərbaycan musiqi irsinin akademik nəşri sahəsində ən dəyərli əsərlərdəndir. Uzun zaman apardığı araşdırmaların nəticəsi musiqişünasın "Azərbaycan muğamı" monoqrafiyasında yer alır. R.Məmmədovanın mədəniyyət tarixi və nəzəriyyəsi üzrə 300-dən çox elmi məqaləsi respublika və xarici ölkə mətbuatında, Danimarka, Norveç, Sloveniya, Rusiya və digər ölkələrin yüksək indeksli jurnallarında dərc edilib. O, tədris etdiyi fənnlərə aid mütəxəssislər və tələbələr üçün nəzərdə tutulan "Azərbaycan musiqi tarixi funksionallıq nəzəriyyəsi aspektində" kursunun tədrisi metodikası, "Azərbaycan xalq musiqi yaradıcılığı" kursunda muğamın lad-intonasiya təhlilinin metodik işlənməsi, "Ədəbiyyat və musiqi" adlı metodik vəsaitlər hazırlayıb.

Prof. R.Məmmədova elmi yaradıcılıqla yanaşı, geniş elmi-təşkilati fəaliyyətlə də məşğuldur. 30 ildir o, Memarlıq və İncəsənət İnstitutunda incəsənətin qarşılıqlı əlaqələri şöbəsinə rəhbərlik edir. Şöbə Azərbaycan incəsənətinin türkdilli və digər xalqların bədii mədəniyyəti ilə qarşılıqlı təsir və əlaqələrini tədqiq edir.

Azərbaycan mədəniyyətinin səciyyəvi xüsusiyyətlərini təcəssüm etdirən musiqi, xoreografiya, teatr və digər bədii yaradıcılıq formaları araşdırılır və Avrasiya xalqları incəsənəti ilə müqayisəli tədqiq olunur. Geniş elm sahəsi olan müqayisəli sənətsünaslıq və Azərbaycan bədii mədəniyyət problemlərinin işlənməsi müasir sənətsünaslığın aktual məsələlərindəndir. Şöbədə işlənən mövzular müqayisəli sənətsünaslıqda etnologiya, musiqi türkologiyası kimi yeni prioritet istiqamətlərin meydana gəlməsi ilə əlamətdar olub. İncəsənətin qarşılıqlı əlaqələri şöbəsinin səmərəli fəaliyyətini səciyyələndirən Avrasiya mədəniyyətinin integrativ təmayüllərini təlqin edən R.Məmmədovanın "Musiqi türkologiyası", S.Tağıyevanın "Türk xalqları mərasim mədəniyyəti və musiqi folkloru", Ş.Quliyevanın "Azərbaycan folklor-etnoqrafik ənənələrində təqvim-mərasim bayramları" kitablarıdır. Bunlarla yanaşı, şöbənin yüksək fəaliyyət göstəricisi kimi sənətsünaslıq problemlərinə həsr olunan digər toplularda Rəna xanımın başçılığı ilə həmkarları ları və dissertantları tərəfindən işlənən müxtəlif müqayisə aspektlərini əks etdirən materiallar təqdim edilib.

Alimin ömür yolunun, elmi yaradıcılıq fəaliyyətinin əsas qayəsi onun kadr hazırlığıdır. Rəna xanım şöbəyə rəhbərlik etdiyi ilk illərdən gənclərin yetişdirilməsinə, peşəkar kadr hazırlığına xüsusi diqqət yetirib. Azərbaycan musiqişünaslığında yeni bir sahə olan müqayisəli sənətsünaslıq ixtisasının formalaşmasının əsasını qoyan Rəna xanım yeganə mütəxəssis kimi bir sıra elmi kadrların hazırlanmasına da nail olub. Alimin rəhbərliyi altında 30-a yaxın fəlsəfə və elmlər doktoru hazırlanıb.

Rəna Məmmədovanın elmi fəaliyyəti ölkəmizin hüdudlarından kənarda da tanınır və böyük rəğbətlə qəbul edilir. Respublikamızda və eləcə də xaricdə keçirilən müxtəlif beynəlxalq forumlarda, konfranslarda və simpoziumlarda o, maraqlı məruzələrlə çıxışlar edib. O, "Türk dövlətləri

və cəmiyyətlərinin XI dostluq, qardaşlıq və əməkdaşlıq qurultayı"nın nümayəndəsi seçilib.

Professor Rəna Məmmədova təkcə musiqişünaslıq sahəsində deyil, ictimai fəaliyyəti ilə də mədəniyyət sahəsində yaradıcı ziyalılar arasında böyük nüfuz sahibidir. O, Rusiya Pedaqoji və Sosial Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvü, "Rusiya kulturologiyası" şəbəkə cəmiyyətinin, Azərbaycan Bəstəkarlar İttifaqının idarə heyətinin, Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyası Rəyasət Heyətinin, Azərbaycan Rəssamlar İttifaqının, Dissertasiyaların Müdafiəsi üzrə İxtisaslaşdırılmış Şuraların, "Simurq" mədəniyyət cəmiyyətinin Rəyasət Heyətinin, eləcə də respublikanın bir çox elmi jurnallarının redaksiya heyətinin üzvüdür. Alimin yaradıcılıq fəaliyyəti respublika və elmi ictimaiyyətin diqqət mərkəzində olub, onun zəngin yaradıcılıq uğurları dövrü mətbuatda geniş qeyd edilib. Alim peşəkar mülahizələri və elmi müşahidələri ilə musiqişünaslıq xəzinəsinə zəngin irs bəxş edib.

R.Məmmədova çoxşaxəli yaradıcılıq fəaliyyətinə görə dövlət və ictimai qurumlar tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. O, AMEA-nın Rəyasət Heyətinin Fəxri fərmanları ilə mükafatlandırılıb, "Xalqın nüfuzlu ziyalı", "Qızıl qələm", "Azərbaycan bayrağı" mükafatlarına layiq görüldü, "Simurq" Azərbaycan Mədəniyyət Assosiasiyasının diplomunu alıb, "Simurq" beynəlxalq medalı ilə təltif edilib.

Musiqişünaslıq elminin bütün istiqamətlərində qazandığı nailiyyətlərlə yanaşı, professor R.Məmmədova bu gün də elmi araşdırmalarını böyük həvəslə və uğurla davam etdirir.

70 illik yubileyi münasibətilə AMEA-nın müxbir üzvü Rəna Məmmədovani ürəkdən təbrik edir, ona möhkəm can sağlığı, uzun ömür, gələcək elmi yaradıcılıq fəaliyyətində müvəffəqiyyətlər arzu edirik!

Rəfiqə AĞAKİŞİYEVƏ,
AMEA Memarlıq və
İncəsənət İnstitutunun əməkdaşı

NOVRUZ TƏQVİMİ

Od və Yel çərşənbələri qeyd olunub

Od çərşənbəsi Novruz bayramı ərəfəsində keçirilən ikinci çərşənbədir.

Bu çərşənbə qədim insanların günəşə, oda olan müqəddəs inamından irəli gəlir. Su çərşənbəsindən fərqli olaraq Od çərşənbəsində qazanlar qaynamalı, ocağın üstü boş olmamalıdır.

Ailənin büdcəsinə uyğun olaraq təamlardan süfrəyə düzülür. Süfrəyə mütəlx şəkildə səməni qoyulmalıdır. Bu çərşənbədə heyət-də tonqal qalanmalıdır.

Xalq arasında "Külək oyadan çərşənbə", "Küləkli çərşənbə" kimi tanınan Yel çərşənbəsi ilaxır çərşənbələrin üçüncüsüdür. İnəmə görə, Yel çərşənbəsində oyanan yel, külək oyanmış suyu, odu hərəkətə gətirir.

Şifahi xalq yaradıcılığında Yel-in tanrı olması ilə bağlı müxtəlif nəğmə, əfsanə, rəvayət, mif, inanc, məsəl yaranıb.

Yel çərşənbəsində ev əşyaları təmizlənir, xalça-palaz çırpılır, yorğan-döşək havaya verilir. Yel çərşənbəsi günü tonqallar qalanır, evlərdə südlü plov bişirilir. Süfrəyə daha çox quru meyvə və dənli bitkilərdən hazırlanmış çərəzlər düzülür.

Məlumat üçün bildirək ki, Novruzun ilaxır - Torpaq çərşənbəsi martın 17-də qeyd ediləcək.

Davamlı inkişafın fəlsəfi problemləri

Bu yaxınlarda AMEA Fəlsəfə İnstitutunda davamlı inkişafın fəlsəfi araşdırılmasına həsr edilmiş yeni kollektiv monoqrafiya işiq üzü görüb. Kollektiv monoqrafiya 3-14 iyun 1992-ci ildə Braziliyanın Rio-de-Janeyro şəhərində keçirilən "Ətraf mühit və inkişaf" Beynəlxalq Sammitdə (RIO-92) qəbul olunan "Davamlı İnkişaf Konsepsiyası" ilə əlaqədar ölkəmizdə və dünyada bu konsepsiyanın sosial-fəlsəfi, iqtisadi və ekoloji problemlərinin araşdırılmasına həsr edilib.

Qeyd etmək lazımdır ki, bu konsepsiyanın əsas mahiyyəti və məzmununda planetin təbii ehtiyatlarından səmərəli və qənaətlə istifadə, ətraf mühitin qorunub saxlanması, indiki və gələcək nəsillərin həyat keyfiyyətinin yaxşılaşdırılması yolu ilə insanların tələbatının düşünülmüş şəkildə ödənilməsi, dünyada sülhün qorunub saxlanması və bütün cəmiyyətlərin sosial-iqtisadi və ekoloji inkişafı nəzərdə tutulur.

Vurğulanmalıdır ki, Davamlı İnkişaf Konsepsiyasının ölkəmizdə həyata keçirilməsi və dövlətin əsas strategiyası kimi qəbul edilərək sosial, iqtisadi, ekoloji və ictimai həyatın digər sahələrinə tətbiq edilməsinin təşəbbüskarı Ulu Öndər Heydər Əliyev olub. Ulu Öndərin birbaşa rəhbərliyi ilə ölkəmizdə 2001-ci ildə "Yoxsulluğun azaldılması və iqtisadi inkişaf üzrə Dövlət Proqramı". "Azərbaycanda Davamlı İnkişaf Üzrə Milli Hesabat", "Azərbaycanda Davamlı İnsan İnkişafı

fı Strategiyası" sənədləri hazırlanıb. 2003-cü ildən etibarən Prezident İlham Əliyevin rəhbərliyi və ardıcıl səyləri nəticəsində ölkə həyatının bütün sahələrində olduğu kimi sosial-iqtisadi və ekoloji sahədə davamlı inkişafı bağlı mühüm və geniş miqyaslı tədbirlər həyata keçirilib. Nəticədə, ölkəmizdə yoxsulluğun əhəmiyyətli dərəcədə azaldılması, regionların davamlı sosial-iqtisadi inkişafının təmin edilməsi, paytaxtda və bölgələrdə yeni iş yerlərinin yaradılması, əhalinin rifahının yaxşılaşdırılması, mənzil tikintisinin, sosial təminatlar və xidmətlər şəbəkəsinin genişləndirilməsi və optimallaşdırılması üçün məqsədyönlü kompleks tədbirlər həyata keçirilib, beləliklə davamlı inkişafın bərqərar olmasına nail olunub.

AMEA Fəlsəfə İnstitutunun Davamlı İnkişafın fəlsəfəsi şöbəsində hazırlanmış bu kitabda maraqlı doğuran əsas cəhətlərdən biri davamlı inkişafın fəlsəfi aspektlərinin ilk dəfə

olaraq araşdırılmasıdır. Monoqrafiyada bu aktual mövzu ilə əlaqədar respublikamızın tədqiqatçıları ilə yanaşı xarici ölkə alimlərinin məqalələrinin yer alması da təqdirəlayiqdir.

Strukturuna görə 5 fəsildən ibarət olan bu kitaba 17 Azərbaycan tədqiqatçısından başqa, Rusiya Federasiyasından 3, Monqolustandan 3, Özbəkistandan 1 məqalə daxil edilmişdir.

Kitabın "Davamlı inkişafın sosial-fəlsəfi mahiyyəti" adlı I fəslində Davamlı inkişafın fəlsəfəsi şöbəsinin müdiri, fəlsəfə elmləri doktoru, professor Sakit Hüseynov ölkəmizdə ilk dəfə olaraq davamlı inkişafın fəlsəfi cəhətlərini şərh etməyə çalışıb, Azərbaycan Texniki Universitetinin professoru Əyyub Kərimov davamlı insan inkişafında milli təhsilin rolunu təhlil edib, AMEA Fəlsəfə İnstitutunun aparıcı elmi işçisi, f.ü.f.d. Şölet Zeynalov Davamlı inkişafı fəlsəfi problem kimi araşdırmağa çalışıb.

Monoqrafiyanın II fəslində əsasən xarici ölkə alimlərinin davamlı inkişaf və təhsil problemləri ilə bağlı məqalələri yer alıb. Bu fəsildə Rusiya Federasiyası Elmlər Akademiyası Fəlsəfə İnstitutunda çalışan soydaşlarımızdan, tanınmış filosof, professor Nizami Məmmədov və f.ü.f.d. Ariz Gözəlov, f.e.d. professor Oleq Baksanskiy, Özbəkistan Milli Universitetinin professoru, f.e.d. Niqinaxon Şermuxamedova, Monqolustan Respublikası Dövlət Təhsil Universitetinin Təhsil şöbəsinin rəhbəri, fəlsəfə doktoru

Gombo Bayarmaa, professor Ç.Tsoqsolman və Monqolustan Elmlər Akademiyasının akademiki B.Jadambanın çap olunan məqalələri də öz aktuallığına görə maraqlıdır.

Kitabın III fəslində davamlı inkişaf və ekoloji problemlərin araşdırılmasına həsr edilib. Bu fəsildə tanınmış ekoloq, AMEA-nın müxbir üzvü İslam Mustafayev və texnika üzrə fəlsəfə doktoru Hökmən Mahmudov, Azərbaycan Milli Aviasiya Akademiyasının dosenti, s.ü.f.d. Rəna Ərəbxanova, AMEA Fəlsəfə İnstitutu Davamlı inkişafın fəlsəfəsi şöbəsinin əməkdaşları f.ü.f.d. Məsud Şükürov, f.ü.f.d. Gündüz Süleymanov və elmi işçi Hafiz İmanovanın məqalələri var.

Kitabın IV fəslində davamlı inkişafın iqtisadi problemlərinin araşdırılmasına həsr edilib. Məqalələrin müəllifləri: Naxçıvan Dövlət Universitetinin professoru, f.e.d. Məmməd Rzayev, həmin universitetin fəlsəfə kafedrasının müdiri, f.ü.f.d. Abbas Əhmədov, Azərbaycan Universitetinin dosenti, iqt.ü.f.d. Aqil Əsədovdur.

Davamlı insan inkişafı problemləri ilə bağlı məqalələr isə kitabın sonuncu fəslinə daxil edilib. Bu fəsil müxtəlif istiqamətləri, əsasən insanı əhatə edən və inkişafın müxtəlif aspektləri ilə bağlı olan sosial sahələri, eyni zamanda insan inkişafının müxtəlif məsələlərinə dair mövzuları əhatə edir. Bu fəsildəki məqalələrin müəllifləri sırasında hüquq elmləri doktoru, professor İlham Rəhimov, ta-

nınmış gəndərsünas alim, f.e.d., professor Rəna Mirzəzadə, siyasi elmlər üzrə fəlsəfə doktoru Elvin Talışinski, elmi işçilər Həsənağa Məmmədli və Yasəməli Qaraqoyunlu yer alıb.

Məqalələrdə qeyd olunur ki, elmi-fəlsəfi ədəbiyyatda "davamlı inkişaf" anlayışı terminoloji olaraq yeni olduğundan onun fəlsəfəsi barədə demək olar ki, müasir nəzəri fikirdə bilavasitə sırf fəlsəfi kontekstdən əhatəli yanaşmalar nisbətən azdır. Lakin keçən əsrin son rübündən etibarən bu mövzu filosofların da tədqiqat dairəsinə daxil olub ki, bu da davamlı inkişafın istiqamətləri və hədəflərinin birbaşa insan inkişafı ilə bağlı olmasından, hazırkı qloballaşma şəraitində insan-təbiət münasibətlərinin daha da aktuallaşmasından qaynaqlanıb.

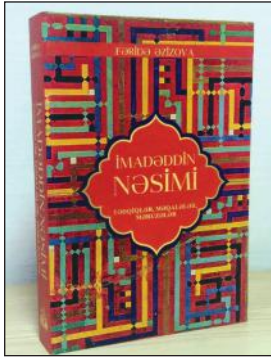
Kollektiv monoqrafiyanın əsas rəyçiləri professorlar İzzət Rüstəmov, Əlikram Tağıyev, Azər Mustafayev, ön sözün müəllifi AMEA Fəlsəfə İnstitutunun direktoru f.e.d., professor İlham Məmmədovdur.

Qeyd edək ki, təqdim olunan kitab filosoflar və iqtisadçılar, eyni zamanda ali məktəb müəllimləri, doktorantlar, idarəetmə sistemində çalışan müxtəlif peşə sahibləri üçün nəzərdə tutulub.

Eynulla MƏDƏTLİ,
AMEA Fəlsəfə İnstitutunun
elmi işlər üzrə
direktor müavini,
tarix elmləri doktoru

YENİ NƏŞRLƏR

İmadəddin Nəsimi - tədqiqlər, məqalələr, məruzələr

AMEA-nın Nizami Gəncəvi adına Ədəbiyyat İnstitutunun Orta əsrlər Azərbaycan ədəbiyyatı şöbəsinin müdiri, filologiya elmləri doktoru Fəridə Əzizovanın "İmadəddin Nəsimi - tədqiqlər, məqalələr, məruzələr" kitabı "Elm" nəşriyyatında işıq üzü görüb.

Kitabın elmi redaktoru AMEA-nın birinci vitse-prezidenti, akademik İsa Həbibbəyliydir.

Nəşrdə şairin həyatı, doğum və vəfat etdiyi məkan, eləcə də orta əsr və nisbətən yaxın dövr müəlliflərinin verdikləri digər bioqrafik təfəssilatlar haqqındakı ən müxtəlif fikirlər araşdırılıb.

Qarabağın qədim dövr arxeoloji irsinə həsr edilən yeni nəşr

AMEA-nın Arxeologiya və Etnoqrafiya İnstitutunun şöbə müdiri, tarix elmləri doktoru, professor Hidayət Cəfərovun "Qədim Qarabağ" adlı monoqrafiyası nəşr edilib.

"Elm" nəşriyyatında çapdan çıxmış kitabın rəyçiləri professorlar Abbas Seyidov və Nəcəf Müseyibliydir.

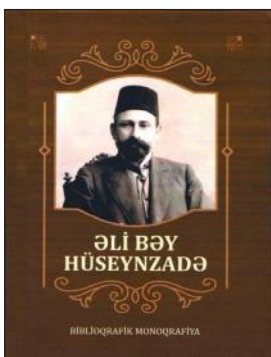
Vəsaitdə Azərbaycanın ayrılmaz və özəli ərazisi olan Qarabağda tunc və ilk dəmir dövrlərində cərəyan etmiş etnik-mədəni proseslər izlənilir. Əsərdə yaşayış yerləri, qəbir abidələri, abidələrdən əldə olunmuş artefaktlar, ibtidai memarlıq, dəfn mərasimi, təsərrüfat sahələri, sənətkarlıq, iqtisadi-mədəni əlaqələr, ictimai quruluş və s. haqqında ətraflı məlumat verilir.

Səkkiz fəsildən ibarət olan nəşrin birinci hissəsi Qarabağın arxeoloji abidələrinin tədqiqi tarixinə, ikinci hissəsi Qarabağın ilk tunc dövrünə, üçüncü fəsil orta tunc, dördüncü fəsil son tunc və ilk dəmir dövrü abidələrinə həsr edilib. Əsərin beşinci fəsilində abidələrin xronoloji dövrləşdirilməsi problemlərinə toxunulur. Monoqrafiyanın altıncı fəsilində tədqiq edilən dövrdə regionun təsərrüfat həyatından və sənətkarlığından bəhs edilir. Son hissələrdə isə göstərilən dövrlərdə Qarabağın ətraf dünya ilə mədəni-iqtisadi əlaqələri işıqlandırılıb, qədim əhalinin ictimai quruluşuna toxunulub.

Fundamental tədqiqat əsərində professor H.Cəfərov arxeoloji faktlarla Qarabağın tunc dövründə etnik və mədəni baxımdan Azərbaycanın digər regionları ilə üzüvü bağlı olduğunu göstərmişdir.

Monoqrafiya arxeoloq, tarixçi və etnoqraflar, həmçinin geniş oxucu kütləsi üçün nəzərdə tutulub.

Əli bəy Hüseynzadə haqqında ilk bibliografik əsər

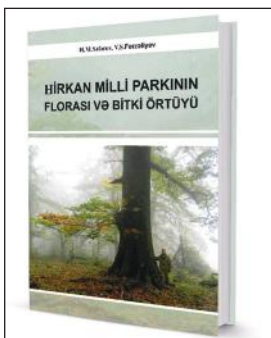
AMEA-nın Məhəmməd Füzuli adına Əlyazmalar İnstitutu və Bakı Dövlət Universitetinin (BDU) Bibliografikaşunaslıq kafedrasının elmi şuralarının qərarı ilə "Əli bəy Hüseynzadə - bibliografik monoqrafiya" kitabı nəşr olunub.

Monoqrafiyanın tərtibçisi BDU-nun Bibliografikaşunaslıq kafedrasının əməkdaşı, Əlyazmalar İnstitutunun dissertantı Vəzifə Xudiyevadır. Nəşrin elmi redaktorları və məsləhətçiləri Əlyazmalar İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini, filologiya üzrə elmlər doktoru Aybəniz Əliyeva-Kəngərli və pedaqogika üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Nadir İsmayilovdur.

XX əsr Azərbaycan-Türkiyə ictimai fikir tarixinin ən görkəmli nümayəndələrindən biri, tanınmış maarifçi və yazıçı, publisist Əli bəy Hüseynzadəyə həsr olunan bu əsər alimin həyatını, elmi-pedaqoji, ictimai-siyasi və təşkilati fəaliyyətini əks etdirən ilk bibliografik monoqrafiyadır. Kitabda müəfəkkirin fəaliyyətinə dair 1890-2019-cu illərin faktları əks olunub. Nəşrdə 1396 mənbə, həmçinin Türkiyə arxivlərində saxlanılan qiymətli materiallar - əlyazmalar, məktublar, arxiv sənədləri verilib.

Bibliografik monoqrafiya 9 bölmədən ibarətdir. Burada Əli bəy Hüseynzadə haqqında bioqrafik məlumatlar, yazıcının elmi əsərlərinin bibliografiyası, tanınmış dövlət, elm və mədəniyyət xadimlərinin onun haqqında söylədiyi fikir və mülahizələr, eləcə də digər sənədlər təqdim olunub.

Hirkan Milli Parkının florası və bitki örtüyü öyrənilib

AMEA-nın Mərkəzi Nəbatat Bağının Elmi şurasının qərarı ilə "Hirkan Milli Parkının florası və bitki örtüyü" adlı kitab çapdan çıxıb.

Nəşrin müəllifləri b.e.d Vahid Fərzəliyev və b.ü.f.d. Hacıağa Səfərov, elmi redaktoru isə AMEA-nın müxbir üzvü Maqşud Qurbanovdur.

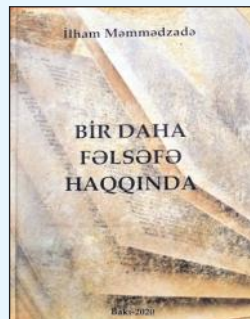
Kitabda Hirkan Milli Parkı təbiət kompleksinin ərazi quruluşu, hidroqrafiyası, iqlimi, torpağı, relyefi, flora və bitki

örtüyü ətraflı xarakterizə edilib. Milli Parkın florasının taksonomik tərkibi müəyyən edilərək, bitkilərin həyat formaları öyrənilib. Tədqiq olunan ərazinin florasının tərkibində olan ali bitkilərin analizi aparılıb, meşə və çəmən bitkilərinin bitkilik tipləri müəyyən olunub, onların taksonomik siyahısı hazırlanıb.

Vəsait botaniklər, meşə təsərrüfatı mütəxəssisləri, elmi işçilər, doktorantlar, tələbələr, məktəblilər və ümumilikdə təbiəti sevən hər kəs üçün nəzərdə tutulub.

"Bir daha fəlsəfə haqqında"

AMEA-nın Fəlsəfə İnstitutunun direktoru, professor İlham Məmmədzaadənin "Bir daha fəlsəfə haqqında" kitabının yeni-dən işlənmiş ikinci nəşri işıq üzü görüb.

Kitabda fəlsəfə və elm, onların qarşılıqlı əlaqəsi probleminə toxunulur, həmçinin bu problemə fundamental və ya təbiiq təbiətşünaslıq və fəlsəfə prizmasından baxılır.

Nəşrdə müəllifin fəlsəfə və elmin qarşılıqlı əlaqəsinin şüura, mədəniyyətə təsirinin mənalandırılmasına həsr olunmuş çıxış və məqalələri yer alıb.

Bəxtiyar Vahabzadənin şeirlər toplusu Koreya dilində

Tanınmış türkoloq-alim, Avra-siya Türk Araşdırmaları İnstitutunun rəhbəri, UNESCO-nun Orta Asiya ölkələri üzrə məsləhətçisi, professor Eunkyung Oh tərəfindən Azərbaycanın Xalq şairi, akademik Bəxtiyar Vahabzadənin şeirlər toplusu Azərbaycan dilindən Koreya dilinə tərcümə edilərək kitab halında nəşr olunub.

Seulda fəaliyyət göstərən "Muncu" nəşriyyatında dərc olunan kitaba Bəxtiyar Vahabzadənin "Gülüstən", "İstiqlal", "Atılmışlar", "Şəhidlər" poemaları, habelə şairin müxtəlif illərdə qələmə aldığı şeirlərdən seçmələr daxil edilib. Nəşrdə, həmçinin şairin həyat və yaradıcılığı haqqında geniş məlumat verilib.

Kitabın ərsəyə gəlməsində tarix üzrə fəlsəfə doktoru Nazim Mustafa, filologiya elmləri doktorları Vaqif Sultanlı və Bədixan Əhmədovun böyük xidmətləri olub.

Qeyd edək ki, Bəxtiyar Vahabzadənin şeirlər toplusu Azərbaycan poeziyasından Koreya dilinə tərcümə olunan ilk kitabdır.

Folklorşünas alimin on cilddən ibarət əsərlərinin son üç cildi çapdan çıxıb

Folklor İnstitutunun Folklor və yazılı ədəbiyyat şöbəsinin müdiri, AMEA-nın müxbir üzvü Kamran Əliyevin on cilddən ibarət əsərlərinin son üç cildi nəşr edilib.

"Dərs vəsaiti" adlanan VIII cildin elmi redaktoru və "Ön söz"ün müəllifi akademik Nizami Cəfərov, tərtibçisi filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Gülnar Osmanovadır. Nəşr Azərbaycan dili və ədəbiyyat üzrə dərs vəsaitlərini əhatə edir. Kitabın sonuna əvvəlki cildlərə düşməyən "Orfoqrafiyanın qızıl qaydası", "Nəsimi və mif", "Maqşud Şeyxzadə və romantik bədii düşüncə" kimi məqalələr də daxil edilib.

Əsərlərin IX cildi "Rəylər, müsahibələr" adlanır. Cildin elmi redaktoru professor Cəfər Cəfərov, tərtibçiləri filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Şəbnəm Məmmədova, Gülnar İsmayılova və Nigar İmaməliyevadır. Bu cildə müəllifin rəsmi opponent olduğu dissertasiyalara aid rəyləri, mətbuat orqanlarında, Azərbaycan Dövlət Televiziyasının "Mühazirə", "Ovqat", "Zaman və məkan", "Səhər" verilişlərindəki müsahibələri daxil edilib. Eyni zamanda əvvəlki cildlərə əlavə kimi Vəli Məhəmməd Xoca Oğuznaməsi, "Danabaş kəndinin poetikası" haqqında tədqiqatlar və digər məqalələr də burada yer alıb.

"Bədii əsərlər, publisistika" adlı X cildin redaktoru filologiya üzrə fəlsəfə doktoru Gülnar Osmanova, tərtibçiləri tarix üzrə fəlsəfə doktoru Orxan Əliyev və cərrah-ginekoloq Aytəkin Allahverdiyevadır. Buraya müəllifin şeirləri, hekayələri, povestləri, publisistik əsərləri, "Sədərk döyüşləri" adlı əsəri və məktəb illərində yazdığı ilk məqalələri daxil edilib.

Bütün cildlərin sonunda adlar göstəricisi və şəkillər verilib.

"Müasir türk dilində tabeli mürəkkəb cümlə" haqqında kitab

AMEA-nın Nəsimi adına Dilçilik İnstitutunun Türk dilləri şöbəsinin böyük elmi işçisi, fil.f.d. Turan Hüseynovanın "Müasir türk dilində tabeli mürəkkəb cümlə" kitabı çap olunub.

Nəşrin elmi redaktoru professor Rüşət Rüstəmov, rəyçiləri professor Sevil Mehdiyeva və fil.f.d., dosent Qətibə Quliyevadır.

Monoqrafiya türkoloji dilçilikdə xüsusi araşdırılmaya ehtiyacı olan tabeli mürəkkəb cümlənin tədqiqinə həsr olunub. Türk dilində cümlə, cümlənin quruluşca növləri, mürəkkəb cümlə, tabeli mürəkkəb cümlə geniş şəkildə araşdırılıb. Müasir türk dilində işlənmə tezliyinə görə birinci olan tamamlıq budaq cümləsi müəllif tərəfindən təhlil edilib.

Kitab üç fəsil, nəticə və ədəbiyyat siyahısından ibarətdir. Birinci fəsil "Müasir türk dilində mürəkkəb cümlənin tədqiqi", ikinci fəsil "Mürəkkəb cümlə və növləri", üçüncü fəsil "Tamamlıq budaq cümləsi"ndən bəhs edir.

Birinci fəsildə müəllif müasir türk dilində cümlənin tədqiqi tarixinə nəzər salıb, Türkiyə, Rusiya, Avropa, Qazaxıstan türkoloqlarının apardıqları bölgüləri göstərmişdir. İkinci fəsildə müasir türk dilindəki mürəkkəb cümlə strukturları geniş formada izah olunub. Üçüncü fəsil müasir türk dilində ən çox işlənmə tezliyinə malik olan tamamlıq budaq cümləsinin araşdırılmasına həsr edilib.

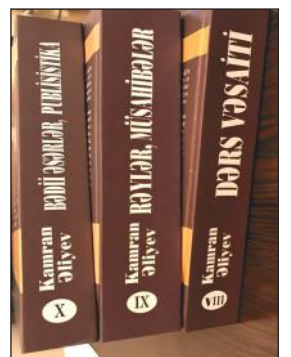
"Azərbaycanda həyat keyfiyyəti - 2018"

AMEA-nın İqtisadiyyat İnstitutunun Elmi şurasının qərarı ilə "Azərbaycanda həyat keyfiyyəti - 2018" kitabı nəşr olunub. Kitabın elmi redaktoru, İqtisadiyyat İnstitutunun direktoru, professor Nazim İmanovdur.

Nəşrin müəllifləri professor Nazim İmanov, iqtisad üzrə fəlsəfə doktorları Pərviz Həsənov və Bəhrüz Əhmədovdur. Məsləhətçilər isə AMEA-nın müxbir üzvü Akif Musayev, iqtisad üzrə fəlsəfə doktorları Allahyar Muradov və Rəsmiyyə Abdullayevadır.

Kitab Azərbaycanın iqtisadi rayonları, respublika tabeli şəhərləri və inzibati rayonlarında həyat keyfiyyətinin müqayisəli şəkildə qiymətləndirilməsi məqsədilə İqtisadiyyat İnstitutunda gerçəkləşdirilmiş ilk tədqiqatın nəticələrini əks etdirir. Qiymətləndirmələr institutun mütəxəssisləri tərəfindən hazırlanmış Həyat Keyfiyyəti İndeksi (HKİ) əsasında aparılıb. Tədqiqat ölkənin 8 iqtisadi rayonunu, həmin rayonlara daxil olan 61 respublika tabeli şəhəri və inzibati rayonu əhatə edir.

Qeyd edək ki, bu araşdırma və ümumilikdə bölgələrarası müqayisələr elmi-nəzəri məsələlərin həllinə kömək etməkə yanaşı, mühüm praktik əhəmiyyət daşıyır. Əldə olunmuş nəticələr ölkə regionlarının sosial-iqtisadi inkişafı məsələləri üzrə praktik idarəetmə qərarlarının qəbul edilməsi, o cümlədən ayrı-ayrı bölgələrdə iqtisadiyyatın artan temple inkişafının dəstəklənməsi, sosial-iqtisadi proqramların tərtibi, müxtəlif rayonların inkişafına əlavə dövlət vəsaitlərinin ayrılması zamanı faydalı ola bilər.

Ölkəmizdə "Elm günü"

Cəmiyyətin inkişafı, ölkənin milli təhlükəsizliyi, xalqın mədəni-mənəvi tərəqqisi və rifahı elmin inkişaf səviyyəsi ilə birbaşa əlaqədardır. Bu səbəbdəndir ki, Azərbaycanda hər zaman elmin inkişafına xüsusi önəm verilib, hətta mürəkkəb dövrlərdə belə cəmiyyətdə elm adamlarının, ziyalıların, alimlərin nüfuzunun artırılması diqqət mərkəzində saxlanılıb. Əsrlər boyu Azərbaycan alimləri elmin müxtəlif sferalarında əldə etdiyi mühüm nəticələrlə həm ölkənin, həm də bəşəriyyətin elmi-mədəni yüksəlişinə töhfələr verib, varislik əlaqələrini inkişaf etdiriblər.

XX əsrin birinci yarısında Azərbaycan Elmlər Akademiyası təsis olunduqdan sonra ölkədə elmin strukturlaşdırılması işinə başlanılıb, elmi araşdırmaların həyata keçirilməsi sistemli xarakter alıb, əsas strateji istiqamətlər müəyyənləşdirilib.

Akademiyə qədim və zəngin elmi ənənələri olan Azərbaycan xalqının intellektual potensialının artırılmasına, humanitar elmlərlə yanaşı, fundamental və tətbiqi elm sahələrinin inkişafına xüsusi yer ayrılıb.

AMEA alimləri Sovet dövründə fəaliyyət göstərdikləri müddətdə Azərbaycan elminin təbliği və əldə olunan nailiyyətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılmasında əvəzsiz xidmətlər göstərirlər. Bu illərdə xalqımızın ictimai-siyasi fikir tarixi araşdırılıb, neft və qaz yataqlarının kəşfi, işlənməsi sahəsində uğurlar əldə edilib, mexanika, riyaziyyat, informatika sahələrində əhəmiyyətli tədqiqatlar aparılıb, nüfuzlu elmi məktəblər yaradılıb, Azərbaycan dili və ədəbi dil tarixi öyrənilib.

Müstəqillik illərində də AMEA-da elmin inkişafı istiqamətində ardıcıl islahatlar həyata keçirilib. Akademiyanın strukturu əsaslı olaraq təkmilləşdirilib, fəaliyyəti müasir dövrün tələblərinə uyğunlaşdırılıb, ölkəmizin beynəlxalq əlaqələrinin inkişafı, Azərbaycan elminin dünya elminə inteqrasiyası sahəsində konkret addımlar atılıb.

Bu gün əminliklə demək olar ki, Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası özünün inkişafının tamamilə yeni dövrünü yaşayır. Akademik Ramiz Mehdiyev AMEA-ya rəhbərlik etməyə başladığı gündən etibarən qurumun inkişafı yönündə tələpəli qərarlar verir, məqsədyönlü islahatlarla bu elm ocağının yeni fəaliyyət istiqamətlərini müəyyənləşdirir. AMEA rəhbəri akademiyanın idarəetmə sisteminin modernləşdirilməsi, burada aparılan tədqiqatların dünya elminin tələblərinə cavab verməsi, eləcə də ölkənin sosial-iqtisadi inkişaf istiqamətlərini əsas götürərək, elmi-innovativ fəaliyyətin gücləndirilməsini AMEA alimləri qarşısında vəzifə kimi qoyub.

Ölkədə son zamanlar elmin təbliği və alimlərimizin beynəlxalq aləmə inteqrasiyasını sürətləndirmək məqsədilə görülən işlər, qəbul olunan fərman və sərəncamlar Azərbaycan Respublikasında elmin inkişafının dövlət siyasətinin prioritetlərindən olduğunu bir daha sübut edir.

Xatırladaq ki, dövlət başçısının 14 iyun 2016-cı il tarixli Fərmanına əsasən, Azərbaycan elminin tarixində ilk dəfə olaraq "Elm haqqında" Azərbaycan Respublikasının Qanunu qüvvəyə minib. Bu Qanunla hər bir Azərbaycan vətəndaşının rifahının və elmi səviyyəsinin yüksəldilməsi, yeni biliklərə yiyələnməsində elmin aparıcı rolu və vəzifələri müəyyənləşdirilib.

9 aprel 2018-ci il tarixində isə Prezident İlham Əliyev cəmiyyətin inkişafında elmin əhəmiyyətini nəzərə alaraq, Azərbaycan Respublikasında "Elm günü"nin təsis edilməsi haqqında Sərəncam imzalayıb. Bu tarix ölkə üçün əlamətdar bir vaxta - AMEA-nın təsis olunduğu günə təsadüf etdiyi üçün xüsusi əhəmiyyət daşıyır.

Azərbaycanda "Elm günü"nin təsis olunması, həmin gün bütün ölkə ictimaiyyətinin diqqətinin məhz elm sahəsinə yönəlməsinə, elmin problem və vəzifələrinə yenidən baxılmasına, səmərəli əməkdaşlıq əlaqələrinin təşkilinə, eləcə də alimlərimizin ölkənin gələcək inkişafında rolunun artırılmasına imkan verir.

Bu il həm də Azərbaycanın ən böyük elm məbədi olan AMEA-nın 75 illik yubileyi qeyd olunacaq. Ölkənin alim və mütəxəssisləri, müxtəlif elmi qurumların nümayəndələri və bütövlükdə elm ictimaiyyətinin iştirakı ilə keçiriləcək yubiley tədbirində Azərbaycan elminin yeni prioritetlərinin müəyyənləşdirilməsi istiqamətində müzakirələr aparılacaq, əldə olunan nailiyyətlər ölkə və dünya ictimaiyyətinə təqdim olunacaq. Həmçinin aktual elmi problemlərə həsr edilmiş seminarların, dəyirmi masaların, sərgilərin təşkili də nəzərdə tutulub.

75 il bir elm ocağı üçün o qədər də böyük müddət olmasa da, bu illər ərzində görülən işləri, Azərbaycan alimlərinin dünya elminə verdiyi töhfələri, yaradılan elmi məktəbləri nəzərə alsaq, bu günün necə qürurverici olduğunu anlarıq.

Elm günün mübarək, doğma Azərbaycan!

Nərgiz QƏHRƏMANOVA,
AMEA-nın İctimaiyyətlə əlaqələr,
mətbuat və informasiya şöbəsində sektor müdiri

PATENT

İqtisadi səmərəli yeni ipəkqurdu

Müəssisəmiz AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin (ŞREM) Tut-ipəkqurdu seleksiyası şöbəsinin müdiri, biologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Qüdrət Bəkirovdur.

- Qüdrət müəllim, respublikamızda qeyri-neft sektorunun inkişafı fonunda kənd təsərrüfatı sahələri arasında özünəməxsus yeri olan baramaçılıq və ipəkçiliyin inkişafı xüsusi önəm daşıyır. Siz, bu sahənin araşdırıcı alimisiniz və son vaxtlar "iki cins, iki hibrid" adlı yeni tut ipəkqurdu sortunu yaradıb, patentini əldə etmisiniz. Bu sort digər sortlardan nə ilə fərqlənir?

- Bu gün Azərbaycan Respublikası iqtisadiyyatının inkişafında ipəkçiliyin xüsusi yeri var. İpəkçilikdə digər sahələrdən fərqli olaraq qısa müddətdə gəlir əldə etmək mümkündür. Azərbaycanda 1980-ci illərə qədər yemləndirilən cinslərin 50 % - ni Rəhim Hüseynovun yaratdığı "Azad" və Abdulla Mustafazadənin yaratdığı "Şəki - 1, Şəki - 2" cinsləri təşkil edirdi. Hal-hazırda respublikamızda ancaq Çin Xalq Respublikasından (ÇXR) gətirilmiş cinslər yetişdirilir. Biz, AMEA-nın Şəki Regional Elmi Mərkəzinin Tut-ipəkqurdunun seleksiyası şöbəsində seleksiya yolu ilə "iki cins və ikihibrid" adlı yeni tut ipəkqurdu sortunu yaratmışıq. Yeni yaradılmış cins və hibridlər yerli şəraitə daha dözümlüdür və məhsuldarlığı yüksəkdir. Dünən, ÇXR-dən gətirilən tut ipəkqurdu cinslərinin bir qramından alınan yaş barama məhsulu 2-2,5 kq olduğu halda, bu gün bizim yaratdığımız yeni sort bir qram ipəkqurdundan 4-4,5 kq barama məhsulu əldə edilir. Deməli, patentləşdirilmiş cins və hibridlərin müvafiq nəzarət hibridi ilə müqayisədə bir qutu (19 qram) tut ipəkqurdundan verdiyi iqtisadi səmərə "Çingiz Yaqub" hibridindən 174,8 manat, "Yaqub Çingiz" hibridindən 171,3 manat, "Yaqub" cinsindən 161,6 manat, "Çingiz" cinsindən 164,2 manat yüksək olub. Yəni, patentləşdirilmiş cins və hibridlər müvafiq nəzarət hibridi ilə müqayisədə bir qutu (19 qram) tut ipəkqurdunun yaş barama məhsulu hesabına verdiyi iqtisadi səmərə "Çingiz Yaqub" hibridində 31 %, "Yaqub Çingiz" hibridində 30 %, "Yaqub" cinsində 28,5%, "Çingiz" cinsində isə 29 % yüksəkdir.

- Bu gün ölkəmizdə baramaçılığın inkişafı üçün bütün imkanlar yarıdılıb. Hazırda Şəkidə bu sahədə vəziyyət necədir?

- "Azərbaycan Respublikasında baramaçılığın və ipəkçiliyin inkişafına dair 2018-2025-ci illər üçün Dövlət Proqramı" qəbul edilib. Xaricdən gətirilmiş 4,5 milyon ting və tut ipəkqurdu toxumu əhaliyə əvəzsiz paylanılıb. Baramanın hər kiloqramına 5 manat, eyni zamanda ipəkçiliklə məşğul olan bütün sahələrə dövlət subsidiya verir.

Onu da qeyd etmək istəyirəm ki, 1990-cı illərə qədər Şəki İpək Kombinatında 10 min nəfər fəhlə və qulluqçu çalışırdı. Respublikamız keyfiyyətli ipək parça istehsalına görə 1-ci yeri tuturdu. Şəkidə istehsal edilən ipək parça Yaponiya və digər ölkələrə satılırdı. İqtisadiyyatımızın bir çox sahələrində olduğu kimi, keçid dövrünün ağırlıqlarını Şəki ipəkçiliyi də yaşadı, amma bu çətinliklər arxada qalmaqdadır. Sevindirici haldır ki, son illər ölkə rəhbəri bu sahəyə və Şəki İpək Kombinatına xüsusi diqqət ayırıb. Qax rayonunda böyük toxumçuluq yaradılıb. Müasir standartlara cavab verən avadanlıqlarla təchiz olunub. Ümidvarıq ki, Şəki ipəyi öz şöhrətini əvvəlki vəziyyətə qaldıracaq.

- XVI-XVII əsrlərdə Ərəş - Şirvan ipək istehsalına görə Yaxın Şərqdə və Avropada öz keyfiyyətlə məşhurlaşmışdı. Hətta, gələn səyyahlar, tacirlər şöhrəti yayılmış Ərəş ipəyi üçün aylarla yol qət edib, alıb aparırdılar. Tarixdə bununla bağlı çoxlu yazılı salnamələr var. Necə bilirsiniz, bu gün o tarixi Ərəş ipəyinin şöhrətini özünə qaytara bilirikmi?

- Azərbaycanın Şimal-Qərb bölgəsində ipəkçiliyin özünəməxsus yeri və rolu vardır. Şirvan-Ərəş-Şəki tarixi "Böyük İpək Yolu"nın üzərində yerləşməsi Azərbaycanda, xüsusən də Şəkidə bu sahənin təşəkkül tapmasına və inkişafına səbəb olmuş, digər ölkələr ilə ticarət-iqtisadi əlaqələrinin genişlənməsinə təkan verib.

Əvvəllər Şəkidə (Nuxa) sahibkarlar şəxsi fabriklər və emalatxanalarda ipəkçiliklə məşğul olub, məhdud fəaliyyət göstərirlər. Sonralar bu qiymətli məhsul olan Şəki ipəyinin şöhrəti həm ölkədə, həm də xaricdə yayılıb, bu məhsula olan tələbat artmağa başlayıb.

XVIII - XIX əsrlərdə Şəkidə ipəkçilik özünün ən yüksək inkişaf pilləsinə çatıb, ümumiyyətlə həmin dövrdə Azərbaycanda hər il 7 min ton yaş barama məhsulu istehsal edilib. İpək məhsulları əsasən Rusiyaya, oradan isə Avropa ölkələrinə ixrac olunurdu. Xüsusən də, Şəkidə istehsal edilən ipək məhsulu öz keyfiyyəti ilə fərqlənib, xarici bazarlarda yüksək qiymətləndirilib.

Azərbaycanda ilk ipək zavodu 1929-cu ildə Nuxa (Şəki) şəhərində inşa edilib və 1930-cu ildən başlayaraq ipək parça istehsalı təşkil olunub. SSRİ dövründə Şəki-Zaqatala bölgəsində sosial-iqtisadi və mədəni həyatın inkişafında ipəkçiliyin müstəsna rolu nəzərə alınaraq Zaqafqaziyada yeganə istehsal gücünə görə keçmiş SSRİ-də üçüncü olan ipək kombinatı Şəkidə yaradılıb. Həmin müəssisədə həm keyfiyyətə, həm də çeşid baxımından fərqlənən ipək məhsulları istehsalçı kimi fəaliyyət göstərirdi. Müəssisənin istehsal etdiyi və öz keyfiyyəti ilə fərqlənən ipək məhsulları SSRİ-nin bütün respublikalarına və əksər regionlarına ixrac edilib. XX əsrin 60-70-ci illərində Azərbaycanda ipəkçilik yenidən inkişaf etdi və ildə 7 min ton yaş barama məhsulu hasil olundu.

- Bu gün bizdə hansı ipəkqurdu sortları səmərəlidir? Dünya təcrübəsində hansı sort daha böyük üs-

tünlüyə malikdir və bunlardan istifadə edirikmi?

- Azərbaycanda son üç ildir ki, ÇXR-dən tut ipəkqurdunun qrenası (toxumu) gətirilir. Həmin toxumlar hibridlərin toxumudur. Ancaq sənaye baraması hazırlamaq olur. Lakin super elit, elit və damazlıq toxum hazırlamaq üçün təmiz cins lazımdır. Hal-hazırda AMEA ŞREM-in Tut-ipəkqurdunun seleksiyası şöbəsində rayonlaşdırılmış "dörd cins və dörd hibrid" genofondla qorunub saxlanılır. Dövlət qurumları sifariş verərsə, həmin cins və hibridlərin toxumunu təqdim edə bilirik.

- Bu gün tut ipəkqurdunun liflərindən sənayemizin hansı sahələrində istifadə olunur?

- Tibbdə, kosmonavtikada, radiotexnikada və eləcə də sənayedə kəlayəği, ipək xalı və ipək parçalar istehsal olunur.

- Bizdə yetişdirilən tut ipəkqurdu sortlarından xarici ölkələrə ixrac olunurmu?

- Respublikamızda hələlik tut ipəkqurdunun elit, super elit və yaxud da damazlıq toxumları kütləvi şəkildə istehsal edilmir. Lakin patentləşdirilmiş cins və hibridlərin Qax damazlıq stansiyasında artırılmasına şərait yaradılsa, gələcəkdə bu haqda fikirləşmək olar.

- Azərbaycanda barama istehsalı bu gün daxili tələbatı ödəyirmi?

- Respublikanın daxili tələbatını ödəmək üçün yem bazamız və tut ipəkqurdu toxumu istehsal edən məntəqələrimiz

olmalıdır. Bu gün Şəki İpək Kombinatını tam gücü ilə işlətmək üçün 7 min ton barama tədarük edilməlidir. Bu istiqamətlərdə respublikamızda işlər görülür, 2025-ci ilə 7 min ton barama tədarükü nəzərdə tutulur.

- Qədim ənənələrə malik baramaçılıq və ipəkçiliyin Azərbaycanda gələcək inkişafını necə görmək istəyirsiniz?

- İpəkçilik sənayesinin müasirləşdirilməsi üçün aşağıdakı əsas tədbirlər yerinə yetirilməlidir:

- ŞREM-in nəzdində hüquqi şəxs statusuna malik tut ipəkqurdu toxumunun yetişdirilməsi ilə məşğul olan müasir kümxananın yaradılması;

- Ölkənin tut ipəkqurdu hazırlayan müəssisələrinin ən müasir avadanlıqlarla təchiz edilməsi;

- Keyfiyyətli cinslərdən ibarət toxum hazırlanmasının təmin edilməsi;

- İpəkçilik sahəsində müvafiq kadrların hazırlanması işinin təşkil edilməsi;

- ŞREM-in ipəkçilik ixtisası üzrə mütəxəssislərinin xaricdə ixtisaslaşma kurslarında iştirakını təmin etmək.

- Müsahibəyə görə sağ olun!

Müsahibəni apardı:
Sərvan KƏRİMOV

Redaksiya heyəti:

Ramiz Mehdiyev, İsa Həbibbəyli, İbrahim Quliyev,
Tofiq Nağıyev, Dilqəm Tağıyev, Nərgiz Paşayeva, İradə Hüseynova,
Rasim Əliquliyev, Əminəğa Sadıqov, İsmayıl Hacıyev, Fuad Əliyev

Baş redaktor: Ağahüseyn Şükürov

Ünvan: AZ 1001, Bakı, İstiqlaliyyət küçəsi 30.

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının Rəyasət Heyəti

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Qəzet "Elm" qəzetinin redaksiyasında yığılır və "Azərbaycan" nəşriyyatında çap olunur.

Sifariş: 883

Tiraj: 2000

Qiyməti: 50 qəpik

Сотрудничать по ключевым направлениям

Одним из важнейших приоритетов НАНА по-прежнему остается интеграция научного потенциала

Первое весеннее заседание Президиума Национальной академии наук Азербайджана началось с обсуждения готовящегося к изданию пятитомника "Летопись свободы: история независимости Азербайджанской Республики". После обсуждения вопросов, связанных с идеей, содержанием, структурой, редакционной коллегией и авторским коллективом труда, было принято постановление Президиума, согласно которому главным редактором становится глава НАНА академик Рамиз Мехтиев, а авторский коллектив будет состоять из 10 человек.

По традиции, мероприятие вступительным словом открыл академик Рамиз Мехтиев, который ознакомил присутствующих с вопросами, стоящими на повестке дня. А более подробную информацию о готовящейся к изданию "Летописи" дал первый вице-президент НАНА академик Иса Габиббеيلي.

Следующим на обсуждение был вынесен вопрос о Плане мероприятий, связанных с 75-летним юбилеем НАНА. В своем выступлении по данному вопросу академик-секретарь и член-корреспондент НАНА Аминага Садыгов сообщил, что для обеспечения проведения 75-летнего юбилея Академии наук на высоком уровне Президиумом НАНА было принято соответствующее постановление. Он отметил, что, основываясь на предложениях, выдвинутых научными отделами, учреждениями и организациями НАНА, управлениями и отделами аппарата Президиума, был разработан План мероприя-

тий, согласно которому также было принято соответствующее постановление.

Летопись свободы, история независимости

Говоря о Плане мероприятий по выполнению Программы развития НАНА на 2020-2025 годы, профессор Садыгов рассказал об основных целях этой программы. Он сообщил, что документ включает в себя реализацию комплексных мероприятий, направленных на решение таких вопросов, как сохранение и развитие научно-технического потенциала, усовершенствование систем по организации, управлению и финансированию науки, подготовка высокоспециализированных кадров, направление приоритетов научных исследований на решение социально-экономических и общественно-культурных проблем государства, интеграция науки и образования, усиление нормативно-пра-

вовой базы и информационного обеспечения науки, улучшение социального обеспечения научных сотрудников и т.д.

После обсуждения План мероприятий по выполнению Программы развития, утвержденной постановлением Президиума НАНА от 28 декабря 2019 года, был утвержден.

Следующие вопросы, стоящие на повестке дня, были связаны с юбилеями. Так, были приняты постановления о проведении 80-летнего юбилея Национального музея азербайджанской литературы имени Низами Гянджеви НАНА, 150-летних юбилеев Наримана Нариманова и Абдурагим бека Ахвердиева, 70-летних юбилеев академика Адил Гарибова и члена-корреспондента НАНА Абульфаза Гулиева, а также 120-летнего юбилея члена-корреспондента АН СССР Али Амирасланова.

Затем членкор НАНА Аминага Садыгов рассказал о реализации в 2019 году Плана мероприятий академии по выполнению задач, поставленных в стратегических дорожных картах по основным секторам экономики Азербайджанской Республики на 2019-2020 годы. Президиум оценил деятельность учреждений НАНА по реализации Плана мероприятий и принял соответствующее постановление.

Следующий важный вопрос, вынесенный на обсуждение Президиума - вопрос о составе Ученого совета Отделения физико-математических и технических наук НАНА. О новом составе совета из тринадцати человек, выбранных на общем собрании отделения, рассказал вице-президент НАНА, председатель Ученого совета отделения академик Расим Алигулиев. После обсуждения состав был утвержден.

О внесении частичных изменений в структуру Института дендрологии НАНА проинформировала вице-президент НАНА академик Ирада Гусейнова. По этому вопросу также было принято соответствующее постановление.

В авангарде - молодые ученые

Как известно, с 3 по 6 марта в НАНА при организационной поддержке академического Совета молодых ученых и специалистов проходила Вторая международная научная конференция "Мультидисциплинарные подходы в решении современных проблем фундаментальных и прикладных наук".

И в этом контексте академик-секретарь НАНА рассказал о проводимой в стране молодежной политике, активном участии молодежи во всех сферах общественной жизни, мероприятиях, которые проводятся в академии по развитию интеллектуальной молодежи, которая является авангардной частью отечественной молодежи, представить общественности полученные ею научные результаты и расширит возможности для международного научного сотрудничества.

Следующее постановление было связано с переводом докторантов и диссертантов в научные учреждения НАНА. Согласно принятому постановлению, для продолжения своего обучения по программе подготовки докторов философии группа докторантов и диссертантов упраздненного Департамента по сохранению биологического разнообразия и развитию особо охраняемых природных участков Министерства экологии и природных ресурсов Азербайджанской Республики, научно-исследовательских институтов гидрометеорологии, рыбного хозяйства и Научно-исследовательского и учебного центра труда и социальных проблем, находящегося под ведомством Министерства труда и социальной защиты, была переведена в докторантуру и диссертантуру соответствующих институтов НАНА.

(продолжение на стр.15)

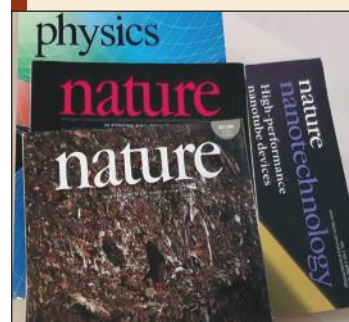
Единство нации

стр. 14 ⇨

Великая мощь мягкой силы

стр. 16 ⇨

Физика, как и природа, едина

стр. 17 ⇨

"Спасибо вам, славные горцы, за службу!"

стр. 18 ⇨

Идеология единства и солидарности

Ни один этнос не способен существовать в отрыве от многонационального мира и взаимодействия

Идеология нужна любому государству и любой нации. Ведь для того, чтобы дойти куда-то, надо знать, кто ты, откуда вышел, куда идешь и зачем. Опасно жить совсем без идеологии, ведь именно в результате подобной безыдейности в обществе вместо нормальной, креативной идеологии начинают постепенно укореняться разные формы фундаментализма, крайние экстремистские идеи. Широкое обсуждение этих вопросов было вынесено на первое организационное заседание созданного Научно-идеологического центра азербайджанства (НИЦА), который начал функционировать при Национальной академии наук с 11 марта.

В состав новой структуры, созданной по инициативе главы НАНА академика Рамиза Мехтиева, вошли научные сотрудники ведущих институтов академии - в основном, это касается гуманитариев - ученых Отделения общественных и гуманитарных наук, которые не первый год изучают эту проблематику, выходят с результатами своих исследований на международный уровень, публикуют их в авторитетных мировых изданиях.

Кроме ученых, в составе НИЦА - и журналисты ведущих республиканских изданий, в обязанности которых входит регулярное освещение деятельности структуры. В их числе - газеты "Elm-Navka" и "Каспий".

**Нравственно -
идеологическая
платформа**

Говоря о важности вновь созданного центра в свете политических и идеологических вызовов тысячелетия, президент НАНА академик Рамиз Мехтиев рассказал о цели встречи. По его словам, азербайджанство является идеологической основой независимого Азербайджанского государства, а его трансформация в идеологию единства и солидарности всех азербайджанцев мира является исторической заслугой общенационального лидера Гейдара Алиева.

Отметив, что национальная идеология и государственность нашего народа отражены в идеологии азербайджанства, академик Рамиз Мехтиев подчеркнул, что эта идеология, отвечающая национальным интересам, основывается на жизни нашего языка, культуры, национальных и духовных ценностей, а также молодого поколения. Говоря о том, что идея и идеология различаются в жизни народов и обществ, академик Мехтиев отметил, что существуют разные подходы к книгам и статьям по азербайджанству, в том числе мнения, высказанные в СМИ. Руководитель академии подчеркнул важность политического, исторического, философского и литературного изучения идеологии азербайджанства в новом центре, созданном в академии, для научного изучения этой идеологии.

Первый вице-президент НАНА академик Иса Габиббейли назвал создание такого центра в Академии наук важным научным и историческим событием. По его словам, перед Научно-идеологическим центром стоят такие важные вопросы, как формирова-

ние многовековых национальных традиций национализма, идеи азербайджанства, от идеалов до идеологий, исследование и продвижение процессов развития. Он отметил также, что ученые несут большую ответственность за изучение идеологии независимого Азербайджана.

Кроме того, было отмечено, что исследования, связанные с азербайджанством, в отечественной науке, особенно в Национальной академии наук, не носят систематического характера, и существует серьезная потребность в концептуальных исследованиях.

Затем свои взгляды и предложения высказали директор Института истории имени Аббасгулу ага Бакиханова академик Ягуб Махмудов, директор Института кавказоведения член-корреспондент НАНА Муса Гасымлы, научные сотрудники Института философии - директор Ильхам Мамедадзе, член-корреспондент НАНА Кенуль Буняядзе, доктора философских наук Рафига Азимова и Фаик Алекперли, доктор исторических наук Эйнулла Мадатли, директор Института экономики профессор Назим Иманов, доктор исторических наук Солмаз Рустомова-Тохиди.

Красной нитью всех выступлений ораторов прозвучала мысль о том, что национальная идеология формулирует, на каких основах построено то или иное государство, какие цели оно преследует и какими путями собирается добиваться этих целей. Например, какое оно, это государство, - демократическое или тоталитарное, религиозное или светское, традиционно нейтральное или участвующее в тех или иных политических блоках.

"Я всегда гордился,
что я - азербайджанец"

По мнению экспертов, при разработке национальной идеологии необходимо опираться на исторический опыт, традиции и

менталитет нации. Народ, не знающий своих корней, не обладающий прочным этнокультурным стержнем, обречен на порабощение и постепенное вымирание. Не зря главный идеолог и пропагандист гитлеровского режима д-р Йозеф Геббельс говорил: "Отними у народа историю - и через поколение он превратится в толпу, а еще через поколение им можно управлять как стадом".

Благодаря нашим историкам, мы знаем, что принцип азербайджанизма был провозглашен еще 28 мая 1918 г., когда тюрками в содружестве с другими народами страны была основана Азербайджанская Демократическая Республика - общая родина всех народностей и этносов, населяющих страну. Принципы азербайджанизма были провозглашены в начале века одним из руководителей республики и национального движения Мамед Эмином Расулзаде в его книге "Сиявуш нашего времени". В конце XX века этот принцип был поддержан и нашим общенациональным лидером Гейдаром Алиевым, провозгласившим: "Я всегда гордился и сейчас горжусь, что я - азербайджанец".

Азербайджанизм - это один из основополагающих принципов нашей государственности, декларирующий равноправие и солидарность всех граждан и этносов Азербайджана, лояльных азербайджанскому государству и составляющих единую азербайджанскую нацию, во имя процветания государства Азербайджан и всех его граждан. Азербайджанизм защищает права всех этносов Азербайджана - азербайджанских турок, русских, евреев, талышей, лезгин и т.д. - на сохранение и развитие родного языка и культуры.

Свое выступление первый вице-президент НАНА академик Иса Габиббеيلي посвятил особой роли лидера нации Гейдара Алиева в формировании идеологии азербайджанизма - ведь

роль личности в истории государственного строительства была и остается судьбоносным фактом. "Гейдар Алиев был выдающимся государственным деятелем, обладавшим универсальным интеллектом, во все периоды своей деятельности он трудился во имя свободы и прогресса своего народа, вел народ и страну к высоким целям в свете общенациональных идеалов". Говоря об идеологии азербайджанизма, академик Габиббейли отметил, что всемирно извест-

венного устройства в современном мире, способность представить страну во всей ее целостности и ее потенциале, а также осмыслении своих обязанностей перед своим народом, ведь закладывался фундамент строительства независимого Азербайджанского государства, что и позволило ему устоять в то непростое время. Идея и деятельность известного на весь мир политика-стратега в современном Азербайджане воспринимаются как руководство к действию и продолжают свое развитие. Его напутствие, что азербайджанизм как нравственно-идеологическая платформа – это призыв к мировому сообществу, свидетельствует, что ни одна нация, какой бы могущественной она ни была, не способна жить и развиваться в отрыве от многонационального мира и взаимодействия.

Институт истории - еще одно учреждение в системе академии, где постоянно изучают политическую и государственную деятельность Гейдара Алиева. И потому выступление директора института академика Ягуба Махмудова отличалось четкой аргументированностью, глубиной знания предмета и конструктивными предложениями по организационным вопросам НИЦА. Одной из важнейших задач структуры, по его словам, является культивирование чувств национальной гордости и самодостаточности, выражающихся в четкой национальной и этнической самоидентификации граждан, их приверженности своим национальным корням, культуре, славному историческому наследию и языку. Необходимо пропагандировать восприятие Азербайджана и его народа в качестве цельного, самостоятельного объекта исторического и культурного процесса, а не вторичного образования, производного от одного или целого ряда соседних народов и государств. "Важны изучение и пропаганда глобальной роли Азербайджана и его народа в истории региона и мира на примере созданных им культурных ценностей и великих империй, таких, как государства Сельджуков, Атабеков, Аккоюнлу, Гарагоюнлу, Сефевидов, Афшаров, Гаджаров и другие. Очень важно военно-патриотическое воспитание молодежи в школах, университетах, в том числе через средства массовой информации", - резюмировал ученый.

В конце мероприятия, организованного вновь созданным Научно-идеологическим центром азербайджанства при Президенте НАНА, состоялась научная конференция на тему: "Азербайджанизм: от идеологии к идеологии". Было решено проводить регулярные семинары на тему "Азербайджанизм: история и современность". А председателем Азербайджанского научно-идеологического центра стал президент НАНА академик Рамиз Мехтиев, его заместителем - первый вице-президент НАНА академик Иса Габиббеيلي.

Галия АЛИЕВА

Сотрудничать по ключевым направлениям

Одним из важнейших приоритетов НАНА по-прежнему остается интеграция научного потенциала

(начало на стр. 13)

Еще одним постановлением была утверждена годовая сумма оплаты за обучение в докторантуре и диссертантуре НАНА по программам подготовки докторов философии и докторов наук по соответствующим специальностям как для граждан республики, так и для иностранцев и не имеющих гражданства лиц.

В заключение были рассмотрены кадровые вопросы. Директор Центральной научной библиотеки НАНА, доктор философии по медицине Лейла Иманова была освобождена от занимаемой должности. Временно исполняющим обязанности директора Центральной научной библиотеки был назначен заместитель директора ЦНБ Эльнур Гусейнов, а позднее эту должность официально заняла Севиль Зулфугарова, ранее возглавлявшая Библиотечный отдел Института языкознания им. Насими НАНА.

Международное сотрудничество, а именно - с евразийскими коллегами - по-прежнему остается приоритетом в НАНА. И потому совещание на тему "Перспективы сотрудничества с евразийскими странами-членами Объединенного института ядерных исследований (ОИЯИ)" ставило целью расширить уже налаженное сотрудничество. Перед началом мероприятия его участники встретились с академиком Рамизом Мехтиевым, который рассказал о реформах, проводимых в НАНА в последнее время.

Говоря о роли НАНА в реализации научной политики, про-

димой Президентом Ильхамом Алиевым, руководитель главного научного ведомства отметил, что чувствуется необходимость в еще большем расширении связей между научными организациями Азербайджана и России, а также государств-участников СНГ. Глава НАНА особо подчеркнул перспективы сотрудничества с Объединенным институтом ядерных исследований, являющимся всемирно известным научным центром и объединяющим в себе успешную интеграцию фундаментальных и экспериментальных исследований, а также применение самых передовых технологий, и выразил уверенность, что эта встреча позволит еще более расширить и углубить научные связи.

Укрепляя сотрудничество

Эту мысль продолжил и развил далее первый заместитель министра науки и высшего образования Российской Федерации

академик Григорий Трубников, подтвердивший, что в последнее время научные связи с НАНА действительно значительно расширились. Высоко оценив налаженное между Россией и Азербайджаном научное сотрудничество, академик Трубников более подробно рассказал о различных научных проектах, которые реализуются в российских научно-образовательных центрах в последние годы.

Далее эстафета перешла к другим докладчикам: о перспективах взаимовыгодного сотрудничества рассказали директор Объединенного института ядерных исследований академик Виктор Матвеев и полномочный представитель Республики Казахстан в ОИЯИ член-корреспондент Ергазы Кенжин.

Обсуждение вопросов, представляющих взаимный интерес, продолжилось на другом совещании, на котором выступили заместитель министра образования Азербайджанской Республики Фирудин Гурбанов, директор Института физики НАНА акаде-

мик Назим Мамедов, академик Адиль Гарибов, представитель Узбекистана Анвер Иноятов, заместитель начальника Финансово-экономического управления ОИЯИ доктор физико-математических наук Михаил Васильев и другие.

В заключение был подписан меморандум о сотрудничестве между Национальной академией наук Азербайджана и Объединенным институтом ядерных исследований.

Отметим, что во встрече приняли участие члены Президиума НАНА, ректоры высших учебных заведений, послы ряда стран, полномочные представители зарубежных государств и представители СМИ.

Далее география сотрудничества переместилась в Бакинский государственный университет (БГУ), в котором состоялась церемония подписания многостороннего международного соглашения о научно-техническом сотрудничестве между БГУ, Институтом ядерной физики (ИЯФ) при Министерстве энергетики

Республики Казахстан, Институтом физики Национальной академии наук Азербайджана и Объединенным институтом ядерных исследований (ОИЯИ).

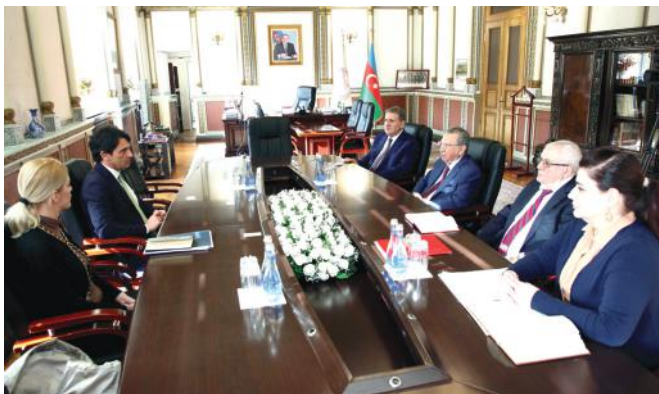
Приветствуя гостей, ректор БГУ Эльчин Бабаев рассказал об успешной государственной политике в области науки и образования в нашей стране, а также о международных связях БГУ. Говоря о новой стратегии развития университета, работе по совершенствованию системы образования, научных исследований, инноваций, социальной жизни и международных связей, Эльчин Бабаев подчеркнул важность совместного сотрудничества.

В свою очередь, директор ОИЯИ академик Виктор Матвеев в своем выступлении высоко оценил научное сотрудничество России и Азербайджана. По его словам, одним из ключевых направлений соглашения является интеграция научного потенциала ядерных исследований и внедрение их результатов в производство.

В выступлениях всех ораторов (первого вице-президента НАНА академика Ибрагима Гулиева, директора Института физики НАНА академика Назима Мамедова, директора ИЯФ Ергазы Кенжина) красной нитью прошла мысль о том, что соглашение действительно будет способствовать дальнейшему расширению сотрудничества в области развития науки, новых технологий и инноваций, положительно повлияет на укрепление связей между сторонами в различных областях.

Азербайджан-Италия: и политика, и наука

Президент НАНА встретился с послом Италии в нашей стране

Президент Национальной академии наук Азербайджана академик Рамиз Мехтиев встретился с Чрезвычайным и Полномочным послом Италии в Азербайджане Аугусто Массари. В мероприятии также приняли участие первые вице-президенты НАНА - академики Иса Габиббейли и Ибрагим Гулиев.

В ходе встречи, которая проходила в Президиуме НАНА, академик Рамиз Мехтиев отметил, что взаимоотношения между Азербайджаном и Италией охватывают длительный исторический период. Напомнив о недавнем визите Президента Азербайджанской Республики Ильхама Алиева в Италию, руководитель академии сообщил, что сотрудничество между нашими странами успешно развивается во всех сферах. Высоко оценив сложившиеся в ряде отраслей, в том числе и в научной сфере, связи между Азербайджаном и Италией, глава НАНА подчеркнул целесообразность разработки и реализации новых научных проектов.

Поблагодарив академика Рамиза Мехтиева за сердечный прием, Аугусто Массари рассказал об истории взаимоотношений между двумя странами и выразил свою уверенность в расширении связей между НИИ обеих стран.

Качество жизни: рейтинг районов

Проведены комплексные исследования для оценки качества жизни в экономических регионах Азербайджана

В главном здании НАНА при организационной поддержке Института экономики состоялось мероприятие "Качество жизни в Азербайджане - 2018: рейтинг экономических районов, городов республиканского подчинения и административных районов". Открывая мероприятие, первый вице-президент НАНА академик Иса Габиббейли отметил, что большинство исследований, проводимых нашими учеными в различных областях, способствуют улучшению качества жизни в стране и экономическому развитию регионов.

По словам вице-президента, в Закон Азербайджанской Республики "О науке" были добавлены специальные статьи, открывающие широкие возможности для предпринимательства. Рассказав о Стратегической Дорожной Карте по национальной экономике и основным секторам экономики, направленной на социально-экономическое развитие в Азербайджане, ученый отметил, что на наших ученых возложена большая ответственность.

Касаясь необходимости применения результатов фундаментальных исследований в области экономики, ученый отметил, что деятели науки, работающие в этой области, придают большое значение практической работе. Он отметил, что Институт экономики НАНА осуществляет совместные проекты с представите-

лями банковского сектора по регулированию банковского и финансового рынка страны. Кроме того, академик И. Габиббейли добавил, что в НАНА проводится совместная работа с Министерством труда и социальной защиты населения для более эффективной организации социальной защиты населения.

Ученый подчеркнул важность анализа критериев определения качества жизни и сказал, что эти обсуждения будут дополнительно уточнены, исследованы и улучшены.

Затем доктор философии по экономике доцент Пярвиз Гасанов выступил с докладом, в котором представил результаты комплексного исследования, проведенного в Институте экономики НАНА с целью сравнения качества жизни в экономических регионах, городах республиканского подчинения и административных районах Азербайджана. В его отчете было отмечено, что оценки были проведены на основе Индекса качества жизни (ИКЖ), подготовленного специалистами института. Исследование охватывает 8 экономических районов страны, 61 город республиканского подчинения и административные районы.

По словам Пярвиза Гасанова, рейтинг по качеству жизни экономических районов страны, городов республиканского подчинения и административных районов сгруппи-

рован в семи субиндексах и составлен на основе 36 показателей. Эти субиндексы включают материальное благосостояние, здоровье, образование, безопасность, прочность семьи, экологию и свободное время.

Докладчик добавил также, что регионом с самым высоким качеством жизни в Азербайджане является Нахчыванская Автономная Республика, которая по большинству субиндексов занимает первое место в рейтинге городов и регионов. Остальные шесть районов НАР (Ордубад, Садарак, Бабек, Шарур, Шахбуз и Кенгерли) находятся на 2-7 местах.

"Что касается экономических районов страны, Нахчыванская Автономная Республика также занимает первое место по качеству жизни. Лянкяранский район разделяет 1-2 места с экономическим районом Даглыг Ширван по Индексу прочности семьи", - сказал П.Гасанов.

Отметим, что этот тип межрегиональных сравнительных исследований имеет большое практическое значение не только для решения важных научных проблем. Эти результаты будут полезны при принятии решений о социально-экономическом развитии регионов, разработке социально-экономических программ и предоставлении дополнительных государственных средств регионам.

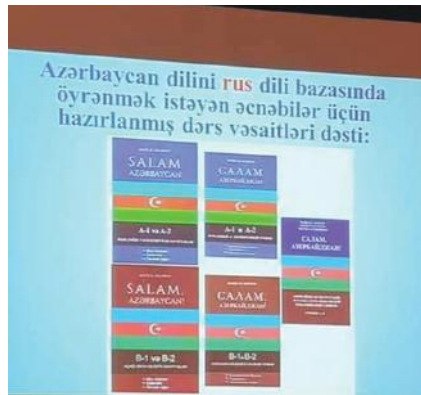
Великая мощь мягкой силы

Новый проект азербайджанских языковедов будет способствовать интеграции иностранцев в наше общество

Презентация комплекта учебных материалов для иностранцев, изучающих азербайджанский язык, которая состоялась в главном здании НАНА в рамках проекта "Салам, Азербайджан!" под девизом "Прославим азербайджанский язык во всем мире", была организована Институтом языкознания им. Насими НАНА и двумя госструктурами нашей страны - Государственным комитетом по работе с диаспорой и Государственной миграционной службой.

Открыв мероприятие вступительным словом, первый вице-президент НАНА, директор Института литературы им. Низами Гянджеви академик Иса Габибейли предложил почтить минутой молчания память турецких бойцов, погибших в зоне военного противостояния в Сирии.

Затем он отметил непреходящую роль мер, предпринятых государством по защите чистоты азербайджанского языка, улучшению использования государственного языка в электронном пространстве и более подробно рассказал о целях проекта - предоставлении учебных материалов для иностранцев, желающих изучать азербайджанский язык на уровне А, В, С в соответствии с мировыми стандартами.

Салам, Азербайджан!

Отметим, что вся деятельность по подготовке учебников осуществлялась под руководством профессора Маила Аскерова, и большим достоинством этого проекта, по оценке академика Габибейли, является то, что авторская группа впервые изучила психоанализ языка в азербайджанской лингвистике.

Касаясь важности публикаций в области психолингвистики, ученый особо подчеркнул, что наши лингвисты активизировали эту деятельность после выступления главы государства Ильхама Алиева, когда пять лет назад он выступил с рядом рациональных предложений по сохранению чистоты родного языка на юбилейных торжествах, посвященных 70-летию НАНА.

Принятая в 2013 году Госпрограмма по использованию азербайджанского языка в условиях глобализации в соответствии с требованиями времени и развития языкознания в стране расши-

рила возможности азербайджанского языка, сделала его подлинным символом независимости. Об этом заходит речь на многих мероприятиях, проводимых в стране в связи с Международным днем родного языка. И этот аспект также широко освещался на вчерашнем мероприятии НАНА. Его, в частности, коснулись в своих выступлениях академик Иса Габибейли, директор Института языкознания академик Мохсун Нагисойлу и автор учебных пособий профессор Аскеров.

Большой интерес вызвали выступления других участников мероприятия - Чрезвычайного и Полномочного посла Индии в нашей стране Ванталавана Бавинтлунга, главы Римско-католической церкви в Азербайджане Владимира Фекете, епископа Русской православной церкви, архиепископа Бакинского и Азербайджанского, члена Межсоборного присутствия Русской православной церкви Александра Ишеева,

представивших свое видение мультикультурных ценностей нашей страны и важности издания подобных публикаций и учебных пособий для иностранцев.

Поистине священное дело

В частности, лидер православной религиозной общины Азербайджана высказался в том духе, что желание изучать азербайджанский язык было у иностранцев во все времена, однако в советское время существовала определенная специфика, не позволяющая освоить язык на должном уровне. "Надеемся, что новые учебные пособия окажут реальную помощь в изучении языка на новом, более современном уровне. Я хорошо знаю профессора Аскерова, и уверен, что так оно и будет. Ведь знание и совершенствование государственного языка - поистине священное дело".

Язык - мощное общественное орудие, формирующее людской

поток в этнос, образующий нацию через хранение и передачу культуры, традиций, общественного самосознания данного речевого коллектива. "Первое место среди национально-специфических компонентов культуры занимает язык. Язык в первую очередь способствует тому, что культура может быть как средством общения, так и средством разобщения людей. Язык - это знак принадлежности его носителей к определенному социуму.

Сегодня больше всех в мире изучают английский язык - более одного миллиарда людей. На втором месте - французский язык, на третьем - китайский. Тюркский язык стоит в этом ряду на 15 месте. Это очень хороший показатель, учитывая, что в мире на сегодняшний день функционирует 7 тысяч 102 "живых" языка.

Азербайджанский язык - один из развитых в мире языков. По значимости он занимает 21 место в мире, и это немаловажно с точки зрения расширения возможностей по его изучению. В нашей стране массовым тиражом издается литература, функционируют курсы по изучению языка, которые могут помочь тем, кто плохо владеет азербайджанским языком. И последнее мероприятие в НАНА, организованное Институтом языкознания им. Насими - важнейший вклад в копилку этой работы.

ЭМИН БАКИХАНОВ

Обмен опытом, новыми идеями

Цель конференции в НАНА - создание платформы для укрепления международного партнерства между молодыми учеными

Популяризация науки и активное вовлечение в занятия научной деятельностью современной молодежи есть основная цель проводимых в Азербайджане научных съездов, фестивалей, симпозиумов. Национальная академия наук придает большое значение воспитанию молодых научных кадров, готовых внести достойный вклад в развитие азербайджанской науки.

С этой целью в НАНА прилагают максимум усилий для того, чтобы прогрессивная молодежь достойно вливалась в ряды азербайджанских специалистов, занимающихся развитием национальной науки. Собственно, в очередной раз это подтвердила II Международная научная конференция молодых ученых и специалистов, которая стартовала 3 марта в главном здании НАНА и продлилась до 6 марта. Такое пролонгирование объясняется очень просто - обширной повесткой дня и количеством заявленных научных докладов, которые в течение этого времени представили на суд участников порядка четырехсот ораторов из Турции, Испании, Венгрии, Грузии, Молдовы, Казахстана, России, Украины, Кыргызстана, Беларуси, Египта, Канады, Филиппин, Германии, Узбекистана.

Весьма примечательно, что некоторые страны представляли молодые ученые, этнические азербайджанцы. Например, Джамиля Фараджова - Испанию, Равана Хамзаева и Эльмеддин Гулиев - Канаду, Угур Агамалиев - Германию, Медет Юнусов - Венгрию.

Соответствовать международным стандартам

Мероприятие, помощь в финансировании которого оказывал еще и Научный

фонд Государственной нефтяной компанией (ГНКАР), было посвящено 75-летию НАНА, которое будет широко праздноваться в апреле нынешнего года.

Открывая конференцию, академик-секретарь и член-корреспондент НАНА Аминага Садыгов приветствовал участников от имени президента главного научного ведомства страны академика Рамиза Мехтиева, затем рассказал о молодежной политике, проводимой в нашей стране в последние годы, о принятых решениях по их развитию и активному участию во всех сферах жизни общества.

Отметив важность Стратегии развития азербайджанской молодежи на 2015-2025 годы, а также государственной программы "Молодежь Азербайджана на 2017-2021 годы", утвержденной соответствующим указом главы государства, он подчеркнул, что эти документы - одни из важнейших в деятельности академии. Напомнив, что в 2011 году между НАНА и ГНКАР был подписан меморандум, Аминага Садыгов рассказал о создании Научного фонда, который за последнее время провел пять конкурсов и профинансировал порядка 160 проектов.

Коснувшись главной темы конференции - мультидисциплинарных исследований, он отметил, что они играют важную

роль в достижении серьезных научных результатов, и подчеркнул необходимость проведения исследований группой ученых, объединяющих несколько областей. "Сегодняшнее мероприятие, - заявил он, - безусловно будет способствовать установлению международных отношений, необходимых для их будущей деятельности".

О роли НАНА в координации, развитии и научных перспективах в Азербайджане рассказал руководитель Совета молодых ученых и специалистов академии доктор философских наук по физике и математике Фамин Салманов. Он отметил, что академия, созданная 75 лет назад, поставила перед собой ряд задач в связи с интеграцией азербайджанской науки в мировую и добилась больших успехов в их реализации.

Главное условие - привлечение к исследованиям

Говоря о том, что молодые азербайджанские исследователи проводят совместные исследования со своими зарубежными коллегами, Салманов отметил, что организация глобальных мероприятий важна прежде всего с точки зрения новых под-

ходов и освоения методологий. Председатель совета отметил, что II Международная научная конференция является важной научной встречей, которая охватывает фундаментальные и прикладные аспекты междисциплинарных исследований, и поблагодарил руководство НАНА и Научный фонд ГНКАР за организацию мероприятия.

Напомним, что глава нашего государства выдвинул на первый план стратегию динамичного развития страны, предполагающую переход от основанной на экспорте нефти экономики к опоре на человеческий капитал и инновационные технологии. Все это, безусловно, диктует необходимость подготовки молодежи, вооруженной современными знаниями, и привлечение ее к научной работе - главное условие дальнейшего развития отечественной науки.

В 2013 году в НАНА был создан Совет молодых ученых и специалистов, которые функционируют не только в столице, но и в региональных научных центрах академии. Эти структуры стали поистине центрами, вокруг которых собираются молодые ученые и исследователи не только из Академии наук, но из вузов и ведомственных (министерских) научно-исследовательских институтов. Здесь заслушиваются и обсуждаются научные достижения по гуманитарным дисциплинам, истории, социологии, экономике, экологии, проводятся весьма интересные научные диспуты.

В Концепции развития "Азербайджан 2020: взгляд в будущее" особо подчеркивается, что на нашу молодежь возложены большие задачи в деле сохранения интеллектуального наследия, а выполнение этих задач требует повышения инновационной активности молодежи.

ДЖАВИД ДЖАМИЛЬОГЛУ

Поощряя научные кадры

Литературоведы удостоились высоких наград

На заседании Ученого совета Института литературы им. Низами Гянджеви НАНА главный редактор "Литературной газеты" доктор философии по филологии Азер Туран был награжден дипломом "Ученый года" - за эффективную работу в области литературоведения в 2019 году. Высокую награду ему вручил первый вице-президент НАНА директор института Иса Габиббейли.

Рассказав о разносторонней деятельности Азера Турана, академик Иса Габиббейли подчеркнул роль ученого в развитии азербайджанского литературоведения, а также в изучении творчества Гусейна Джавида и семьи Джавидов.

Дипломов "Молодой ученый года" были удостоены сотрудники института - Шукюфа Велиева, Гюльнар Ганбарова и Эльхан Наджафов. Высоко была оценена также научная деятельность юбиляров института - члена-корреспон-

дента НАНА Техрана Мустафаева и доктора философии по филологии Лютвии Аскерзаде (60 лет), а также Мусы Мамедова (80 лет).

Отметим, что на заседании обсуждались задачи, вытекающие из распоряжений Президента Ильхама Алиева "О проведении 150-летия Абдурахима бека Хагвердиева" и "О проведении 150-летия Наримана Нариманова". А также - подготовка к печати пос-

вященного азербайджано-узбекским литературным связям нового номера журнала "Сравнительное литературоведение", формирование базы данных института в Национальной информационной системе "Научные кадры", утверждение тем и научных руководителей поступивших в докторантуру и диссертантуру по подготовке докторов наук и докторов философии.

Исследуя осадочные бассейны

Продолжается совместный проект изучению геологического строения Кавказского региона

В конце 2019 года между Институтом нефти и газа НАНА и Институтом геологических наук НАН Украины был подписан договор о научном сотрудничестве. Документ предусматривает проведение совместных исследований по изучению геологического строения осадочных бассейнов Кавказского региона в связи с их нефтегазоносностью.

По данной теме в течение двух предстоящих годов (2020-2022 г.г.) приоритетным будет направление "Стратиграфия, палеонтология и палеогеографические обстановки кайнозойских отложений Предкавказья и Закавказья с определением относительного возраста осадочных толщ по разным группам микрофауны и микрофлоры".

Отметим, что в рамках договора и для участия в совместных исследовательских работах по изучению отложений майкопской серии Азербайджана в Баку побывала старший научный сотрудник отдела современного морского седиментогенеза Института геологических наук НАН Украины кандидат геологических наук Анна-Христиан Клушина.

Специалист ознакомилась с исследованиями своих азербайджанских коллег, затем был составлен конкретный план предстоящей работы в рамках имеющегося совместного договора. "Это не только проведение совместных лабораторных исследований, анализа полученных, но также публикация учеными двух стран статей как в республиканских, так и международных научных журналах, и презентации их на международных конференциях.

ВЕСТИ ИЗ ЛАБОРАТОРИЙ

Алмазы и золото - из нефти и вулканов

Результаты исследований свидетельствуют о возможности получения ценных продуктов в условиях естественных геологических процессов

Великий русский химик Дмитрий Иванович Менделеев первым предсказал, что в будущем нефть не останется лишь топливом и сырьем для освещения, а превратится в основу всей химической промышленности. Широко известен его афоризм "Сжигать нефть - все равно что топить печку ассигнациями".

Сенсационные находки алмазов и благородных металлов из битумов и нефти - блестящее подтверждение прогноза великого химика о необходимости развития фундаментальной науки в целом.

Еще в 60-х годах прошлого столетия азербайджанскими химиками (Ашумов, Багрий и др.) в нефтях Азербайджана были идентифицированы алмазоподобные структуры - адомантаны и их производные.

В начале 2000 годов группа ученых из исследовательского подразделения компании ChevronTexaco обнаружила в нефтяных отложениях, поднятых со дна Мексиканского залива, алмазоиды, состоящие из нескольких (до 11) молекул адмантана. Прежде в лабораторных условиях не удавалось объединить воедино более четырех таких молекул. Судя по всему, эти алмазы образовывались не в условиях действия высоких температур и давления, как обычные алмазы.

В последние годы в нефтях Азербайджана также были обнаружены алмазоподобные молекулярные структуры (адмантоиды, Гулиев, Мартынова и др., АНХ, 2020, № 2).

Возможность разработки синтеза наоалмазов и других наноматериалов из нефти

и ее тяжелых фракций в условиях относительно низких температур и давлений была показана учеными Академии наук Азербайджана еще 15 лет тому (Мамедов, Абдуллаева и др.). Проведенные исследования позволили выявить в составе грязевулканической брекчии самородное золото, платину, серебро (Шнюков, Алиев и др. АНХ, 2018, № 4).

Пока не вполне ясно, каким образом алмазоподобные, наноразмерные структуры и благородные металлы могут образовываться из нефти и в жерлах грязевых вулканов. Возможно, они образуются при реакциях в потоке метана, катализатором в которых выступают минералы, входящие в состав глины. Высока вероятность при грязевулканических процессах и кавитационных эффектов с локальным повышением температуры и давления.

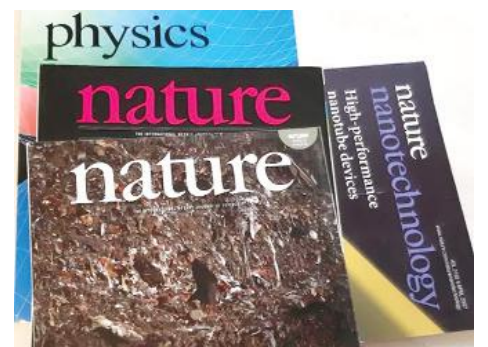
Если это так, то исследования указывают на принципиальную возможность получения ценных продуктов в условиях естественных геологических процессов. Развитие природоподобных технологий сегодня представляет собой магистральный путь получения ценнейших продуктов без существенных материальных и финансовых затрат.

В настоящее время в Национальной академии наук Азербайджана при финансовой поддержке программ Президиума НАНА и грантов Фонда развития науки и Государственной нефтяной компании эти исследования продолжаются в институтах физики, геологии и геофизики, нефти и газа, катализа и неорганической химии.

Физика, как и природа, едина

Публикация в журнале Nature поднимет имидж азербайджанских ученых

Знаменитый физик-теоретик, лауреат Нобелевской премии по физике Абдус Салам в свое время писал, что в основании квантовой теории поля и физики элементарных частиц лежит метод Н. Н. Боголюбова в физике конденсированного состояния вещества ("Метод квазисредних") и его концепция спонтанного нарушения симметрии. Иными словами, физика элементарных частиц и физика конденсированного состояния едины, точно также как и законы природы, которые описывает физика.

Замечательным отражением этого единства стало открытие нового топологического состояния материи - антиферромагнитного топологического изолятора, которое приводит к аксионной электродинамике или к аксионам - легким частицам, ответственным, как предполагается, за темную материю. Работа, в которой сообщается об этом открытии, недавно опубликована в знаменитом журнале Nature. Напомним, что этот журнал, основанный в 1869 году в Великобритании и имеющий в настоящее время один из самых высоких импакт-факторов в мире (более 43), публикует только результаты научных исследований революционного и основополагающего характера. В частности, открытие рентгеновских лучей, волновой природы электрона, ДНК-спирали, пульсаров, озоновой дыры, возможности клонирования и, наконец, результаты расшифровки генома человека были впервые опубликованы именно в Nature.

Открытие антиферромагнитного топологического изолятора стало результатом международной коллаборации в различных областях науки между экспертами из ведущих исследовательских центров России, Азербайджана, Испании, Германии, Австрии, Японии, Италии и США.

Мы поздравляем наших коллег академика Назима Мамедова, членкоры НАНА Магомеда Бабанлы, Имаддину Амирасланова, Зию Алиева и Надира Абдуллаева с блестящим достижением, которое уже в обозримом будущем приведет к возможности транспорта энергии без потерь и другим глобальным и важным для всего человечества применениям.

Нет сомнений, что эта первая в истории отечественной науки работа, опубликованная в журнале Nature, поднимет выше имидж азербайджанских ученых на мировой арене и послужит мощным стимулом для дальнейших свершений.

Изучая положение мигрантов

Обсуждено сотрудничество между Институтом права и прав человека и Международной организацией по миграции

Во время деловой встречи директора Института права и прав человека НАНА профессора Айтена Мустафазаде и главы Азербайджанского представительства Международной организации по миграции Владимира Георгиева были обсуждены текущие и перспективные направления деятельности и вопросы взаимного сотрудничества.

Профессор Айтен Мустафазаде рассказала об основных направлениях деятельности возглавляемого ею научного учреждения и дала информацию о научных исследованиях, проводимых в отделе по правам и миграции иностранцев.

В своем выступлении Владимир Георгиев сказал, что в Азербайджане много беженцев и мигрантов в связи с армяно-азербайджанским нагорно-карабахским

конфликтом. По его словам, в Азербайджане будет создан Международный учебный центр на основе нового проекта Международной организации по миграции. В.Георгиев выразил уверенность, что этот проект будет успешным для страны.

Заведующий отделом по правам и миграции иностранцев Института права и прав человека доктор философии по праву Расим Агасиев в своем выступле-

нии предложил реализовать совместный проект с Международной организацией по миграции, а именно - изучить положение мигрантов в рамках проекта и представить его в парламент в

качестве законопроекта. На встрече также обсуждалось продление срока документа о сотрудничестве между двумя организациями и добавление в него новых пунктов.

"Спасибо вам, славные горцы, за службу!"

Азербайджанскую "Дикую дивизию" по праву называли гордостью русской армии

За годы независимости отечественная историческая наука сделала значительные шаги вперед. Освободившись от шаблонных, догматических постулатов, ученые-историки Азербайджана создали ряд научных трудов, по новому освещающих малоизученные и неизученные проблемы истории страны.

Особенно это коснулось периода XIX-XX веков - переломных эпох, полных противоречий, и потому требующих от исследователей объективности, непредвзятости, скрупулезного изучения и сравнительного анализа источников.

В целом, следует признать, что за время, прошедшее после 1991 года, научные труды, пополнявшие отечественную историографию, в основной своей массе соответствуют этим критериям. На сегодняшний день в исторической науке Азербайджана уже отсутствует понятие "запретные темы", однако, еще сохранилось понятие "малоизученные темы". К одной из них относится тема участия Азербайджана в Первой мировой войне.

Сохранить честь и волю к борьбе

Надо отметить, что исследование этой проблемы как в советские годы, так и по сей день остается менее популярным, чем место и роль Азербайджана в период Второй мировой войны. Хотя в связи со 100-летием начала Первой мировой войны в 2014 году, азербайджанская историография все же обогатилась исследованиями в этой области.

Определенным шагом в данном направлении было издание книги заведующего отделом научной экспозиции и организации выставок Национального музея истории НАНА доктора филологии по истории доцента Сабухи Ахмедова "Азербайджанцы на фронтах Первой мировой войны: Татарский конный полк". Автор - специалист по военной истории Азербайджана, известен своими научными исследованиями в этой сфере. В том же 2014 году в Национальном музее истории Азербайджана была осуществлена коренная реконструкция раздела экспозиции "Азербайджан в период Первой мировой войны", а книга стала первым в азербайджанской историографии целостным, комплексным исследованием участия Татарского (Азербайджанского) конного полка на фронтах Первой мировой войны. Автором в научный оборот привлечен обширный пласт источников, хранящихся в архивах Азербайджана и России, мемуарная и научная литература.

Сабухи Ахмедов вполне обоснованно показал в своей книге, что, несмотря на все изъяны национальной политики правящих кругов Российской империи, в вопросе формирования воинского соединения из кавказских народов все делалось взвешенно, без элементов великодержавности, пренебрежения к "иностранцам". Наоборот, именно здесь высшие военные и политические круги империи проявили уважение к традициям и обычаям кавказцев, мусульман, что обуславливало ответ-

ное положительное отношение к властям.

- Сабухи муаллим, можете ли вы сказать, что это законченное исследование, расставляющее все точки над i?

- Отнюдь. Главная цель, которую я преследовал при написании книги, это - показать, что в годы Первой мировой войны имела азербайджанская национальная воинская часть, а также показать, что огромное количество архивных материалов как в России, так и в Азербайджане до сих пор ждут своего исследователя.

Самое большое чувство, которое переполняло меня при написании этой книги - это восхищение. Восхищение людьми в руководстве Российской империи - их имена мне неизвестны, но они в непростых условиях начала XX века сумели найти формулу воинского соединения, основным отличием которого было уважение друг к другу - независимо от социального положения, религиозной и национальной принадлежности. Восхищение людьми из числа интеллигенции и меценатов Азербайджана, всю войну морально и материально поддерживавших полк. Восхищение офицерами полка - начиная от командира и кончая прапорщиками, добывшими свой офицерский чин в боях. Биографии чуть ли не каждого офицера могут быть сюжетом для романа или художественного фильма. Из боя в бой, из войны в войну, позднее с Родины в эмиграцию - и при этом сохранить честь, достоинство и волю к борьбе. Восхищение всадниками -

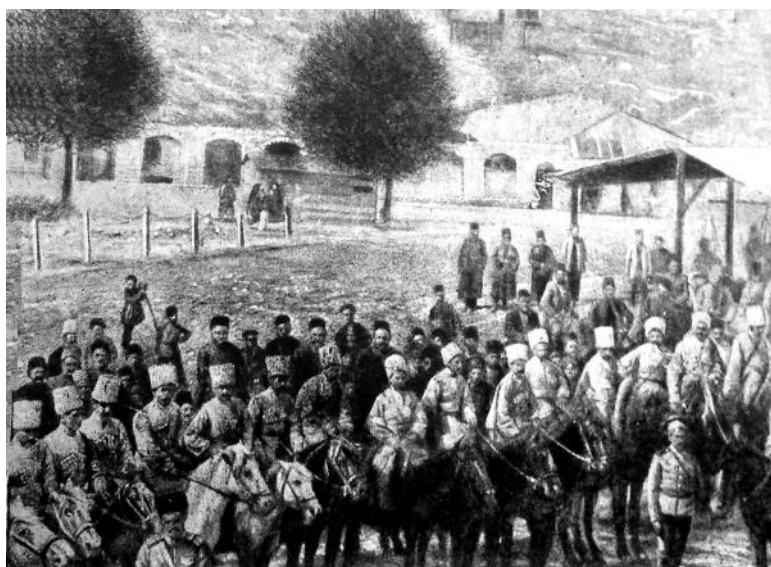

добровольцами всех национальностей, записавшимися в дивизию и стойко перенесшими все тяготы войны.

Кавказ и Россия: связь неразрывна

Вряд ли в истории русской императорской армии периода Первой мировой войны найдется дивизия, более известная, чем "Дикая дивизия". Восхищение моими соотечественниками -

азербайджанскими офицерами и всадниками полка. Они, не имевшие элементарных военных знаний, записались добровольцами, воевали мужественно и храбро. Они честно заработали свои ордена и медали, свои звания, с гордостью нося черные черески полка даже в отставке. Они не поддались на провокации Временного правительства, до конца сохранив верность присяге. Не подда-

лись на провокации большевиков, не снимая ни погон, ни наград, до последней возможности оберегая своих офицеров. Они отказались участвовать в братоубийственной войне в России, тем самым доказав, что дивизия получила название "Дикая" отнюдь не за нравы, ибо в моральном отношении полки этой дивизии оказались на высоте. Они, измученные войной, израненные в боях, по прибытии

на Кавказ не разбежались по домам, осознав, что являются единственной военной опорой Азербайджанского Национального Совета. Сбылось предвидение национальной интеллигенции - к моменту развала империи за спиной национальных сил стояла своя воинская часть - небольшой, но подготовленный, дисциплинированный и имеющий боевой опыт полк. Депутаты Национального Совета принимали судьбоносные решения, не опасаясь провокаций ни монархистов, ни Временного

правительства, ни большевиков. Офицеры и всадники полка формировали части Мусульманского корпуса, имея мизерный запас патронов, дрались с превосходящими силами большевистско-дашнакского Бакинского совета.

Депутаты, принимавшие "Декларацию независимости" Азербайджана, знали, что азербайджанцы готовы пожертвовать своей кровью и жизнью за независимость и знали, что есть те, кто пойдет впереди добровольцев - это офицеры и всадники Татарского конного полка, охранявшие правительство на пути из Тифлиса в Гянджу и составившие ядро Отдельного азербайджанского корпуса Кавказской исламской армии, сражаясь за каждую пядь родной земли и войдя в числе первых в освобожденный Баку.

- С чего начинается история объекта вашего исследования - Татарского конного полка?

- В ноябре 1914 года на русско-австрийском фронте в составе

ству. В ходе обряда следовало трижды вслух поклониться на верность служения династии Романовых и Российской империи.

- Известно, что в смутное время в прессе стали циркулировать сведения, что будто некоторые части Кавказской туземной кавалерийской дивизии были истребованы с фронта для подавления революционного выступления, и они стреляли в народ, причем будто и сами были расстреляны другими войсковыми частями, перешедшими на сторону Исполнительного комитета Госдумы.

- Это было неправдой, и этим словам ответил некто А.Паленкий в газетной статье 1917 года: "Дикая дивизия" - это одна из самых надежных наших войсковых частей - гордость русской армии. Кавказцы имели полные моральные основания никакого участия в русской войне не принимать. Мы отняли у кавказцев все: их прекрасные горы, их дикую природу, неисчерпаемые богатства этой благодатной страны... И вот, когда вспыхнула война, кавказцы добровольно пошли на защиту России и защищали ее беззаветно, не как злую мачеху, а как родную мать... Все кавказцы таковы: в них живет еще истинный дух рыцарства - и на предательство, на удары сзади, из-за угла они не способны. Не против России и русской свободы идут войны "Дикой дивизии". Они сражаются вместе с русской армией и впереди тех, и смелее всех умирают за нашу свободу..."

Генерал Лавр Георгиевич Корнилов произнес следующую речь: "Орлы Кавказа! В вас сохранился еще тот дух, который начинают терять наши войска. Когда вернетесь к себе на Кавказ, передайте от меня поклон и большое спасибо вашим отцам, что сумели воспитать и вдохнуть в вас ту внутреннюю дисциплину, что предохраняет вас от развала. Еще раз спасибо вам, славные горцы, за службу!"

И если история Татарского конного полка за период 1914-1917 годов - это почетная страница военного дела России и Азербайджана, то история полка за период 1918-1920 годов - славная страница борьбы азербайджанского народа за независимость и национальную государственность. Полк полностью оправдал слова своего первого командира Петра Половцова в его обращении осенью 1917 года: "Через несколько дней мы все уйдем на Кавказ. К вам обращаюсь, горцы! По Кавказу и по геройской службе вашей на войне знаю ваш характер - рыцарски благородный, заступник обиженного, гордый своей честью - таков облик славных представителей Кавказа, в командование которыми я с гордостью вступил... По прибытию в родные места вы должны помнить, что на вас будут смотреть как на образец истинных воинов. Слава о ваших боевых подвигах отметила вас среди народа. По вас будут учиться дисциплине и порядку. Зная ваш нрав и самолюбие, уверен, что вы явите пример этой дисциплины, покажете себя достойными вашего боевого прошлого..."

Галия ЗИСКАНА

Образец истинных воинов

- На каком языке бойцы Татарского конного полка давали присягу?

- По закону 1869 года, подтвержденному в 1907 году, поступавший на военную службу мусульманин мог приводиться к присяге на арабском, персидском и турецком языках, а также джагатайско-татарском и азербайджано-татарском наречиях. Татарский конный полк перед выступлением на фронт принес присягу на азербайджанском языке (в документах эпохи указан как "азербайджано-татарское наречие") на верность императору и государ-

Наука против вируса смерти: кто победит

COVID-19 мутировал и претерпел около 150 изменений

В новом виде коронавируса с начала вспышки болезни в Китае произошло около 150 изменений, говорится в статье, опубликованной группой китайских ученых в журнале National Science Review. Ученые проанализировали 103 публично доступных генома SARS-CoV-2 (COVID-19) и обнаружили уже 149 изменений в штамме. Большинство из них произошли в последнее время.

Как показало исследование, коронавирус уже выделился в два подтипа: наиболее часто встречающийся L (70 процентов) и S, доля которого составляет 30 процентов. Ученые отмечают, что подтип L чаще встречался на ранних этапах вспышки в Ухане, однако к началу января его частота снизилась. По мнению авторов доклада, человеческое вмешательство оказало сильное селективное давление на этот

Вместе с тем недавно в Китае были опубликованы результаты крупнейшей научной работы о коронавирусе с начала вспышки заболевания. Кто в основном становится жертвами COVID-19, и почему к новым цифрам нужно относиться с осторожностью? По мнению ученых, наибольшую опасность Covid-19 представляет для пожилых людей старше 80 лет. Уровень смертности в этой возрастной группе составляет 14,8%. Риск стать жертвой коронавируса резко повышают и хронические болезни: сердечно-сосудистые заболевания, диабет, заболевания дыхательных путей и высокое давление. Выяснилось также, что чем выше возраст инфицированных, тем выше риск летального исхода: в возрасте от 70 до 79 лет он составляет 8%, от 60 до 69 лет - 3,6%.

Результаты этих исследований опубликовал недавно Китайский центр по контролю и профилактике

навирусом может означать, что пик первой волны заболеваний, возможно, уже прошел. Авторы исследования отмечают, что дальнейшему сдерживанию распространения COVID-19 способствовала бы дальнейшая изоляция ряда городов и ограничение свободы передвижения по стране.

На этапе клинических испытаний

При этом в документе говорится, что Китай должен быть готов к новому росту числа заболеваний, который может быть спровоцирован возвращением людей по всей стране из вынужденных отпусков и выходом на работу.

В свою очередь профессор Клеменс Вендтнер (Clemens Wendtner), главный врач отделения инфекционных болезней и тропической медицины в мюнхенской клинике "Швабинг" не уверен в том, что уже можно говорить о поворотном моменте в эпидемии коронавируса. "По сообщениям из Китая, сейчас там временно снизилась доступность диагностического исследования по методу Real-Time RT-PCR, так что я подверг бы сомнению цифры, полученные с помощью этого метода, по крайней мере, в Хубэе. Наверняка этим способом там проверили не всех заболевших", - считает немецкий врач.

Вендтнер призывает с большой осторожностью относиться к цифрам, указанным в китайском исследовании. Он полагает, что число неучтенных пациентов с коронавирусом SARS-CoV-2 в регионе Хубэй, по всей вероятности, очень велико. "Вряд ли человек пойдет к врачу или обратится в больницу, если он находится в карантине, ему страшно, и он лишь с большим трудом может выйти из дома", - говорит собеседник DW.

А между тем ISESCO учредил приз в размере 200 000 долларов за разработку вакцины против коронавируса. Об этом сообщается на официальном сайте организации. Награда будет вручена лицу или исследовательской группе, которая разработает вакцину против коронавируса.

По словам генерального директора ISESCO Салима аль-Малики, эта инициатива направлена на предотвращение распространения вируса, который представляет глобальную пандемическую угрозу. Премия была учреждена в поддержку научных исследований ISESCO. "Мы призываем правительства, международные организации и институты гражданского общества объединить усилия для предотвращения этого опасного вируса", - сказал Аль-Малики.

\$12 млрд на неотложную борьбу со смертельным коронавирусом выделил и Всемирный банк. Деньги, в частности, будут направлены на стимулирование систем здравоохранения и усиление эпидемиологического надзора в развивающихся странах.

Клинические испытания препарата против коронавируса начинают иранские ученые. Об этом сообщил руководитель тегеранского Университета медицинских наук "Бакиатолла" Али Резу Джалали. "Один из наших исследовательских центров смог подготовить препарат против этого заболевания, который переходит к этапу клинических испытаний", - сказал он. По словам ученого, разрешение на проведение испытаний получено. И в скором времени они начнутся.

Г.АЛИЕВА

Следствие экспериментов?

Вспышка коронавируса началась в научной лаборатории города

В Китае ученые исследовали, что вспышка коронавируса началась в научной лаборатории города Ухань. Об этом сообщает London loves Business. "Настоящую причину того, почему распространился коронавирус, выявили китайские ученые, которые заявили, что вспышка началась в научной лаборатории города Ухань", - говорится в сообщении.

Ученые заявили, что вспышка коронавируса в Ухане объясняется тем, что в местной лаборатории исследовали течение болезни у летучих мышей и там могут быть ответственными за появление нового вируса. Биологи Ботао Сяо и Лей Сяо опубликовали отчет под названием "Возможные источники вспышки коронавируса 2019-nCoV". В докладе говорится, что "коронавирус, вероятно, происходит из лаборатории в Ухане".

Ученые отметили две лаборатории, которые проводили исследования коронавируса среди летучих мышей в Ухане, одна из которых расположена всего в 280 метрах от рынка морепродуктов. "Мы коротко изучили историю деятельности лабораторий и пришли к выводу, что коронавирус, вероятно, стал следствием экспериментов в лаборатории", - отметили ученые.

<https://day.kyiv.ua/ru/news>

Одобрено Евросоюзом

В Китае утвердили 29-минутный тест на COVID-19

Национальное управление лекарственных средств КНР утвердило новый набор для быстрого тестирования на заражение коронавирусом COVID-19, сообщает ChinaDaily.

Новый набор тестов был разработан группой исследователей из нескольких учреждений при ведущем участии сотрудников Сяньского университета.

Правительственное ведомство утвердило новый тест после проведения клинических испытаний в провинции Ухань, с которой началось распространение коронавируса. При использовании новой системы результаты тестирования становятся доступны уже через 29 минут. Ранее для проведения таких тестов медикам требовалось несколько часов. Отмечается, что новый тест также был одобрен Евросоюзом и экспортирован в несколько стран объединения, включая Италию, Австрию и Нидерланды.

www.chinadaily.com

С точностью до 90%

Ученые проверяют быструю систему диагностики коронавируса

Коронавирус продолжает распространяться по миру. И это делает методики его диагностики особенно востребованными. У лиц с подозрением на инфекцию коронавирус можно диагностировать всего за полдня, используя дешевую маску для лица.

Сейчас сотрудники Университета Лестера проводят испытание маски, в которую встроены особые полоски (стоимость - около 2 фунтов). Они впитывают капли от дыхания человека, которые могут нести следы бактериальной или вирусной инфекции. На сегодняшний день на выявление коронавируса может уходить до 48 часов. Маски с тест-полосками позволяют поставить диагноз намного быстрее.

Проверка на реальных пациентах с коронавирусом еще не проводилась. Но уже известно, что эти маски способны выявлять туберкулез с точностью в 90%. Ученые уверены: система работает, ведь коронавирус также поражает легкие, как и туберкулез.

www.meddaily.ru

подтип, который может быть более агрессивен и распространяется быстрее.

С другой стороны, сравнительная распространенность подтипа S, который эволюционно старше и менее агрессивен, вероятно, возросла в силу более слабого селективного давления. "Наш анализ предполагает, что подтип S, вероятнее всего, изначальная версия SARS-CoV-2. Результаты наших исследований также поддерживают версию о том, что подтип L более агрессивен, чем подтип S, а также о том, что вмешательство человека изменило относительную распространенность подтипов L и S вскоре после вспышки", - говорится в статье.

В группе риска - "хроники"

При этом исследователи отмечают, что проанализированные ими данные все еще весьма ограничены, поэтому для дальнейшего анализа и лучшего понимания требуется больше геномных и эпидемиологических данных, а также информация о клинических симптомах пациентов с SARS-CoV-2.

Власти Китая 31 декабря 2019 года проинформировали Всемирную организацию здравоохранения о вспышке неизвестной пневмонии в городе Ухань. Специалисты установили, что возбудителем болезни стал новый коронавирус. ВОЗ признала вспышку чрезвычайной ситуацией международного значения и дала заболеванию официальное название - COVID-19. А 11 марта объявила вспышку коронавируса пандемией.

заболеваний. На сегодняшний день это наиболее всеобъемлющая работа о коронавирусе SARS-CoV-2, вызывающем пневмонию COVID-19. Помимо других выводов она дает представление о том, насколько действительно опасен новый коронавирус.

Исследование основывалось на изучении данных 72314 пациентов. В 44672 случаях (61%) речь шла о подтвержденных случаях заражения, в 16186 случаях (22,4%) - о возможном инфицировании, в 10567 случаях (14,6%) заболевание было клинически диагностировано (только в провинции Хубэй), и в 889 случаях (1,2%) оно протекало бессимптомно.

Более 80% случаев заражения были классифицированы как легкие. Тяжелая форма заболевания была у 13,8% пациентов, 4,7% случаев были названы критическими - летальным исходом закончилась половина из них.

Чем моложе человек, тем больше вероятность того, что, заразившись коронавирусом, он выздоровеет: в группе от 10 до 50 лет уровень смертности с возрастом повышается с 0,2 до 0,4%. Среди пациентов в возрасте от 50 до 59 лет он составляет 1,3%. Интересно также, что среди заразившихся коронавирусом практически нет детей в возрасте до 10 лет. Смертность среди мужчин (2,8%) значительно выше, чем среди женщин (1,7%).

Особой опасности подвержены медики. В исследовании также отмечается высокий риск заражения, которому подвержены медики, в особенности, в провинции Хубэй. Однако согласно тому же исследованию, снижение числа новых заражений коро-

От мезолита до современности

По результатам исследований на территории
Азербайджана преобладает каспийский антропологический тип

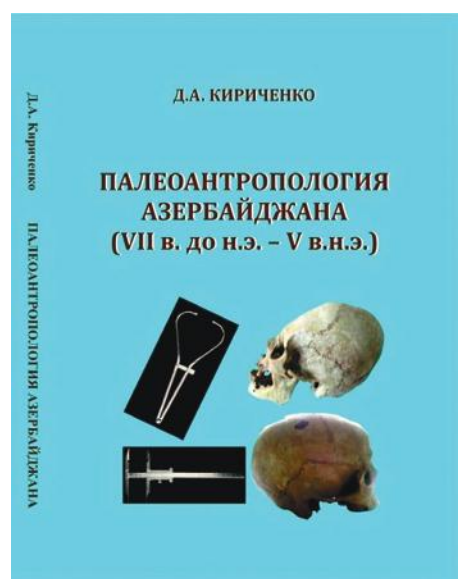
Вышедшая в свет в бакинском издательстве Apostrof-A монография ведущего научного сотрудника Центра антропологии Института археологии и этнографии НАНА доктора философии по истории, доцента Дмитрия Кириченко "Палеоантропология Азербайджана (VII в. до н.э.-V в.н.э.)" стала первой подобной работой за последние 60 лет в азербайджанской антропологической науке. Об этом сообщает институтский отдел по связям с общественностью.

В пресс-релизе отмечено, что в книге предпринята попытка обобщить весь имеющийся в наличии палеоантропологический материал за столь продолжительный отрезок времени длиной свыше тысячи лет. Кроме того, автором исследованы краниологические серии и черепа, происходящие из различных типов погребальных памятников нашей страны указанного времени. А именно - грунтовые погребения с вытянутыми костяками, грунтовые погребения с сильно и слабо скорченными костяками, кувшинные погребения, а также погребения в глиняных саркофагах, ямах, срубках, "каменных ящиках", катакомбах, грунтовые могилы первых веков нашей эры с вытянутыми костяками.

Да, скифы мы!

Работа состоит из трех глав. В первой исследуются материалы скифского времени (VII-IV вв. до н.э.): грунтовые погребения с вытянутыми костяками из Мингячевира, черепа из некрополя Фазыллы (Шекинский район), мужской череп из некрополя Газыгулу (Товузский район) и череп с поселения Сарытепе (Газакский район). Палеоантропологические материалы скифского времени с территории Азербайджана свидетельствуют о том, что основное население Азербайджана относилось к южной ветви европеоидной расы, к каспийскому антропологическому типу, однако помимо автохтонов в этот период здесь присутствовало также и пришлое население в лице скифов, которые иногда смешивались с местными племенами.

Во второй главе рассмотрены краниологические серии и отдельные черепа из различных типов погребальных памятников Азербайджана античного времени. Ученым были исследованы палеоантропологические материалы из грунтовых погребений со слабо скорченными костяками из Мингячевира, Хенджеритен Гобу (Балакенский район), датируемые V-III вв. до н.э.; мужской череп из грунтового погребения (III-I вв. до н.э.) с сильно скорченным костяком некрополя Наргизава (Агсуинский район); женский череп из ямного погребения некрополя Хыныслы (Шамахинский район); черепа из разрушенных погребений античного времени из Шекинского района, некрополя Алар (Ярдымлинский район); женский костяк из погребения в гли-

няном саркофаге из Габалы; черепа из кувшинных погребений Мингячевира, Евлаха, Нефтчалы, Хыныслы, Демирчи (Шамахинский район), Гиджанобы (Гусарский район), Сандыгтепе V (Губинский район).

Палеоантропологические материалы с территории античного Азербайджана (тогдашней Кавказской Албании) демонстрируют в основном преобладание долихо-мезокранного каспийского антропологического типа, который представлен на территории нашей страны еще с эпохи мезолита.

Катакомбные погребения (I-VII вв.н.э.) археологами связываются с проникновением в Азербайджан сармато-аланских племен. Большая часть катакомбников Мингячевира относилась ко второму грацильному узколицему антропологическому типу преимущественно длинноголовых европеоидов позднесарматского круга. Однако полностью исключить возможность присутствия албанских племен среди катакомбников нельзя.

Принадлежность к элите

Подтверждением этого является наличие смешанных катакомбно-срубных и катакомбно-кувшинных погребений (где сочетаются два погребальных обряда - местный и пришлый), а также то, что автохтоны Кавказской Албании обладали практически тем же антропологическим типом, что и сармато-аланы.

Имеющиеся в наличии палеоантропологические материалы (IV-V вв.н.э.) из грунтовых могил с вытянутыми на спине костяками первых веков нашей эры с территории Азербайджана позволяют предположить, что данные могильники были оставлены пришлыми сармато-аланскими племенами.

В третьей главе монографии рассмотрены вопросы появления и распространения обычаев искусственной модификации головы (черепа) в первые века нашей эры, а также трепанации, травмы и патологии, выявляемые на черепах античного времени с территории Азербайджана.

В первые века нашей эры на территории Азербайджана распространяется обычай искусственной деформации головы. Типы деформации в основном кольцевой и лобно-затылочный. Встречаются как сильно деформированные, так и слабо деформированные черепа. Обычай модификации головы проникает почти одновременно на территорию Азербайджана и Кавказа вместе с его носителями - племенами сармато-аланского круга. Местные албанские племена частично воспринимают этот обычай как дань тогдашней моде или же принадлежности к элитной части общества.

Помимо искусственной деформации головы на черепах античного времени с территории Азербайджана отмечена и непреднамеренная (бешиковая, теменно-затылочный тип) деформация, вызванная долгим нахождением младенца в детской колыбели - бешике. Черепа с бешиковой деформацией были обнаружены на территории Мингячевира в кувшинных и катакомбных погребениях, а также в некрополе Демирчи, Алар и в кувшинном погребении из Нефтчалы.

Палеоантропологические материалы исследованного времени демонстрируют преобладание каспийского антропологического типа на всей территории нашей страны. Каспийский антропологический тип представлен на территории Азербайджана во все исторические периоды, начиная с эпохи мезолита и вплоть до настоящего времени, тем самым сохраняя антропологическую преемственность населения Азербайджана с древнейших времен и до наших дней.

Сара АЛИЕВА

Этапы, успехи и задачи

На региональной конференции будут обсуждены вопросы чрезвычайной важности

27 марта 2020 года в Нахчыванском отделении НАНА состоится республиканская конференция "Развитие науки в Нахчыванской Автономной Республике: этапы, успехи, задачи". На мероприятии, посвященном 75-летию Академии наук, состоятся обсуждения по чрезвычайно важным для региона темам.

Это - "Национальная академия наук Азербайджана: история становления и развития", "Национальный лидер Гейдар Алиев и развитие науки в Нахчыване", "Развитие гуманитарных и социальных наук", "Развитие фундаментальных и прикладных наук" "Роль академии в формировании профессиональных научных кадров", "Взаимодействие науки и производства" и "Роль науки в социально-экономическом и культурно-нравственном развитии".

Для участия в конференции необходимо отправить заголовок доклада заранее. Название темы доклада должно быть отправлено до 10 марта, а полный отредактированный текст следует отправить по адресу ameanaxcivanbolmes@gmail.com до 20 марта.

Требования к подготовке докладов:

- Статьи должны быть набраны в программе Word, на бумаге формата A4, шрифтом 12 Times New Roman, в объеме 5-7 страниц;

- Справа от статьи жирным шрифтом 12 пт и заглавными буквами должны быть указаны имя и фамилия автора (максимум двух авторов), ниже - название организации, в которой работает, а также адрес электронной почты. Кроме того, посередине жирным шрифтом 12 и заглавными буквами должно быть написано название статьи;

- Далее дается резюме статьи на двух языках (азербайджанском и английском). В конце каждого резюме пишутся ключевые слова, не превышающие 10 слов;

- Список использованной литературы по предмету должен быть закодирован и в алфавитном порядке. Количество источников литературы не должно превышать 12-15.

Более подробная информация доступна на веб-сайте www.ameanb.nakhchivan.az.

Адрес: НАР, г. Нахчыван, проспект Гейдара Алиева 76

Тел.: (+994 36) 544 09 64, (+994 36) 545 16 80

Редакционная коллегия:

Рамиз Мехтиев, Иса Габиббейли, Ибрагим Гулиев, Тофик Нагиев, Дильгам Тагиев, Наргиз Пашаева, Ирада Гусейнова, Расим Алигулиев, Аминага Садыгов, Исмаил Гаджиев, Фуад Алиев

Главный редактор: Агагусейн Шукюров

Адрес: Баку, AZ 1001, ул.Истиглалият, 30, Президиум НАНА

e-mail: elm.nauka.gazet@gmail.com

Газета набирается в редакции и печатается в издательстве "Азербайджан".
Мнение авторов может не совпадать с мнением редакции.

Заказ: 883

Тираж: 2000